



Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών

Π.Μ.Σ. «Εκπαίδευση Ενηλίκων»

Διπλωματική Εργασία

Οι εκπαιδευτικές ανάγκες και οι προσδοκίες των ενηλίκων εκπαιδευομένων
στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ.

Μαρία Σκανδάλη

Πάτρα, Αύγουστος 2021

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας Σκανδάλη Μαρίας που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης η συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.



Οι εκπαιδευτικές ανάγκες και οι προσδοκίες των ενηλίκων εκπαιδευομένων
στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ.

Σκανδάλη Μαρία

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Δουργκούνας Γεώργιος

Κουτρούκης Θεόδωρος

Πάτρα, Αύγουστος 2021

«Ευχαριστώ τον σύζυγό μου για την υποστήριξη και συμπαράσταση»

Περίληψη

Ο θεσμός της μαθητείας θεωρείται στην Ελλάδα μια διακριτή επιλογή επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) για μαθητές σε ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο. Την τελευταία δεκαετία σημειώθηκαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις αναφορικά με την μαθητεία που επέφεραν αλλαγές τόσο στην δομή όσο και στην λειτουργία της.

Υπό αυτό το πρίσμα, ο σκοπός της εν λόγω ερευνητικής προσπάθειας είναι η διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών των ενηλίκων εκπαιδευομένων στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ και η αξιολόγηση του βαθμού εκπλήρωσης αυτών των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών.

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η μελέτη περίπτωσης. Για την συλλογή των στοιχείων επιλέχθηκε η έρευνα με αυτοσυμπληρούμενο ερωτηματολόγιο. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρατίθενται σε πίνακες και γραφήματα. Γίνεται χρήση δεικτών περιγραφικής στατιστικής όπως συχνότητες και σχετικές συχνότητες και μέτρων θέσης και διασποράς. Επίσης, έγινε χρήση των κριτηρίων Kolmogorov-Smirnov, Shapiro-Wilk, Mann-Whitney και Kruskal-Wallis. Πρόκειται για παραμετρικούς και μη παραμετρικούς στατιστικούς ελέγχους και διαδικασίες συσχέτισης μεταβλητών, που εξετάζουν αν οι στατιστικές υποθέσεις ισχύουν ή καταρρίπτονται.

Αναφορικά με τα αποτελέσματα της έρευνας ο τεκμηριώνεται ο ρυθμιστικός ρόλος που διαδραματίζει το επάγγελμα των γονέων στην κοινωνική προέλευση των σπουδαστών, βάσει της Ευρωπαϊκής ταξινόμησης δεξιοτήτων, ικανοτήτων και επαγγελμάτων (European multilingual classification of Skills, Competences and Occupations-ESCO). Επίσης, η απόκτηση προσόντων αποτελεί τον σημαντικότερο λόγο φοίτησης στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ. Τα ερευνητικά αποτελέσματα ωστόσο διαφοροποιούνται από την πλειονότητα των προηγούμενων εμπειρικών ερευνών επί του θέματος, αναφορικά με τα χαρακτηριστικά και τις ικανότητες του ιδανικού εκπαιδευτή στις Επαγγελματικές Σχολές του ΟΑΕΔ. Για τον λόγο αυτό προτείνεται η περαιτέρω διερεύνηση του εν λόγω πληθυσμού.

Λέξεις – Κλειδιά: Μαθητεία, ΟΑΕΔ, Εκπαιδευτικές Ανάγκες, Προσδοκίες, Εμπόδια Συμμετοχής

The educational needs and expectations of adult apprentices
in the apprenticeship schools of the Regional Directorate of Epirus of OAED.

Maria Skandali

Abstract

The institution of apprenticeship is considered in Greece a distinct choice of vocational education and training (VET) for students at upper secondary level. The last decade has seen significant apprenticeship reforms that have brought about changes in both its structure and operation.

In this light, the purpose of this research effort is to investigate the educational needs and expectations of adult learners in the apprenticeship schools of the Regional Directorate of Epirus of OAED and to assess the degree of fulfillment of these educational needs and expectations.

The method used was the case study. A self-filling questionnaire was used as a data collection tool. The results of the research are presented in tables and graphs. Descriptive statistics indicators such as frequencies and relative frequencies and position and dispersion measures are used. The Kolmogorov-Smirnov, Shapiro-Wilk, Mann-Whitney and Kruskal-Wallis criteria were also used. These are parametric and non-parametric statistical tests and variables correlation procedures, which examine whether statistical assumptions are valid or refuted.

Regarding the results of the research, the regulatory role played by the parents' profession in the social origin of students is documented, based on the European Classification of Skills, Abilities and Professions ESCO. Also, the acquisition of qualifications is the most important reason for studying in the apprenticeship schools of OAED. The research results, however, differ from most previous empirical research on the subject, as far as characteristics and skills of ideal educator are concerned. It is therefore proposed to further investigate this population.

Keywords: Apprenticeship, OAED, Educational Needs, Expectations, Barriers to Participation.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	v
Abstract	vi
Κατάλογος Πινάκων και Ραβδογραμμάτων.....	xi
Συνοτομογραφίες & Ακρωνύμια	xii
Εισαγωγή	13
1. Θεωρητικές προσεγγίσεις στην εκπαίδευση ενηλίκων.....	16
1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις	16
1.2 Ανδραγωγική θεωρία μάθησης.....	16
1.3 Αυτοκατευθυνόμενη μάθηση.....	18
1.4 Μετασχηματίζουσα μάθηση	20
1.5 Είναι η μαθητεία μορφή εκπαίδευσης ενηλίκων;	23
1.6 Προφίλ των νεαρών εκπαιδευομένων.....	24
1.6.1 Προτεραιότητες.....	25
1.6.2 Κίνητρα	25
1.6.3 Μαθησιακά χαρακτηριστικά	26
1.7 Βασικές αρχές για τη μάθηση των νέων	27
1.7.1 Αρχές μετάδοσης γνώσεων	27
1.7.2 Αρχές και δεξιότητες για εξειδικευμένη εκπαίδευση	28
1.8 Συμπεράσματα	30
2. Εκφάνσεις Μαθητείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	31
2.1 Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις	31
2.1.1 Μαθητεία (Apprenticeship).....	31
2.2 Ανασκόπηση θεσμού μαθητείας στην Ε.Ε.	33
3. Ο θεσμός της μαθητείας στην Ελλάδα	39
3.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις	39
3.2 Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα	40
Διπλωματική Εργασία	

3.2.1	Οι μεταρρυθμίσεις της περιόδου 2013-2016 για την μαθητεία.....	42
3.2.2	Οι μεταρρυθμίσεις του Νόμου 4763/2020	45
3.3	Κριτική επισκόπηση του Ελληνικού συστήματος ΕΕΚ	61
3.4	Συναφείς έρευνες για την μαθητεία	63
4.	Μεθοδολογία Έρευνας.	66
4.1	Αναγκαιότητα έρευνας	66
4.2	Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα.....	66
4.3	Μέθοδος συλλογής δεδομένων	67
4.4	Δείγμα έρευνας	68
4.5	Εργαλείο συλλογής δεδομένων.....	68
4.6	Αξιοπιστία και εγκυρότητα	69
5.	Αποτελέσματα στατιστικής ανάλυσης	72
5.1	Δημογραφικά στοιχεία δείγματος.....	72
5.2	Λόγοι Φοίτησης στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ	79
5.3	Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης από την σχολή.	83
5.4	Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης για τον ρόλο του εκπαιδευτή	88
5.5	Εμπόδια στην φοίτηση στο ΕΠΑΣ	94
5.6	Σύγκριση Δημογραφικών	96
5.6.1	One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test	97
5.6.2	Έλεγχος ως προς φύλο	97
5.6.3	Έλεγχος ως προς την οικογενειακή κατάσταση	98
5.6.4	Έλεγχος ως προς την εργασιακή κατάσταση	99
5.6.5	Έλεγχος ως προς το μορφωτικό επίπεδο.....	100
5.7	Συσχετίσεις ερωτήσεων.....	101
5.7.1	Λόγοι φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ	101
5.7.2	Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης από το εκπαιδευτικό έργο και την λειτουργία της Σχολής.	101
5.7.3	Εμπόδια Φοίτησης	101

Ερμηνεία εμπειρικών δεδομένων και συζήτηση	102
Βιβλιογραφία	107
Παράρτημα Α: «ερωτηματολόγιο έρευνας»	112
Παράρτημα Β: «Στατιστική Ανάλυση – Πίνακες και Γραφήματα»	120

Κατάλογος Πινάκων και Ραβδογραμμάτων

Πίνακας 1: Δημογραφικά χαρακτηριστικά δείγματος	72
Πίνακας 2: Κατανομή Επαγγελμάτων κατά Esco	75
Πίνακας 3: Μορφωτικό επίπεδο δείγματος	77
Πίνακας 4: Λόγοι φοίτησης στις σχολές μαθητείας.....	81
Πίνακας 5: Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις για λόγους φοίτησης.....	82
Πίνακας 6: Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης από την σχολή	86
Πίνακας 7: Μέσοι όροι ικανοποίησης από το έργο στις σχολές μαθητείας.....	87
Πίνακας 8: Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης για τον ρόλο του εκπαιδευτή.....	91
Πίνακας 9: Μέσοι όροι για προσδοκίες και βαθμό ικανοποίησης για τον εκπαιδευτή	93
Πίνακας 10: Συχνότητες απαντήσεων για εμπόδια φοίτησης	95
Πίνακας 11: Ποσοστιαίες συχνότητες απαντήσεων για εμπόδια φοίτησης.....	95
Πίνακας 12: Περιγραφική στατιστική για εμπόδια φοίτησης	96
Πίνακας 13: Έλεγχος κανονικότητας δείγματος	97
Ραβδόγραμμα 1: Συγκεντρωτικό για κύριο επάγγελμα	76
Ραβδόγραμμα 2: Συγκεντρωτικό για μορφωτικό επίπεδο.....	78
Ραβδόγραμμα 3: Συγκεντρωτικό για μέσους όρους λόγων φοίτησης.....	82
Ραβδόγραμμα 4: Συγκεντρωτικό για παραγόμενο έργο στις σχολές μαθητείας.....	87
Ραβδόγραμμα 5: Συγκεντρωτικό για προσδοκίες και βαθμό ικανοποίησης για το ρόλο του εκπαιδευτή.....	93
Ραβδόγραμμα 6: Συγκεντρωτικό για εμπόδια φοίτησης	96

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΒΕΚ	Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΓΕΑΣ	Γραφείο Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Σταδιοδρομίας
ΓΤΕΕΚΒΜ&Ν	Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας
ΓΕΛ	Γενικό Λύκειο
ΔΕΕ	Δευτεροβάθμια Επαγγελματική Εκπαίδευση
ΕΕΚ	Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση
ΕΟΠΠΕΠ	Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων & Επαγγελματικού Προσανατολισμού
ΕΠΑΛ	Επαγγελματικό Λύκειο
ΕΠΑΣ	Επαγγελματική Σχολή
ΕΣΚ	Επαγγελματική Σχολή Κατάρτισης
ΙΕΚ	Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΙΕΠ	Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
ΚΕΤΕΚ	Κέντρο Τεχνικής Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΚΣΕΕΚ	Κεντρικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
ΜΜΕ	Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΠΕΠΑΛ	Πρότυπο Επαγγελματικό Λύκειο
ΣΕΚ	Σχολεία Επαγγελματικής Κατάρτισης
ΣΣΠΑΕ	Συμβούλιο Σύνδεσης με την Παραγωγή και την Αγορά Εργασίας
ΤΕΕ	Τεχνικό Επαγγελματικό Εκπαιδευτήριο
ESCO	European multilingual classification of Skills, Competences and Occupations

Εισαγωγή

Ο θεσμός της μαθητείας αποτελεί στην Ελλάδα μια ξεχωριστή επιλογή επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK) για μαθητές σε ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο από τη δεκαετία του 1950, με τη μορφή του προγράμματος μαθητείας των Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑΣ) που λειτουργούν από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Από το 2013, έτος κατά το οποίο υπήρξε ανανέωση του ενδιαφέροντος στην Ευρωπαϊκή Ένωση για το θέμα, θέτοντας τη μαθητεία ως προτεραιότητα στις εξελίξεις της πολιτικής για την EEK και στην Ελλάδα. Η δραστηριότητα για τη μεταρρύθμιση της EEK και της μαθητείας στη χώρα ήταν ιδιαίτερα εντατική μεταξύ του 2013 και του 2016. Περιλάμβανε την έναρξη μιας σειράς Νόμων, Αποφάσεων και Εγκυκλίων που επηρέασαν ιδιαίτερα τη δομή και τη διακυβέρνηση του συστήματος μαθητείας, καθώς και τις λειτουργικές πτυχές του συστήματος. Το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο του 2016 για την αναβάθμιση της EEK, συμπεριλαμβανομένου του συστήματος μαθητείας (εφεξής αναφερόμενη ως στρατηγική EEK του 2016) περιλαμβάνει τη σταδιακή εισαγωγή νέων συστημάτων μαθητείας δίπλα στο υφιστάμενο πλαίσιο μαθητείας που προσφέρει ο ΟΑΕΔ.

Ως αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων, το σύστημα μαθητείας στην Ελλάδα περιλαμβάνει τη μαθητεία των ΕΠΑΣ που προσφέρεται σε ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο, και οδηγεί σε προσόντα στο επίπεδο 4 των εθνικών και ευρωπαϊκών πλαισίων προσόντων μετά από δύο χρόνια εναλλασσόμενης μάθησης στο σχολείο και στο χώρο εργασίας. Επίσης, περιλαμβάνει το πρόγραμμα των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) που προσφέρεται σε μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο, που οδηγεί σε προσόντα επιπέδου 5 μετά από ένα έτος εναλλασσόμενης μάθησης στο σχολείο και στον χώρο εργασίας. το πρόγραμμα μαθητείας των ιδρυμάτων επαγγελματικής κατάρτισης (IEK) που οδηγούν σε πιστοποίηση επαγγελματικών προσόντων επιπέδου 5, δηλαδή σε μεταδευτεροβάθμια μη ανώτατη εκπαίδευση. Απαραέγκλιτο προαπαιτούμενο είναι η επιτυχής ολοκλήρωση τεσσάρων εξαμήνων μάθησης σε ινστιτούτα EEK και ένα εξάμηνο στο χώρο εργασίας. Το αυτό ισχύει για εκείνα τα ΙΕΚ που προκρίνουν τον θεσμό της μαθητείας έναντι των άλλων μορφών πρακτικής εκπαίδευσης, οι οποίες και αποτελούσαν τον κανόνα μέχρι πρότινος. Και τα τρία συστήματα θα λειτουργούν παράλληλα για μια χρονική περίοδο πέντε ετών έως και το πέρας της εκπαιδευτικής

περιόδου 2020-2021. Το 2021 αναμένεται να υπάρξει συνολική αξιολόγηση της ΕΕΚ και ως αποτέλεσμα αναμένεται να υπάρξει νέος σχεδιασμός αναφορικά με την μελλοντική της δομή και λειτουργία.

Αυτές οι εξελίξεις στην πολιτική της μαθητείας έλαβαν χώρα σε μια εποχή που η ελληνική οικονομία γνώρισε σημαντικές αλλαγές ως απόρροια της οικονομικής κρίσης. Οι συνθήκες στην ελληνική αγορά εργασίας επιδεινώνονται συνεχώς από το 2008, καθώς η βαθύτερη από την αναμενόμενη ύφεση επηρέασε αρνητικά τα ποσοστά απασχόλησης σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, περιοχές και σχεδόν όλους τους τομείς. Υπήρξαν περίπου ένα εκατομμύριο απώλειες θέσεων εργασίας από το 2008 έως τις αρχές του 2014 με τα υψηλά ποσοστά ανεργίας να υπερβαίνουν κατά πολύ το 25% (Αναστασίου, Σιασιάκος, Τούντας & Φιλλιπίδης, 2017; Παπαπέτρου, 2014). Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στην Ελλάδα πλήττονται σκληρά από την κρίση και δεν έχουν ακόμη ανακάμψει, ενώ η έξαρση του covid-19 δημιουργεί περισσότερο ασφυκτικές συνθήκες για την αγορά (ΙΝΕ ΓΣΕΕ, 2021). Συγκεκριμένα, κατά το έτος 2020, εν μέσω υγειονομικής κρίσης στην Ελλάδα οι ώρες εργασίας μειώθηκαν κατά 12,6%. Η απώλεια αυτή αντιστοιχεί σε 10,7% μείωση θέσεων εργασίας ως ποσοστό επί του εργατικού δυναμικού. Οι ηλικίες 15-19 και 25-29 παρουσίασαν σημαντική αυξητική τάση στην ανεργία κατά το έτος 2020, ενώ στις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες η ανεργία δεν παρουσίασε σημαντική μεταβολή. Σημαντική διαπίστωση που αφορά και την εν λόγω ερευνητική προσπάθεια αποτελεί το γεγονός ότι οι νέοι που δεν εργάζονται και δεν βρίσκονται στην εκπαίδευση ή σε κάποιας μορφής επιμόρφωση παρουσιάζουν μεγάλη αύξηση μετά το β' τρίμηνο του 2020. Κατά τους μήνες Ιούλιο έως Σεπτέμβριο του 2020 το ποσοστό των ατόμων αυτών ανήλθε στο 19%, που αποτελεί το υψηλότερο στην Ευρώπη (ΙΝΕ ΓΣΕΕ, 2021). Αυτές οι εξελίξεις αποτελούν μεγάλη πρόκληση για το προβλεπόμενο σύστημα μαθητείας, τόσο για τους στόχους εγγραφής σε όλα τα συστήματα, όσο και όσον αφορά τις μελλοντικές μεταβάσεις μαθητευόμενων στην τακτική απασχόληση και την αγορά εργασίας.

Η αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις μιας σύγχρονης κοινωνίας (όπως η ανάπτυξη κριτικής σκέψης σε αντιδιαστολή με την αποστήθιση), σε συνδυασμό, με οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες (όπως οικονομική ανέχεια και χαμηλό μορφωτικό επίπεδο γονέων) οδηγεί κάποιους μαθητές στην απομάκρυνση από το σχολείο. Καθώς οι απαιτήσεις της οικονομίας για εξειδικευμένο προσωπικό αυξάνονται οδηγούν μερικούς από τους μαθητές που

εγκατέλειψαν το σχολείο ή εκείνους που επιδιώκουν περαιτέρω εξειδίκευση για καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση στην εισαγωγή τους στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ. Ως εκ τούτου, κρίνεται απαραίτητη η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των σχολών μαθητείας του ΟΑΕΔ, ως προς την εκπλήρωση των προσδοκιών και την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των εκπαιδευομένων. Η αναγκαιότητα της έρευνας συνίσταται στην ανταπόκριση στον παραπάνω προβληματικό και στην κάλυψη του κενού που υπάρχει σε ερευνητικό επίπεδο για τις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ.

Υπό αυτό το πρίσμα αυτών των εξελίξεων η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό την διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών των ενηλίκων εκπαιδευομένων στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ και την αξιολόγηση του βαθμού εκπλήρωσης αυτών των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών.

Ειδικότερα, η έρευνα επιδιώκει να διερευνήσει ποιες είναι οι εκπαιδευτικές ανάγκες των συμμετεχόντων και ποιες είναι οι προσδοκίες τους από τη φοίτηση στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ. Επίσης, σε ποιο βαθμό ανταποκρίνεται οι σχολές αυτές και οι εκπαιδευτές ενηλίκων στις προσδοκίες και στις εκπαιδευτικές ανάγκες των συμμετεχόντων. Τέλος, ερευνώνται τα ιδιαίτερα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά εκείνων των εκπαιδευομένων που δηλώνουν ότι οι σχολές μαθητείας δεν ανταποκρίνονται στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες και στις προσδοκίες που είχαν από τη φοίτησή τους.

Στο κεφάλαιο 1 παρατίθενται ορισμένες εκ των βασικών θεωρητικών προσεγγίσεων στην εκπαίδευση ενηλίκων και διερευνάται αν ο θεσμός της μαθητείας, αποτελεί μια διακριτή μορφή εκπαίδευσης ενηλίκων. Επίσης, αναλύονται οι προτεραιότητες, τα κίνητρα και τα μαθησιακά χαρακτηριστικά των νεαρών εκπαιδευομένων. Στο κεφάλαιο 2 επιχειρείται μια ανασκόπηση του θεσμού της μαθητείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ στο κεφάλαιο 3 δίδεται εστίαση στην ελληνική πραγματικότητα. Στο επόμενο κεφάλαιο (Κεφ.4) παρουσιάζονται οι εκφάνσεις της μεθοδολογίας έρευνας που χρησιμοποιήθηκε. Στο κεφάλαιο 5 αναλύονται τα αποτελέσματα της έρευνας, ενώ στο κεφάλαιο 6 ακολουθεί η ερμηνεία των εμπειρικών δεδομένων και συζήτηση επί αυτών.

1. Θεωρητικές προσεγγίσεις στην εκπαίδευση ενηλίκων.

1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Λόγω των μεταβαλλόμενων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών μέσα στις οποίες αναπτύσσονται οι θεωρίες μάθησης, δεν είναι σύνηθες μια θεωρία μάθησης να έχει καθολική εφαρμογή σε όλο το φάσμα των ενηλίκων που επιζητούν διεύρυνση του εκπαιδευτικού τους επιπέδου. Πράγματι, η ξενόγλωσση και ελληνική βιβλιογραφία αναφορικά με πτυχές της εκπαίδευσης ενηλίκων, εμπεριέχει πληθώρα θεωρητικών προσεγγίσεων που συντελούν στην διαμόρφωση μιας γνωσιακής βάσης για την εκπαίδευση ενηλίκων. Η αρτιότερη εμπέδωση εκ μέρους των εκπαιδευτών των θεωρητικών προσεγγίσεων για την εκπαίδευση ενηλίκων, συντελεί στην αποτελεσματικότερη πρακτική τους. Και ως επακόλουθο, ενυπάρχει το ενδεχόμενο η πρακτική τους να ανταποκρίνεται σε μεγαλύτερο βαθμό στις εκπαιδευτικές ανάγκες των ενήλικων εκπαιδευομένων. Υπό αυτό το πρίσμα στην εν λόγω ενότητα παρατίθενται ορισμένες εκ των κυριότερων θεωριών μάθησης, ενώ ταυτόχρονα αναλύονται οι επιδράσεις τους, στην εκπαιδευτική διαδικασία και πρακτική.

1.2 Ανδραγωγική θεωρία μάθησης

Στην προσπάθεια τεκμηρίωσης των διαφορών μεταξύ των τρόπων που μαθαίνουν οι ενήλικες και τα παιδιά, ο Knowles (1980) εισήγαγε την έννοια της ανδραγωγικής, δηλαδή της τέχνης και της επιστήμης για την μάθηση των ενηλίκων, σε αντιδιαστολή με την παιδαγωγική, δηλαδή την τέχνη και την επιστήμη της διδασκαλίας των παιδιών. Εντός αυτού του θεωρητικού δυισμού ο Knowles έθεσε ένα σύνολο υποθέσεων για τους ενήλικες μαθητές, που απορρέουν και διαμορφώνουν την θεωρία της ανδραγωγικής. Αρχικώς, θεωρεί ότι ο ενήλικος εκπαιδευόμενος μετακινείται από την εξάρτηση στην αύξηση της αυτοκατευθυντικότητας, καθώς ωριμάζει και μπορεί να κατευθύνει τη δική του μάθηση. Επίσης, βασίζεται στη συσσωρευμένη δεξαμενή εμπειριών ζωής για να βοηθήσει τη μάθηση. Επιπροσθέτως, είναι έτοιμος να μάθει όταν αναλαμβάνει νέους κοινωνικούς ή ζωτικούς ρόλους. Ο ενήλικος εκπαιδευόμενος, κατά τον Knowles, είναι επικεντρωμένος στο εκάστοτε πρόβλημα και θέλει άμεσα να

εφαρμόσει στην πράξη την νεοαποκτηθείσα μάθηση. Τέλος, διαθέτει κίνητρο να μάθει μέσω εσωτερικών παρά μάλλον εξωτερικών παραγόντων.

Ο Knowles (1984) εισηγείται ότι οι εκπαιδευτές ενηλίκων πρέπει να διαμορφώνουν και να ενισχύουν ένα συνεργατικό κλίμα μάθησης εντός της αίθουσα διδασκαλίας. Επίσης, προτείνει οι εκπαιδευτές ενηλίκων να αξιολογούν τις συγκεκριμένες εκπαιδευτικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων (Knowles, 1984). Η ανδραγωγική ως θεωρία μάθησης εστιάζει στην ευόδωση των μαθησιακών σκοπών και στόχων εστιάζοντας σε επιμέρους πτυχές του εκπαιδευομένου, όπως τα ενδιαφέροντα, οι ικανότητες και οι δεξιότητές του σε άμεση συνέργεια με τις ανάγκες του. Ο εκπαιδευτής ενδείκνυται να σχεδιάζει και να προγραμματίζει διαδοχικές δραστηριότητες για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων. Επίσης, οφείλει να αναπτύξει συνεργατικά δίκτυα με τους εκπαιδευομένους σχετικά με την ορθή επιλογή μεθόδων, υλικών και πόρων για την διεξαγωγή της διδασκαλίας. Η αξιολόγηση της μαθησιακής εμπειρίας και η εκτίμηση των αναγκών για περαιτέρω μάθηση των εκπαιδευομένων αποτελούν βασικές εκφάνσεις της ανδραγωγικής θεωρίας (Knowles & Holton, 2015).

Επειδή οι ενήλικες πρέπει να γνωρίζουν γιατί μαθαίνουν κάτι, οι αποτελεσματικοί εκπαιδευτές αναλύουν τους λόγους που είναι η σημαντική η διδασκαλία για την καλλιέργεια συγκεκριμένων δεξιοτήτων. Είθισται οι ενήλικες να μαθαίνουν στην πράξη. Ως εκ τούτου, η αποτελεσματική διδασκαλία επικεντρώνεται σε εργασίες που μπορούν να εκτελέσουν οι ενήλικες και όχι στην απλή απομνημόνευση εκπαιδευτικού περιεχομένου. Επιπροσθέτως, οι ενήλικες τείνουν να επιλύουν προβλήματα και να μαθαίνουν καλύτερα όταν το θέμα είναι άμεσης εφαρμογής. Σε αυτό το πλαίσιο, η αποτελεσματική διδασκαλία εισάγει τον ενήλικα εκπαιδευόμενο στην διαδικασία επίλυσης προβλημάτων της πραγματικής ζωής (Knowles & Holton, 2015).

Η ανδραγωγική ως θεωρία μάθησης έχει κατά καιρούς δεχθεί κριτικές. Χαρακτηριστικά, ο Brookfield (2003) χαρακτήρισε τη θεωρία «κουλτούρα τυφλή», δηλώνοντας ότι η έννοια της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης και η έννοια της δημιουργίας μιας σχέσης μη ισχύος με τον εκπαιδευτή ενηλίκων μπορεί να παραμελήσει κουλτούρες που αναγάγουν τον εκπαιδευτή σε κύρια πηγή γνώσης και διδασκαλίας. Ο Jarvis (2004) εκφράζει την άποψη ότι η ανδραγωγική δεν συνιστά μία θεωρία ή μία μέθοδο διδασκαλίας των ενηλίκων, ενώ ταυτόχρονα υπογραμμίζει ότι η εν λόγω θεωρία προσορμίζεται διμερώς την εκπαιδευτική διαδικασία, κυρίως

ανθρωπιστικά και ιδεολογικά. Επιπροσθέτως, ορισμένοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι η ανδραγωγική θεωρία δεν τεκμηριώνεται επιστημονικά και την χαρακτηρίζουν μονάχα ως μια σειρά αξιωμάτων (Κόκκος, 2005).

1.3 Αυτοκατευθυνόμενη μάθηση

Ο εκπαιδευτής ενηλίκων στην ανδραγωγική θεωρία αποτελεί τον βασικό πυλώνα γύρω από τον οποίο αναπτύσσονται οι διαδικασίες μάθησης, σε συνέργεια με τον εκπαιδευόμενο. Ωστόσο, βάσει εμπειρικών ερευνών από την εκπαίδευση ενηλίκων διαφαίνεται ότι η ανδραγωγική δεν αποτελεί την κατεξοχήν μέθοδο μάθησης. Συγκεκριμένα κατα τον Cross (1981) περίπου επτά στους δέκα συμμετέχοντες σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων ακολουθούν και εφαρμόζουν τεχνικές αυτοκατευθυνόμενης μάθησης. Επίσης, εκ του συνόλου των συμμετεχόντων σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων το 90% εξ αυτών δηλώνει πως παρακολουθεί ένα τουλάχιστον εκπαιδευτικό πρόγραμμα με χαρακτηριστικά αυτοκατευθυνόμενης μάθησης.

Η αυτοκατευθυνόμενη μάθηση είναι μια διεργασία στην οποία ο εκπαιδευόμενος αναλαμβάνει πρωτοβουλία και χωρίς την συνδρομή τρίτων, αναφορικά με τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση της προσωπικής του εκπαιδευτικής εμπειρίας (Knowles, 1975). Επί της ουσίας, αποτελεί μια διεργασία μη τυπική που διαδραματίζεται ως επί τω πλείστον εκτός της σχολικής αίθουσας. Το προσδιοριστικό και διακριτό στοιχείο της αυτοκατευθυνόμενης μαθησιακής διαδικασίας, είναι ότι το υποκείμενο, -ο εκπαιδευόμενος-, αποφασίζει για το εκπαιδευτικό αντικείμενο, τις μεθόδους, τους πόρους και την αξιολόγηση της εκπαίδευσης. Ο εκπαιδευόμενος καθίσταται υπεύθυνος για την προσωπική του εκπαιδευτική διεργασία. Αυτό ανάγεται στον προσδιορισμό και την θέσπιση στόχων και πόρων και στην υλοποίηση ενός σχεδίου δράσης για την ευόδωση των στόχων και την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων

Η αυτοκατευθυνόμενη μάθηση δύναται με σχετική ευκολία να προσαρμοστεί στο καθημερινό πρόγραμμα του εκπαιδευόμενου και να πραγματοποιηθεί στον ελεύθερο του χρόνο, γεγονός που αποτελεί και βασικό της πλεονέκτημα εν συγκρίσει με άλλες

τεχνικές/θεωρίες μάθησης. Το πλεονέκτημα της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης είναι ότι η μάθηση μπορεί εύκολα να ενσωματώνω στις καθημερινές ρουτίνες και να λάβει χώρα σύμφωνα με τον ελεύθερο χρόνο του εκπαιδευόμενου όσο και σύμφωνα με τις μαθησιακές του προτιμήσεις. Δύναται να οδηγήσει τον εκπαιδευόμενο σε εκπαιδευτικές δράσεις που τις πραγματώνει ο ίδιος, όπως είναι για παράδειγμα η έρευνα πληροφοριών στο διαδίκτυο. Επίσης, ο εκπαιδευόμενος δύναται να εμπλακεί σε διάδραση και αμφίδρομη επικοινωνία με ειδικούς και συναδέλφους, όπως ακριβώς συμβαίνει σε μια συμβατική/παραδοσιακή τάξη (Knowles & Holton, 2015) .

Η αυτοκατευθυνόμενη μάθηση μπορεί να είναι ένα εγχείρημα δύσκολο για ενήλικες με μαθησιακές δεξιότητες και ικανότητες χαμηλού επιπέδου που ως αποτέλεσμα ενδέχεται να στερούνται ανεξαρτησίας, αυτοπεποίθησης, εσωτερικών κινήτρων ή πόρων. Ο Tough (1971) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι είναι πιθανό η τάση προς την αυτοκατεύθυνση να μην είναι η ενδεδειγμένη μορφή εκπαιδευτικής διαδικασίας για όλες τις καταστάσεις ή για όλα τα κοινωνικά και πολιτιστικά πλαίσια. Ο Brockett (1985) διαπίστωσε ότι η τάση των ενηλίκων προς την αυτο-κατεύθυνση επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες όπως λόγου χάρη το μορφωτικό επίπεδο, η ποιότητα ζωής και ο βαθμός αυτονομίας. Το μορφωτικό επίπεδο αποτελεί την κατεξοχήν σημαντικότερη παράμετρο.

Υπό αυτό το πρίσμα αυτό, ο Guglielmino (1977) ανέπτυξε ένα όργανο με σκοπό την αξιολόγηση του βαθμού ετοιμότητας για αυτοκατευθυνόμενη μάθηση. Αυτό το όργανο ονομάζεται Self-Directed Learning Readiness Scale (SDLRS) και βασίζεται σε οκτώ παράγοντες στους οποίους τα άτομα πρέπει να ανταποκριθούν: δυνατότητες για ευκαιρίες μάθησης, αυτοπροσδιορισμός ως αποτελεσματικός μαθητής, πρωτοβουλία και ανεξαρτησία στη μάθηση, ενημερωμένη αποδοχή της ευθύνης για την δική του μάθηση, αγάπη για μάθηση, δημιουργικότητα, μελλοντικός προσανατολισμός και ικανότητα χρήσης βασικών δεξιοτήτων μελέτης και επίλυσης προβλημάτων.

Η τάση για αυτοκατεύθυνση δεν επηρεάζεται μόνο από τα προσωπικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων. Μελέτες δείχνουν ότι οι κοινωνικοί και δημογραφικοί παράγοντες όπως είναι η εθνικότητα, η κοινωνική τάξη, το καθεστώς απασχόλησης, η γεωγραφική περιοχή κτλ. είναι σημαντικοί παράγοντες που επιδρούν στην αυτοκατευθυνόμενη μάθηση των ενηλίκων (Adenuga, 1989; Brookfield, 2003; Nasri & Mansor, 2016).

Ο Brookfield (1985) υποστήριξε ότι η αυτοκατευθυνόμενη μάθηση δεν αποτελεί επιλογή για όλους τους ενήλικες εκπαιδευόμενους. Πολλοί ενήλικες που τείνουν προς την αυτοκατευθυνόμενη μάθηση έχουν την τάση να συμμετέχουν σε μεγαλύτερο βαθμό σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων. Ο εκπαιδευτής ενηλίκων δύναται να ενδυναμώσει την παραδοσιακή διδασκαλία στην τάξη με μία ποικιλία τεχνικών για την προώθηση της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης για εκπαιδευόμενους ή για μικρές ομάδες εκπαιδευομένων που είναι έτοιμες και πρόθυμες να ξεκινήσουν ανεξάρτητες, αυτοκατευθυνόμενες μαθησιακές εμπειρίες. Η αυτοκατεύθυνση είναι ένα κρίσιμο συστατικό συμμετοχής και παραμονής στην εκπαίδευση ενηλίκων, συμβάλλοντας και βοηθώντας τους εκπαιδευομένους να αποδεχθούν πώς και πότε να εμπλακούν στην ενήλικη μάθηση.

Προς διευκόλυνση της εφαρμογής της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης έχουν αναπτυχθεί πλειάδα στρατηγικών προσεγγίσεων. Ο εκπαιδευτής ενηλίκων μπορεί να βοηθήσει τον εκπαιδευόμενο στη διεξαγωγή αυτοαξιολόγησης ως προς την εκπλήρωση των μαθησιακών στόχων, να προσδιορίσει το σημείο εκκίνησης για ένα μαθησιακό έργο, να συνταιριάζει τους κατάλληλους πόρους και μεθόδους με τον μαθησιακό στόχο. Επίσης, ο εκπαιδευτής ενηλίκων οφείλει να προβεί στην διαπραγμάτευση ενός συμβολαίου μάθησης που θέτει μαθησιακούς στόχους, στρατηγικές και κριτήρια αξιολόγησης, να αποκτήσει στρατηγικές για τη λήψη αποφάσεων και την αυτοαξιολόγηση της εργασίας του και να αναπτύξει θετικές στάσεις σε σχέση με την αυτοκατευθυνόμενη μάθηση. Ο εκπαιδευτής ενηλίκων μπορεί ακόμη να ενθαρρύνει και να υποστηρίξει τους εκπαιδευόμενους σε όλη τη διαδικασία μάθησης, βοηθώντας τους να αναγνωρίσουν τις δικές τους αναπτυσσόμενες διαδικασίες σκέψης και στρατηγικές (Knowles & Holton, 2015).

1.4 Μετασχηματίζουσα μάθηση

Η μετασχηματίζουσα μάθηση προσδιορίζεται συνήθως ως εκείνη η μορφή μάθησης που επιφέρει μια αλλαγή στον τρόπο σκέψης του εκπαιδευόμενου αναφορικά με τον εαυτό του αλλά και το κοινωνικό τους περιβάλλον. Ως απόρροια επέρχεται μια μεταβολή στην συνειδητότητα του εκπαιδευόμενου. Για παράδειγμα, οι

εκπαιδευόμενοι στην αγγλικής γλώσσα αναφέρουν συχνά μια αλλαγή στην άποψή τους για τον εαυτό τους, καθώς αποκτούν εμπιστοσύνη στις δεξιότητές τους για επικοινωνία σε μία νέα γλώσσα (King, 2000).

Πολλοί θεωρητικοί εξέτασαν και εξετάζουν τη μετασχηματίζουσα μάθηση, αναπτύσσοντας διαφορετικές προσεγγίσεις για αυτή. Ο Freire (2000) δίδαξε τους Βραζιλιάνους εργαζόμενους να διαβάζουν εμπλέκοντας τους, μέσω μίας εκπαιδευτικής προσέγγισης που θέτει ζητήματα προς προβληματισμό, σε συζητήσεις σχετικά με τις συνθήκες εργασίας και τις χαμηλές απολαβές, βοηθώντας τους έτσι, να αλλάξουν τον τρόπο σκέψης τους και να αγωνιστούν για την κοινωνική αλλαγή. Για τον Freire, η μετασχηματίζουσα μάθηση είναι χειραφετημένη. Με άλλα λόγια, κεντρικό στοιχείο της διαδικασίας του μετασχηματισμού είναι ο στόχος της απελευθέρωσης. Υπό αυτή την προσέγγιση, οι καταπιεσμένοι πρέπει να απελευθερώσουν τους εαυτούς τους και εν συνεχεία να απελευθερωθούν από τους καταπιεστές τους, με απώτερο στόχο την αποκατάσταση της ισότητας στην ανθρωπότητα για όλους και τη δημιουργία μιας νέας παγκόσμιας τάξης (Freire, Ramos, Macedo & Shor, 2018).

Για τον Mezirow (2006), η μετασχηματίζουσα μάθηση είναι μια λογική διαδικασία. Καθώς τα άτομα σκέφτονται και συζητούν τις υποθέσεις τους για τον κόσμο, συχνά βιώνουν μια μετατόπιση στο πλαίσιο αναφοράς τους ή στις θεωρήσεις τους για τον κόσμο. Για να συμβεί αυτό, τα άτομα που εμπλέκονται σε αμφίδρομο διάλογο πρέπει να αμφισβητήσουν τις παγιωμένες υποθέσεις και αντιλήψεις και να ενθαρρύνουν την εξέταση των διαφόρων προοπτικών ενός ζητήματος. Είναι σημαντικό οι συμμετέχοντες σε αμφίδρομο διάλογο να έχουν πλήρη και ακριβή πληροφόρηση σχετικά με το θέμα προς συζήτηση, να είναι απαλλαγμένοι από προκαταλήψεις και να συναντιούνται σε ένα περιβάλλον αποδοχής, ενσυναίσθησης και εμπιστοσύνης (Mezirow, 2006; Cranton, 2000). Μια κριτική που συχνά ασκείται στη θεωρία της μετασχηματίζουσας μάθησης του Mezirow είναι ότι δεν λαμβάνει υπόψη την επίδραση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των υποκειμένων όπως για παράδειγμα φυλής, , η κοινωνική τάξη, το φύλο κ.ο.κ. στο πλαίσιο που λαμβάνει χώρα η μάθηση (Sheared & Johnson-Bailey, 2010). Έχει επίσης επικριθεί ως υπερεθνική, αγνοώντας τα συναισθήματα, τις σχέσεις, το κοινωνικό περιβάλλον και τον πολιτισμό, και τις χρονικές πτυχές (Silver-Pacuilla, 2003).

Οι εκπαιδευτές ενηλίκων που επιδιώκουν να υποστηρίξουν τη μετασχηματίζουσα μάθηση στην εκπαιδευτική τάξη, οφείλουν να συνδράμουν στην ανάδειξη ενός

εκπαιδευτικού κλίματος και κουλτούρας που να την υποστηρίζει. Ο Taylor (2000) προτείνει ότι *«οι εκπαιδευτές ενηλίκων πρέπει να εμπνέουν εμπιστοσύνη, να χαρακτηρίζονται από ενσυναίσθηση και φροντίδα, να είναι αυθεντικοί, ειλικρινείς και να επιδεικνύουν υψηλή ακεραιότητα»* (σ.313). Πρέπει να παρέχουν στους εκπαιδευόμενους άμεση και χρήσιμη ανατροφοδότηση, να χρησιμοποιούν συμμετοχικές δραστηριότητες και να *«προάγουν την αυτονομία των εκπαιδευομένων, τη συμμετοχή και τη συνεργασία»* (Taylor, 1998, σ.48). Ταυτόχρονα, να τους συνεπικουρήσουν στην διερεύνηση εναλλακτικών προοπτικών και στην ενασχόλησή τους με την επίλυση προβλημάτων, με σκοπό και επιδίωξη την ανάπτυξη και καλλιέργεια της κριτικής τους σκέψης (Taylor, 1998, σ.49).

Ο εκπαιδευτής ενηλίκων οφείλει επίσης να αναγνωρίζει τα ιδιαίτερα εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά και κλίσεις του εκπαιδευόμενου και να προσδιορίσει τους τύπους μαθησιακών διεργασιών που διαφαίνεται να τους ενδιαφέρουν περισσότερο. Ο Cranton (2000) εκφράζει την άποψη ότι οι εκπαιδευόμενοι που επικεντρώνονται στην λογική σκέψη θα εκτιμήσουν τις *«περιπτωσιολογικές μελέτες, τις συζητήσεις, την κριτική αμφισβήτηση και τις αναλύσεις θεωρητικών προοπτικών»* (2000, σ.199). Όσοι αισθάνονται άβολα με την διαλογική επιχειρηματολογία και την αμφισβήτηση των απόψεών τους μπορεί να είναι περισσότερο επιτυχημένοι όταν η μάθηση συμβαίνει σε «αρμονικές ομάδες» στις οποίες οι συμμετέχοντες συζητούν, αλλά δεν ανταλλάσσουν επιχειρήματα και εναλλακτικές απόψεις. Ο βιωματικός εκπαιδευόμενος θα ωφεληθεί από εκδρομές και προσομοιώσεις, και ο διαισθητικός μαθητής θα εκτιμήσει τον καταγισμό ιδεών ή brain storming ως εύχρηστο να αναφέρεται και τα παιχνίδια που περιλαμβάνουν φαντασία.

Στα πλαίσια της μετασχηματίζουσας μάθησης ο εκπαιδευτής προωθεί την ανάπτυξη και αξιοποίηση μαθησιακών δραστηριοτήτων που εξερευνούν και εκθέτουν διαφορετικές απόψεις. Ο Cranton (2002) προτείνει τη χρήση ταινιών και διηγήσεων. Προτείνει επίσης να ασχοληθούν οι εκπαιδευόμενοι με τη συγγραφή περιοδικών για να εντρυφήσουν στον αυτο-προβληματισμό. Ο εκπαιδευτής ενηλίκων μπορεί να ζητήσει από έναν εκπαιδευόμενο να γράψει μια σύντομη αυτοβιογραφική έκθεση και στη συνέχεια να ζητήσει από άλλους εκπαιδευόμενους να επανεξετάσουν και να προβληματιστούν σχετικά με τις υποθέσεις του συγγραφέα. Κάθε εκπαιδευόμενος μπορεί να κάνει μια σειρά στο να γράψει την αυτοβιογραφική του έκθεση. Μια άλλη τεχνική είναι να χρησιμοποιηθούν σημαίνοντα περιστατικά για να συμμετάσχουν σε

έναν ανακλαστικό διάλογο, στο οποίο οι εκπαιδευόμενοι σκέφτονται μια εμπειρία, είτε καλή είτε κακή, και αναλύουν τις παραδοχές τους και διάφορες προοπτικές. Όταν ο εκπαιδευτής ενηλίκων γράφει και μοιράζεται ως ισότιμο μέλος της ομάδας, δημιουργείται μια ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης και ειλικρίνειας.

1.5 Είναι η μαθητεία μορφή εκπαίδευσης ενηλίκων;

Ένας αριθμός ερευνητών (Kasworm 1980; Labouvie-Vief, 1982; Lankard, 1997) υποστήριξαν ότι η νεολαία είναι μια διαφορετική ομάδα μαθητών σε σύγκριση με τα παιδιά και τους ενήλικες. Μια μεγάλη έρευνα του Choy (2001) σε δείγμα 448 ατόμων διερεύνησε αν οι νεαροί εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν με τον ίδιο τρόπο όπως οι ενήλικες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι στην πλειοψηφία τους οι νεαροί εκπαιδευόμενοι χρησιμοποιούν τεχνικές επιφανειακής μάθησης με χαμηλό βαθμό ετοιμότητας για αυτοκατευθυνόμενη μάθηση. Η έρευνα επιβεβαίωσε ότι οι νεαροί εκπαιδευόμενοι είναι διαφορετικοί από τους ενήλικες και τα παιδιά. Αυτό το εύρημα επιβεβαιώνεται και από την έρευνα γύρω από την εξελικτική διαδικασία της ζωής που αναγνωρίζει τη φάση της νεολαίας ως μεταβατική περίοδο μεταξύ παιδικής ηλικίας και ενηλικίωσης (Illeris, 2003). Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η μετάβαση από την παιδική ηλικία και το σχολείο στην εκμάθηση και την εργασία παρουσιάζει μεγάλες προκλήσεις για τους νέους. Ο Illeris (2003) περιγράφει τη μάθηση στη νεολαία ως «... μια σταδιακή μετάβαση από τη μη λογοκρίμενη, εμπιστευτική μάθηση της παιδικής ηλικίας στην επιλεκτική και αυτο-ελεγχόμενη μάθηση της ενηλικίωσης» (σελ 363). Η πιο πρόσφατη βιβλιογραφία σχετικά με τη Generation X και τη Generation Y υποστηρίζει και επισημαίνει τις διαφορές στη σκέψη, τη μάθηση, τις αξίες και τη γενική προσέγγιση της ζωής των νέων (Kolnhofer-Derecskei et.al., 2017; Kraus, 2017).

Παραδοσιακά, η μάθηση των νέων θεωρήθηκε ως μια γραμμική εξέλιξη από το σχολείο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στην απασχόληση. Αυτή η περιγραφή του στερεότυπου περιλάμβανε τους νέους που εντάχθηκαν στο τριτοβάθμιο ίδρυμα αφού ολοκλήρωσαν την δευτεροβάθμια εκπαίδευση, να συγκεντρώνουν προσόντα, προκειμένου να προετοιμαστούν για μια επιλεγμένη επαγγελματική δραστηριότητα (Kasworm, 1990). Σύμφωνα με τους Dwyer, Harwood, Costin, Landy, Towsty και Wyn (1999) οι παραδοχές ότι η κύρια απασχόληση των νέων είναι η μάθηση ως

μαθητευόμενοι βασίζονται σε πεπερασμένες βιβλιογραφικές αναφορές. Βάσει αυτής της βιβλιογραφίας αναπτύχθηκε η διπλή υπόθεση γραμμικών και προβλέψιμων κανόνων καθώς αυτές έλαβαν χώρα και αναπτύχθηκαν μέσα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο που διαμορφώθηκε από προβλεψιμότητα και προέβλεπε τη μονιμότητα μιας σταδιοδρομίας ή επαγγελμάτων (σελ. 48).

Αυτό που προβληματίζει την έρευνα για την μάθηση των νέων είναι ότι, παρά την αναγνώριση ότι είναι διαφορετικοί, οι απαντήσεις στο στυλ και τις προσεγγίσεις μάθησης ήταν επιφανειακές. Δεν υπάρχουν αρχές για την ενίσχυση της μάθησης τους κατά τη μεταβατική περίοδο, καθώς μέχρι και σήμερα οι αρχές μάθησης ενηλίκων παραμένουν η βασική φιλοσοφία καθοδήγησης.

Τα προγράμματα μαθητείας αποτελούν μια διακριτή μέθοδο εκπαίδευσης ενηλίκων με ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης, 2014). Αρχικώς, υπάρχει εναλλαγή του μαθησιακού περιβάλλοντος μεταξύ του χώρου εργασίας και της δομής που πραγματοποιεί την εκπαίδευση ή κατάρτιση. Οι εκπαιδευόμενοι στα προγράμματα μαθητείας εντάσσονται στην τυπική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Τέλος, οι μαθητευόμενοι μετά το πέρας του προγράμματος και την επιτυχή ολοκλήρωσή του, πιστοποιούνται επισήμως σε συγκεκριμένα προσόντα.

1.6 Προφίλ των νεαρών εκπαιδευομένων

Η έρευνα του Choy (2001) εξέτασε εάν οι νέοι μαθαίνουν με τρόπο παρόμοιο με τους ενήλικες και, εάν όχι, ποιοι είναι οι παράγοντες που συμβάλλουν στη μοναδικότητα της μάθησης των νέων. Τα ευρήματα της έρευνας συνέβαλλαν στην ανάπτυξη ενός προφίλ των νεαρών μαθητών και ένα σύνολο αρχών για την ενίσχυση της μάθησής τους, τα οποία παρουσιάζονται και αναλύονται στις ακόλουθες ενότητες. Η έρευνα αναφέρθηκε σε μια σειρά παρατηρήσεων που ενημέρωσαν το προφίλ της νεολαίας ως μαθητευομένων. Αυτές οι παρατηρήσεις ομαδοποιήθηκαν σε τρεις ευρείες κατηγορίες που σχετίζονται μεταξύ τους: προτεραιότητες, κίνητρα και μαθησιακά χαρακτηριστικά.

1.6.1 Προτεραιότητες

Ενώ τα επίσημα εκπαιδευτικά ιδρύματα αναπτύσσουν διαδικασίες και λειτουργούν κυρίως υπό το αξίωμα ότι η μάθηση είναι η μόνη ασχολία των φοιτητών, οι εκπαιδευόμενοι νέοι έχουν τις δικές τους προτεραιότητες που έρχονται σε σύγκρουση με αυτές των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Αν και οι νέοι εκτιμούν τα αποτελέσματα της τυπικής μάθησης, έχουν επίσης προτεραιότητες και εκτός του μαθησιακού περιβάλλοντος. Η τυπική μάθηση δεν είναι η κύρια ενασχόλησή τους, ούτε είναι απαραίτητα η υψηλότερη προτεραιότητα για τους περισσότερους νέους. Η πλειονότητα των νέων συμμετέχει στο εργατικό δυναμικό κυρίως, με καθεστώτα μερικής απασχόλησης για οικονομικούς λόγους και για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, επιδιώκοντας την εδραίωση της θέσης τους στην αγορά εργασίας. Οι διπλοί ρόλοι τους (μαθητευόμενοι και εργαζόμενοι) θέτουν περιορισμούς στον χρόνο που διαθέτουν για να μάθουν. Προκειμένου να αποκτήσουν ένα επίπεδο ισορροπίας εστιάζουν στην οικονομία του χρόνου και στην προσπάθεια ολοκλήρωσης συγκεκριμένων μαθησιακών εργασιών εντός καθορισμένων χρονικών πλαισίων. Αυτό είναι εφικτό με τη χρήση των στρατηγικών επιφανειακής μάθησης (Houghton, 2004; Biggs, 1999; Entwistle, 1988).

1.6.2 Κίνητρα

Η μάθηση των νέων βασίζεται κυρίως σε εξωγενή κίνητρα. Η ανάγκη τους να μάθουν προκύπτει από τον κύριο στόχο τους να αποκτήσουν προσόντα που εκτιμώνται από την κοινωνία και ιδιαίτερα από τους εργοδότες. Οι νέοι εκτιμούν αυτά που μαθαίνουν εκτός των επίσημων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τους, αν και αυτά δεν αναγνωρίζονται επίσημα και επιβραβεύονται από τα ιδρύματά τους. Είναι έτοιμοι να διαθέσουν χρόνο και προσπάθεια σε μια τέτοιου είδους μάθηση, όταν είναι σε θέση να δουν την άμεση συνάφεια των γνώσεων και των δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτών των εμπειριών. Οι νέοι επιθυμούν οι μη τυπικές μαθησιακές εμπειρίες τους, μέσω μερικής απασχόλησης ή άλλων δραστηριοτήτων, να αναγνωρίζονται και να ανταμείβονται. Λαμβάνοντας υπόψη την αξία ενός τέτοιου είδους μάθησης στη

συνολική ανάπτυξή τους, στη δεδομένη έρευνα οι νέοι έτειναν προς την άποψη αυτού του είδους η μάθηση να ενσωματωθεί στο επίσημο πρόγραμμα μάθησης.

Οι νέοι έχουν προσανατολισμό προς την αξιολόγηση και τους βαθμούς. Για τον λόγο αυτό στην έρευνα του Choy (2001), επισημαίνεται ότι αποδίδεται από την νεολαία μεγαλύτερη αξία στην αυτοκατευθυνόμενη μάθηση, στην κριτική και στοχαστική σκέψη, εάν αυτά γίνουν μέρος της αξιολόγησης.

1.6.3 Μαθησιακά χαρακτηριστικά

Η επιφανειακή προσέγγιση στη μάθηση αφορά στην επίτευξη των απαιτήσεων του μαθήματος με την ελάχιστη προσπάθεια (Biggs & Tang, 2007). Οι Entwistle και Peterson (2004) εκφράζουν ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με την επιφανειακή προσέγγιση μάθησης. Στην εν λόγω έκφανση μάθησης, ο εκπαιδευόμενος αντιμετωπίζει το μάθημα ως άσχετα μεταξύ τους κομμάτια γνώσης. Επίσης, προβαίνει στην απομνημόνευση συνηθισμένων γεγονότων και στην πραγμάτωση διαδικασιών, εστιάζοντας στις ελάχιστες απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών. Ο εκπαιδευόμενος διακρίνει επιπροσθέτως μικρή αξία ή νόημα σε οποιοδήποτε μάθημα μελετάει χωρίς σκοπό ή στρατηγική, και αισθάνεται αδικαιολόγητη πίεση και άγχος για την όλη διαδικασία.

Οι νέοι επιλέγουν να μάθουν μέσω της επιφανειακής μάθησης και χρησιμοποιούν τεχνικές αυτού του είδους για να ολοκληρώσουν επιτυχώς τις εργασίες αξιολόγησης. Αν και προτιμούν έναν παιδαγωγικό προσανατολισμό για να μελετήσουν, δείχνουν επίσης προτίμηση για πτυχές της ανδραγωγικής μεθόδου εκπαίδευσης. Περιμένουν από τους δασκάλους να τους αντιμετωπίζουν σαν ενήλικες - με σεβασμό, εμπιστοσύνη και ανησυχία για αυτούς ως άτομα. Οι νέοι προτιμούν μια μαθησιακή διδασκαλία που οροθετείται από εκπαιδευτικούς, και θέλουν οι εκπαιδευτικοί να είναι υπεύθυνοι για το μεγαλύτερο μέρος της μάθησής τους. Παρόλο που έχουν προτίμηση για ορισμένες πτυχές της ανδραγωγίας ως εκπαιδευτικής μεθόδου, δεν είναι πρόθυμοι να αναλάβουν ευθύνες που συμπληρώνουν τους ρόλους και τις λειτουργίες των εκπαιδευτικών σε ένα ανδραγωγικό περιβάλλον εκπαίδευσης (Entwistle & Peterson, 2004).

Οι νέοι έχουν χαμηλά επίπεδα ετοιμότητας για αυτοκατευθυνόμενη μάθηση. Αισθάνονται άνετα, όταν οι εκπαιδευτές και το ίδιο το ίδρυμα εκπαίδευσης λαμβάνει αποφάσεις με το μαθησιακό περιεχόμενο, τη μέθοδο παράδοσης, τον ρυθμό, τους πόρους και την αξιολόγηση. Πολλοί έχουν περιορισμένη συνειδητοποίηση των δυνατοτήτων τους και επιθυμούν να διατηρήσουν έναν πιο παθητικό ρόλο εκπαιδευόμενου. Οι νέοι αναμένουν επίσης από τους εκπαιδευτές τους να παρακινήσουν και να διατηρήσουν τα ενδιαφέροντά τους για μάθηση.

1.7 Βασικές αρχές για τη μάθηση των νέων

Λαμβάνοντας υπόψη τα ευρήματα της μελέτης (Choy, 2001), στην ακόλουθη ενότητα αναλύονται οκτώ αρχές για τη μάθηση των νέων. Αυτές οι αρχές προορίζονται να παρέχουν ευρείες κατευθυντήριες γραμμές για τη δομή μαθησιακών περιβαλλόντων και σχεδιαστικών πρακτικών για την ενίσχυση της διευκόλυνσης της μάθησης των νέων. Οι αρχές μπορούν επίσης να παρέχουν κατεύθυνση για μελλοντική έρευνα. Αυτά παρουσιάζονται και κατηγοριοποιούνται σε δύο κύριους τομείς: α) τις αρχές μετάδοσης γνώσεων και β) τις αρχές απόκτησης δεξιοτήτων για εξειδικευμένη μάθηση .

1.7.1 Αρχές μετάδοσης γνώσεων

1.7.1.1 Διασύνδεση με την πραγματικότητα

Τα προγράμματα εκμάθησης που έχουν σχεδιαστεί για τη νεολαία πρέπει να λαμβάνουν υπόψη μια σειρά παραγόντων από τον κόσμο της ζωής τους που αλληλεπιδρούν και επηρεάζουν τη μάθηση των νέων. Η τυπική μάθηση είναι ένα από τα μέσα για τη διατήρηση και την ενίσχυση της ισορροπίας στον κόσμο της ζωής των νέων. Η ενσωμάτωση σχετικών εμπειριών που έχουν αναπτυχθεί εκτός των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μέσω της αναγνώρισης προηγούμενων μαθησιακών διαδικασιών (Dwyer et al, 1999).

1.7.1.2 Συνάφεια και εφαρμογή

Η συνάφεια και η άμεση εφαρμογή της ύλης που πρέπει να διδαχθεί πρέπει να αποσαφηνιστεί στους νέους. Το περιεχόμενο των μαθησιακών προγραμμάτων θα πρέπει να είναι συναφές και να είναι σαφώς ορατό τόσο σε όρους επαγγελματικών αποτελεσμάτων όσο και απαιτήσεων αξιολόγησης (Richardson, 1994).

1.7.1.3 Ενδογενείς και εξωγενείς ανταμοιβές

Οι ανταμοιβές της επίσημης μάθησης πρέπει να ανταποκρίνονται στους εγγενείς (προσωπικά ενδιαφέροντα, ικανοποίηση) και εξωγενείς στόχους (εύρεση εργασίας, βαθμολογία) της νεολαίας. Οι ενδογενείς ανταμοιβές πηγάζουν από τον χαρακτήρα και την προσωπικότητα του ατόμου, ενώ οι εξωγενείς από την προσδοκία του ατόμου να λάβει κάποια αμοιβή ή να αποφύγει μια ορισμένη τιμωρία. Οι ανταμοιβές πρέπει να είναι αθροιστικές για να διατηρήσουν το ενδιαφέρον και τα κίνητρά τους (Knowles & Holton, 2015).

1.7.1.4 Επαναξιολόγηση της διδασκόμενης ύλης

Το μέγεθος της ύλης που οι νέοι πρέπει να διδαχθούν πρέπει να επαναξιολογηθεί είτε μειώνοντάς το μέγεθος, είτε αυξάνοντας τα χρονικά πλαίσια για την κάλυψη του συνόλου της ύλης.

1.7.2 Αρχές και δεξιότητες για εξειδικευμένη εκπαίδευση

Στην εν λόγω ενότητα αναπτύσσονται ορισμένες εκ των βασικότερων αρχών και δεξιοτήτων που ο εκπαιδευόμενος οφείλει να κατέχει ώστε να επιτυγχάνεται εξειδίκευση στην εκπαιδευτική διαδικασία.

1.7.2.1 Προσανατολισμός στη μάθηση

Η διευκόλυνση της μάθησης των νέων πρέπει να βασίζεται κυρίως στις παιδαγωγικές πρακτικές, αν και πτυχές της ανδραγωγικής μεθόδου πρέπει να εισαχθούν σταδιακά. Για τον λόγο αυτό προτείνεται μια καθοδηγητική, αλλά εξαιρετικά υποστηρικτική προσέγγιση προς εφαρμογή από ένα εκπαιδευτή. Ωστόσο, οι νέοι θα μπορούσαν να ενθαρρυνθούν, ώστε να αναλάβουν πιο ενεργό ρόλο στη διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης και να επιμεριστούν αυξανόμενες ευθύνες για τη δική τους μάθηση, όπως κάνουν οι ενήλικες. Συνιστάται επίσης η χρήση συμβάσεων μάθησης, ενεργητικών μεθόδων μάθησης καθώς και μορφών μάθησης που περιλαμβάνουν διαπραγμάτευση (Choy & Delahaye, 2001).

1.7.2.2 Ευθύνες μαθητών

Οι νέοι πρέπει να διδαχθούν να αναλαμβάνουν όλο και περισσότερο την ευθύνη για τη μάθησή τους. Οι ρόλοι και οι ευθύνες των εκπαιδευομένων θα πρέπει να καταστούν σαφείς στους μαθητές και θα πρέπει να υποβοηθούνται στην απόκτηση δεξιοτήτων προσόντων (Knowles & Holton, 2015).

1.7.2.3 Αξιολόγηση

Η αυτοκατευθυνόμενη μάθηση, η κριτική σκέψη και οι αναστοχαστικές σκέψεις πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των καθηκόντων αξιολόγησης για να ενθαρρύνουν τους νέους να αναπτύξουν δεξιότητες και χαρακτηριστικά για αυτά και στη συνέχεια να εκτιμήσουν τη σημασία τους για τη δια βίου μάθηση (Knowles & Holton, 2015).

1.7.2.4 Αυτο-αντίληψη

Θα πρέπει να οργανωθούν εργαστήρια για τη δημιουργία αυτογνωσίας των ικανοτήτων και την οικοδόμηση αυτοπεποίθησης στη μάθηση για όσους χρειάζονται αυτό το είδος βοήθειας (Knowles & Holton, 2015).

1.8 Συμπερασματα

Στο εν λόγω κεφάλαιο αναλύθηκαν ορισμένες εκ των σημαντικότερων θεωριών μάθησης και επιχειρήθηκε να διερευνηθεί αν η μαθητεία αποτελεί διακριτή μέθοδο μάθησης. Επίσης, αναλύθηκε το προφίλ των νεαρών εκπαιδευομένων αναφορικά με τρεις πτυχές, τα κίνητρα τις προτεραιότητας και τα μαθησιακά χαρακτηριστικά.

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση κατέδειξε ότι τα συστήματα μαθητεία αποτελούν διακριτή μορφή μάθησης. Επίσης, διαφάνηκε ότι οι νέοι τείνουν προς την ανδραγωγική μέθοδο διδασκαλίας, ενώ διαθέτουν χαμηλά επίπεδα ετοιμότητας αναφορικά με την αυτοκατευθυνόμενη μάθηση.

Η μάθηση των νέων βασίζεται σε εξωγενή κίνητρα, καθώς βασικός σκοπός τους είναι η απόκτηση προσόντων τα οποία εκτιμώνται και αναγνωρίζονται από τους εργοδότες αλλά και το κοινωνικό σύνολο.

2. Εκφάνσεις Μαθητείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.1 Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις

2.1.1 Μαθητεία (Apprenticeship)

Σύμφωνα με το CEDEFOP (2018) η Μαθητεία ορίζεται ως «*συστηματική και μεγάλης περιόδου εκπαίδευση η οποία εναλλάσσεται μεταξύ χώρου εργασίας και εκπαιδευτικού ιδρύματος ή κέντρου κατάρτισης*» (σελ. 19). Στον ορισμό που δίνεται από το CEDEFOP, διευκρινίζεται ότι ανάλογα με τη χώρα και το θεσμικό πλαίσιο, ο μαθητευόμενος μπορεί να λαμβάνει και αμοιβή για την εργασία του στην επιχείρηση. Ο εργοδότης αναλαμβάνει την ευθύνη να παράσχει στον μαθητευόμενο εκπαίδευση που οδηγεί σε συγκεκριμένη απασχόληση.

Σύμφωνα με το αμερικανικό Υπουργείο Εργασίας (U.S. Department of Labour, x.x.) «*η μαθητεία είναι ένας συνδυασμός εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια της εργασίας και συναφών καθοδηγήσεων στις οποίες οι εργαζόμενοι μαθαίνουν τις πρακτικές και θεωρητικές πτυχές ενός επαγγέλματος υψηλής ειδίκευσης*».

Ο ΟΑΕΔ (χ.χ.) προσδιορίζει ως μαθητεία το «*εκπαιδευτικό σύστημα που συνδυάζει τη θεωρητική και εργαστηριακή εκπαίδευση στην τάξη με την πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Με αυτό τον τρόπο αποκτά ο μαθητής επαγγελματική εμπειρία σε πραγματικές συνθήκες εργασίας ώστε να καταστεί ευκολότερη στη συνέχεια η ένταξή του στην αγορά εργασίας*».

Σύμφωνα με το Εθνικό Πλαίσιο Ποιότητας για τη Μαθητεία όπως αυτό αναλύεται στην Κοινή Υπουργική Απόφαση 26385/2017 (ΦΕΚ 491/Β/20-2-2017), (Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, 2017) «*ο μαθητευόμενος συνδέεται με σύμβαση Μαθητείας με τον εργοδότη, λαμβάνει αμοιβή ή επίδομα και έχει ασφαλιστική κάλυψη. Υλοποιείται βάσει προγράμματος μάθησης το οποίο επιμερίζεται στον χώρο εργασίας και στην εκπαιδευτική δομή. Ο εργοδότης υποχρεούται να παρέχει στον μαθητευόμενο εκπαίδευση στο χώρο εργασίας, σύμφωνα με καθορισμένο πρόγραμμα, το οποίο, σε συνδυασμό με το πρόγραμμα μάθησης στην εκπαιδευτική δομή, οδηγεί σε πιστοποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων που απέκτησε ο μαθητευόμενος, ο οποίος και λαμβάνει συγκεκριμένη ειδικότητα*» (σελ.3).

Ωστόσο, η οικονομική κρίση της προηγούμενης δεκαετίας και η συρρίκνωση των οικονομικών μεγεθών που ακολούθησε, διεύρυνε το ενδιαφέρον τόσο σε επίπεδο κεντρικού σχεδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και των κρατών μελών για την μαθητεία. Ο θεσμός της μαθητείας προκρίθηκε ως βραχυπρόθεσμη λύση στο πρόβλημα της εκτεταμένης ανεργίας των νέων και ως απάντηση στις πάγιες ανάγκες των εταιριών για καταρτισμένο εργατικό δυναμικό. Ως συνέπεια παρατηρήθηκε μια ραγδαία αύξηση των προγραμμάτων μαθητείας, τα οποία εξυπηρετούσαν διάφορους σκοπούς και ανάγκες: επαγγελματική κατάρτιση, ανάπτυξη δεξιοτήτων, κοινωνική ένταξη και ανάπτυξη προγραμμάτων δεύτερης ευκαιρίας σε άτομα που έχουν την τυπική εκπαίδευση καθώς και σε άλλες ευάλωτες ομάδες (CEDEFOP, 2021) .

Ωστόσο και μόλις μετά από λίγα χρόνια εφαρμογής των πολιτικών ανάπτυξης προγραμμάτων μαθητείας και την διάθεση κονδυλίων επί αυτού του σκοπού, εκφράστηκαν δυσaréσκειες αναφορικά με την μαθητεία τόσο από εμπειρογνώμονες αλλά και από κοινωνικούς εταίρους. Η κριτική επικεντρώθηκε στο γεγονός ότι όλα τα προγράμματα δεν μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως μαθητεία, διότι δεν διασφάλιζαν ποιοτική κατάρτιση και σε ορισμένες περιπτώσεις η κατάρτιση απουσίαζε παντελώς. Επίσης, οι συμμετέχοντες στα προγράμματα μαθητείας δεν είχαν πρόσβαση τόσο σε δικαιώματα απασχόλησης όσο και κοινωνικής προστασίας, αλλά απασχολούνταν από τις επιχειρήσεις ως μια λύση εργατικού δυναμικού χαμηλού κόστους (CEDEFOP, 2021).

Την τελευταία πενταετία, εστίαση δόθηκε όχι τόσο στην βελτίωση των διακριτών γνωρισμάτων των προγραμμάτων μαθητείας, αλλά στην αναβάθμιση των ποιοτικών τους χαρακτηριστικών. Στο πλαίσιο αυτό, το 2018, η σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για ποιοτικά και αποτελεσματικά προγράμματα μαθητείας (EFQEA) αποτέλεσε σημείο αναφοράς για τον σχεδιασμό και εφαρμογή προγραμμάτων μαθητείας από τα κράτη-μέλη (CEDEFOP, 2021; Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018).

Επιδιώκοντας να συμβάλει στην προώθηση μιας κοινής ευρωπαϊκής αντίληψης, το CEDEFOP έχει προσδιορίσει τα βασικά γνωρίσματα που πρέπει να διαθέτει ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου να χαρακτηρίζεται ως «μαθητεία». Προτείνει οι χώρες να συμφωνήσουν επί ενός κοινού παρονομαστή με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά (CEDEFOP, 2021, σελ.3):

- το πρόγραμμα να υποστηρίζεται από νομικό πλαίσιο,
- να οδηγεί στην απόκτηση τυπικών επαγγελματικών προσόντων με δυνατότητα μεταφοράς,
- να βασίζεται σε μια οργανωμένη εναλλαγή μεταξύ μάθησης στον χώρο εργασίας και σχολικής μάθησης,
- να προϋποθέτει την ανάληψη δέσμευσης για ελάχιστη διάρκεια που καθιστά την εναλλαγή κατάρτισης ουσιαστική,
- να υπογράφεται σύμβαση μεταξύ εκπαιδευόμενου και εταιρείας και
- οι εκπαιδευόμενοι να λαμβάνουν αμοιβή.

2.2 Ανασκόπηση θεσμού μαθητείας στην Ε.Ε.

Ο θεσμός της μαθητείας αποτελεί αντικείμενο σημαίνοντος ενδιαφέροντος για τα όργανα άσκησης πολιτικής, τόσο σε επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και σε επίπεδο των κρατών-μελών.

Η διαδικασία της Κοπεγχάγης, σε άμεση συνέχεια και απόρροια του Ευρωπαϊκού συμβουλίου της Λισαβόνας, τον Μάρτιο του 2000, εγκρίθηκε με ψήφισμα του Συμβουλίου της Ε.Ε. το 2002. Το εν λόγω ψήφισμα έθεσε τις βάσεις για την προτεραιοποίηση μιας δυναμικής συνεργασίας αναφορικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2003). Συγκεκριμένα, αναγνωρίστηκε η ανάγκη δημιουργίας «ενός ευρωπαϊκού χώρου της γνώσης» όπου «κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην παιδεία και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση» (Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2003, σελ.3). Πρόνοια υπήρξε επίσης για την ανάπτυξη κοινών αρχών αναφορικά με την επικύρωση και αναγνώριση άτυπων και ανεπίσημων μορφών μάθησης με απώτερο σκοπό την καλύτερη συμβατότητα ως προς το κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων μεταξύ των κρατών μελών. Ειδική μνεία γίνεται επίσης για την διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, βάσει της ανάπτυξης κοινών κριτηρίων και αρχών.

Το άρθρο 166 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει την σημασία της επαγγελματικής εκπαίδευσης και προσανατολισμού. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην «αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και τη συνεχή κατάρτιση» (Εφημερίδα

της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2012, σ.121), ώστε να «*διευκολύνεται η επαγγελματική ένταξη και επανένταξη στην αγορά εργασίας*» (σ.121), ενώ στοχεύει στην «*ενίσχυση της κινητικότητας ... των εκπαιδευομένων και ιδίως των νέων*» (σ.121).

Σε συνέχεια της διαδικασίας της Κοπεγχάγης, οι Υπουργοί των χωρών της Ε.Ε., καθώς και των υποψηφίων προς ένταξη χωρών που είναι επιφορτισμένοι με την ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων συναντήθηκαν στη Ρίγα τον Ιούνιο 2015. Στα συμπεράσματα της Ρίγας της 22 Ιουνίου του 2015 αναπτύχθηκαν 5 στόχοι για την βελτίωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για την πενταετία 2015-2020 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016, σσ.1-4):

- Προώθηση όλων των μορφών μάθησης στο χώρο εργασίας με έμφαση σε προγράμματα μαθητείας, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Ως κοινωνοί σε αυτή την πρωτοβουλία συμμετέχουν οι κοινωνικοί εταίροι, οι επιχειρήσεις, τα επιμελητήρια και οι πάροχοι επαγγελματικής εκπαίδευσης.
- Συνέχιση της ενίσχυσης του μηχανισμού διασφάλισης ποιότητας στην ΕΕΚ, βάσει της σύστασης του EQAVET. Συγκεκριμένα καθιερώθηκε η αδιάληπτη πληροφόρηση και ανατροφοδότηση τόσο για τα προγράμματα αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης όσο και για τα προγράμματα συνεχούς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Ενίσχυση της καθολικής προσβασιμότητας στην ΕΕΚ, με την παροχή αποτελεσματικών υπηρεσιών προσανατολισμού και την παροχή δυνατότητας επικύρωσης της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης.
- Επιπλέον τόνωση των βασικών ικανοτήτων στα προγράμματα σπουδών της ΕΕΚ και παροχή αποτελεσματικότερων ευκαιριών.
- Καθιέρωση μεθοδικών προσεγγίσεων και δυνατοτήτων για την αρχική και τη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν σε προγράμματα της ΕΕΚ. σε σχολικά και εργασιακά περιβάλλοντα.

Στο κείμενο του Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων στην παράγραφο 4β γίνεται ειδική μνεία στους νέους και προσδιορίζεται ως δικαίωμα η «*συνεχής εκπαίδευση, μαθητεία, άσκηση ή προσφορά εργασίας καλής ποιότητας*» (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2017, σελ.17).

Στα περισσότερα κράτη μέλη υπάρχει ένας γενικά ή επίσημα αναγνωρισμένος ορισμός της μαθητείας που αναφέρει ότι «Σχέδια τύπου μαθητείας είναι εκείνες οι μορφές αρχικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που συνδυάζουν επίσημα και εναλλάσσουν την εταιρική κατάρτιση (περιόδους πρακτικής εργασιακής εμπειρίας στο χώρο εργασίας) με εκπαίδευση στο σχολείο (περίοδοι θεωρητικής / πρακτικής εκπαίδευσης που ακολουθούνται σε σχολείο ή κέντρο κατάρτισης), και των οποίων η επιτυχής ολοκλήρωση οδηγεί σε εθνικά αναγνωρισμένα και πιστοποιημένα πτυχία αρχικής εκπαίδευσης και κατάρτισης» European Commission, (2012, σελ.11).

Σύμφωνα με το διεθνές γραφείο εργασίας της UNESCO (όπως παρατίθεται στο IBE, 2013) η μαθητεία είναι «Ένα σύστημα κατάρτισης τόσο στην επίσημη όσο και στην μη τυπική εκπαίδευση που ρυθμίζεται από νόμους ή εθιμοτυπικά και συνδυάζει την επαγγελματική κατάρτιση με την εργασιακή εμπειρία, ενώ βρίσκεστε σε αμειβόμενη απασχόληση με επίσημη κατάρτιση εκτός εργασίας. Ο μαθητευόμενος μπορεί να συνάψει σύμβαση εκπαίδευσης ή κατάρτισης με εργοδότη που επιβάλλει αμοιβαίες υποχρεώσεις και στα δύο μέρη» (IBE, 2013, σελ.5).

Αυτοί οι ορισμοί επισημαίνουν ορισμένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών συστημάτων μαθητείας:

- Αποτελούν συστατικό μέρος του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος συνήθως στο ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο.
- παρέχουν συστηματική κατάρτιση συνδυάζοντας πρακτική κατάρτιση που σχετίζεται με την ενασχόληση στο χώρο εργασίας (είτε με βάση την επιχείρηση είτε στο σχολείο) με τη θεωρητική εκπαίδευση σε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα ή κέντρο κατάρτισης. Με βάση ένα προκαθορισμένο πρόγραμμα κατάρτισης, το παιδαγωγικό τους περιεχόμενο επιδιώκει να βοηθήσει τους μαθητές να αποκτήσουν με την πάροδο του χρόνου το πλήρες σύνολο γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που απαιτούνται για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα.
- όλες οι πτυχές της μαθητείας (π.χ. διάρκεια επαγγελματικού προφίλ, δεξιότητες και ικανότητες που πρέπει να αποκτηθούν, όροι και προϋποθέσεις) συχνά ορίζονται ρητά στη σύμβαση μαθητείας. Αυτό το νομικά δεσμευτικό έγγραφο, το οποίο είναι συνήθως σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, συνάπτεται είτε απευθείας μεταξύ του

μαθητευόμενου και του εργοδότη, είτε μέσω του εκπαιδευτικού ιδρύματος.

- οι μαθητευόμενοι τυπικά αποκτούν το καθεστώς ενός υπαλλήλου ή ενός συμβασιούχου / μισθωτού. Ως εκ τούτου, λαμβάνουν αμοιβές, το ακριβές ποσό των οποίων είτε διαπραγματεύεται συλλογικά είτε ορίζεται από το νόμο.
- οι μαθητευόμενοι που ολοκληρώνουν επιτυχώς το πρόγραμμα απονέμονται αναγνωρισμένα προσόντα ή πιστοποιητικά αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (IVET) τα οποία, με τη σειρά τους, τους επιτρέπουν να εργάζονται σε ένα συγκεκριμένο επάγγελμα ή ομάδα επαγγελμάτων.
- οι μαθητείες ρυθμίζονται και παρακολουθούνται πιο αυστηρά από άλλες μορφές εκπαίδευσης που βασίζονται σε εναλλακτικές λύσεις, συχνά με σχετικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στη νομοθεσία ή τους κανονισμούς που σχετίζονται με την εκπαίδευση και την κατάρτιση.
- η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη μαθητεία είναι, σε πολλές περιπτώσεις, εκτεταμένη (European Commission, 2013).

Αν και τα προαναφερόμενα αποτελούν βασικά στοιχεία και γνωρίσματα των συστημάτων μαθητείας, υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των Ευρωπαϊκών κρατών στο πεδίο υλοποίησής και εφαρμογής τους. Για παράδειγμα, σύμφωνα με μία πανευρωπαϊκή μελέτη (European Commission, 2012), 24 κράτη μέλη έχουν αναπτύξει συστήματα μαθητείας τα οποία θα μπορούσαν να προσδιοριστούν ως βασικά εταιρικά, γεγονός που υποδηλώνει ότι τουλάχιστον οι μισές από τις δράσεις κατάρτισης υλοποιούνται εντός του εργασιακού περιβάλλοντος. Ωστόσο, ο εν λόγω καταμερισμός των προγραμμάτων μαθητείας που βασίζεται σε επιχειρήσεις και εκπαιδευτήρια παρουσιάζει σημαντική διακύμανση ανά εθνικό πρόγραμμα μαθητείας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης: από το 66-90% της κατάρτισης που βασίζεται σε επιχειρήσεις στη Δανία και το 60% στη Γερμανία, έως μόνο το 20-30% στην Ισπανία. Είναι ενδιαφέρον, σε 18 χώρες (συμπεριλαμβανομένων των Κάτω Χωρών, της Φινλανδίας, της Γαλλίας, της Ουγγαρίας, της Λετονίας, της Σουηδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου), κυρίως προγράμματα που βασίζονται στο σχολείο

συνυπάρχουν με προγράμματα που βασίζονται στην εργασία (European Commission, 2013).

Η ανάλυσή ανά χώρα καταδεικνύει ότι η μαθητεία απέδωσε σταθερά θετικά αποτελέσματα απασχόλησης όχι μόνο σε χώρες που συνδέονται συνήθως με το σύστημα διπλής κατάρτισης όπως η Γερμανία και η Αυστρία. Για τα περισσότερα από τα προγράμματα μαθητείας στην ΕΕ αναφέρεται ότι η πλειονότητα των μαθητευόμενων εξασφάλισε απασχόληση αμέσως μετά την ολοκλήρωση της μαθητείας π.χ. στην Γαλλία, Δανία, Ελλάδα, Φιλανδία, Ολλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο η μέση αναλογία είναι περίπου 60% -70%, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις φθάνει έως και 90% . Επιπλέον, σε διάστημα έξι έως δώδεκα μηνών μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος μαθητείας, το ποσοστό των μαθητευόμενων που εξασφαλίζουν απασχόληση αυξάνεται ακόμη περισσότερο και συχνά υπερβαίνει το 80%. Πράγματι, η υψηλή αποτελεσματικότητα σε σχέση με τα αποτελέσματα της απασχόλησης προγραμμάτων μαθητείας, ιδίως εκείνων που σχετίζονται με το σύστημα διπλής κατάρτισης, οδήγησε ορισμένα κράτη μέλη είτε να εισαγάγουν συστήματα παρόμοια με αυτό το σύστημα, είτε να ξεκινήσουν σημαντικές μεταρρυθμίσεις των συστημάτων μαθητείας τους, π.χ. Ιταλία, Πορτογαλία, Κύπρος και Ισπανία (European Commission, 2013).

Στην βιβλιογραφία (ενδεικτικά Diedrich, 2018) υπάρχει μια γενική συναίνεση σχετικά με τα θετικά αποτελέσματα της μαθητείας στη διευκόλυνση της μετάβασης άμεσα στην αγορά εργασίας. Στοιχεία μεταξύ χωρών δείχνουν ότι, στις ευρωπαϊκές χώρες όπου το σύστημα μαθητείας έχει αναπτυχθεί περισσότερο, οι νέοι έχουν καλύτερα αποτελέσματα στην αγορά εργασίας από ό, τι σε άλλες χώρες, ενώ επιτυγχάνεται η ομαλοποίηση της μετάβασης άμεσα στην αγορά εργασίας σε σχέση με την επαγγελματική εκπαίδευση που βασίζεται στο σχολείο ή στην είσοδο στην αγορά εργασίας αμέσως μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση. Οι μαθητευόμενοι επιτυγχάνουν καλύτερη απορρόφηση στην αγορά εργασίας, υψηλότερους μισθούς, συντομότερες περιόδους ανεργίας πριν από την εξεύρεση πρώτης εργασίας ή μεγαλύτερη διάρκεια της πρώτης εργασίας τους σε σύγκριση με άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο ή επαγγελματική εκπαίδευση με βάση το σχολείο (CEDEFOP, 2020).

Ωστόσο, η σχετική βιβλιογραφία επισημαίνει επίσης ότι αυτά τα θετικά αποτελέσματα πρέπει να τοποθετηθούν στην σωστή βάση (Fahr, 2002; McIntosh, 2007). Πρώτον, η θετική επίδραση της μαθητείας στους μισθούς εμφανίζεται μόνο σε σύγκριση με τους

εργαζόμενους με χαμηλή εκπαίδευση και χωρίς κατάρτιση μαθητείας, αλλά όχι σε σύγκριση με τους εργαζόμενους που έχουν ολοκληρώσει πλήρη επαγγελματική εκπαίδευση. Δεύτερον, τα πλεονεκτήματα της μαθητείας σε σύγκριση με την επαγγελματική εκπαίδευση στο σχολείο, τείνουν να είναι ισχυρότερα στην αρχή της επαγγελματικής ζωής και στη συνέχεια ωστόσο μειώνονται ή ακόμη και να εξαφανίζονται μακροπρόθεσμα. Τρίτον, υπάρχουν διαφορές μεταξύ των φύλων στην αποτελεσματικότητα της μαθητείας: οι ευεργετικές επιπτώσεις στη μετάβαση και στις αμοιβές φαίνεται να μην ισχύουν για τις γυναίκες σε όλες οι χώρες, κυρίως λόγω του επαγγελματικού και συντεχνιακού/κλαδικού διαχωρισμού. Τέταρτον, το μέγεθος της επιχείρησης κατάρτισης φαίνεται να επηρεάζει τις προοπτικές της αγοράς εργασίας των πρώην μαθητευομένων, με καλύτερη απασχόληση και προοπτικές αποδοχών για όσους έλαβαν την μαθητεία τους σε μεγάλες επιχειρήσεις σε σύγκριση με εκείνες σε μικρότερες επιχειρήσεις. Τέλος, οι θετικές επιπτώσεις της μαθητείας στις συνθήκες της αγοράς εργασίας σχετίζονται επίσης με την ποιότητα της μαθητείας (π.χ. ένταση εκπαίδευσης, διάρκεια και τύπος εκπαίδευσης, επαγγελματικός τομέας και τομέας μαθητείας).

Η θετική σχέση μεταξύ μαθητείας και αποτελεσμάτων στην αγορά εργασίας των νέων αποδείχθηκε επίσης από τη διερευνητική ανάλυση παλινδρόμησης μεταξύ χωρών της ΕΕ. Αυτή η ανάλυση έδειξε ότι μια υψηλότερη συχνότητα μαθητείας σχετίζεται με υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης των νέων (15-24) καθώς και με χαμηλότερη ανεργία των νέων. Επιπλέον, οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι η αύξηση κατά μία εκατοστιαία μονάδα στο ποσοστό κάλυψης μαθητείας σχετίζεται με αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των νέων κατά 0,95 εκατοστιαίες μονάδες και μείωση του ποσοστού ανεργίας των νέων κατά 0,8 εκατοστιαίες μονάδες (European Commission, 2013).

3. Ο θεσμός της μαθητείας στην Ελλάδα

3.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η ελληνική οικονομία γνώρισε σημαντικές μακροοικονομικές αλλαγές κατά την οικονομική κρίση. Από το 2008, οι συνθήκες στην αγορά εργασίας επιδεινώθηκαν σταδιακά, καθώς η βαθύτερη από την αναμενόμενη ύφεση επηρέασε αρνητικά την απασχόληση και οδήγησε σε υψηλότερα ποσοστά ανεργίας σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, περιοχές και σχεδόν σε όλους τους τομείς. Με ένα ιδιαίτερα αρνητικό οικονομικό περιβάλλον, που χαρακτηρίζεται από μεγάλη πτώση του κύκλου εργασιών στις επιχειρήσεις, έλλειψη ρευστότητας και συρρίκνωση της επενδυτικής δραστηριότητας, η αγορά εργασίας δέχεται την ισχυρότερη πίεση που καταγράφηκε σε εθνικό επίπεδο τις τελευταίες δεκαετίες (IOBE, 2012).

Η ύφεση επιδείνωσε χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα στην αγορά εργασίας, όπως δείχνουν σαφώς τα βασικά στοιχεία της αγοράς εργασίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, το ποσοστό ανεργίας των ενηλίκων (25 έως 64 ετών) στην Ελλάδα υπερδιπλασιάστηκε από περίπου 7,3% το 2008 στον κορυφαίο σημείο στο 25,5% το 2013. Αν και το ποσοστό έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια, παραμένει 15 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ-28. Σε σύγκριση με τους ενήλικες και επίσης με τον μέσο όρο της ΕΕ, η ανεργία των νέων (15 έως 24 ετών) είναι ακόμη πιο σοβαρή. Το ποσοστό αυξήθηκε από 21,9% το 2008 σε ανώτατο όριο 58,3% το 2013. Αν και έχει σημειωθεί σημαντική μείωση τα τελευταία χρόνια, παραμένει 47,3% το 2016, περίπου 24% υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (CEDEFOP, 2018).

Σε μια πρόσφατη δημοσίευση του CEDEFOP (2020) το ποσοστό ανεργίας των νέων ηλικίας 20 έως 34 ετών για το έτος 2018 σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης κυμάνθηκε στο 9,4%. Η Ελλάδα κατά το ίδιο έτος αναφοράς το εν λόγω ποσοστό εκτιμήθηκε στο 26,8%, ήτοι το υψηλότερο στην Ευρώπη.

Το ποσοστό των νέων ηλικίας 15-24 ετών που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης οι λεγόμενοι και NEETs (No Employment, Education, Training) στην Ελλάδα είναι υψηλό συγκριτικά με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα σε ευρωπαϊκό επίπεδο και με έτος αναφοράς το 2018, ο μέσος

όρος NEET ήταν 13,7%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την Ελλάδα κυμάνθηκε στο 20%, με μόνη χώρα την Ιταλία να την ξεπερνά με ποσοστό 24,9% (CEDEFOP, 2020).

Τα εμπειρικά στοιχεία υποστηρίζουν την EEK ως σχετικό παράγοντα για την ένταξη στην αγορά εργασίας: τα ποσοστά απασχόλησης των αποφοίτων EEK, στην EE-28 ξεπερνούν τα επίπεδα των αποφοίτων της γενικής εκπαίδευσης. Ωστόσο, αυτές οι διαφορές είναι λιγότερο ορατές στην Ελλάδα, όπου τα ποσοστά απασχόλησης των αποφοίτων EEK διαφέρουν ελάχιστα από τη γενική εκπαίδευση, γεγονός που υποδηλώνει ότι η EEK δεν παρέχει σαφές πλεονέκτημα στην απασχολησιμότητα των νέων στην Ελλάδα (CEDEFOP, 2020). Η ικανότητα του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης να προετοιμάσει τους νέους για τη μετάβαση στην αγορά εργασίας παραμένει μια πρόκληση. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η αποφοίτηση από το σύστημα μαθητείας στην Ελλάδα προσφέρει σχετικά θετικά αποτελέσματα απασχόλησης. Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2015 μεταξύ 700 αποφοίτων των ακαδημαϊκών ετών 2011-14, έδειξε ότι το 40,1% του συνόλου ήταν σε απασχόληση κατά την περίοδο αναφοράς, ενώ το 52,7% ήταν ακόμη άνεργοι (CEDEFOP, 2018).

3.2 Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα

Το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα κατέχει κεντρικό ρόλο στο πλαίσιο της νέας εθνικής στρατηγικής ανάπτυξης. Το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής του 2015 δείχνει ότι ο εκσυγχρονισμός και η επέκταση της EEK και, ειδικότερα, της μαθητείας είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση των μεταβάσεων των νέων από την εκπαίδευση στην απασχόληση και για την προώθηση της βιώσιμης απασχόλησης.

Παρά τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και τον ρόλο που διαδραματίζει η EEK στη διευκόλυνση της μετάβασης από το σχολείο στην απασχόληση, η EEK στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν διαφαίνεται να αποτελεί επιλογή των νέων. Θεωρείται υποδεέστερη επιλογή σε σύγκριση με τη γενική δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση, η οποία σχετίζεται με προοπτικές βελτιωμένης κοινωνικής και οικονομικής αποκατάστασης. Οι προσπάθειες των αρχών να παρουσιάσουν την EEK ως εναλλακτική λύση ίσης αξίας με τη γενική εκπαίδευση δεν έχουν αλλάξει ακόμη τη

στάση των νέων. Οι περισσότεροι νέοι (περίπου 75%) εξακολουθούν να επιλέγουν τη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που παρέχει πρόσβαση σε πανεπιστημιακές σπουδές. Στο ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο, η ΕΕΚ παραμένει η δεύτερη επιλογή για τους περισσότερους γονείς και νέους, με αποτέλεσμα τη χαμηλή συμμετοχή (CEDEFOP, 2014). Σύμφωνα με περισσότερα πρόσφατα στοιχεία (CEDEFOP, 2021) για το σχολικό έτος 2018-2019, οι νέοι συνεχίζουν να προτιμούν το Γενικό Λύκειο σε ποσοστό 70%, ενώ η ΕΕΚ συνεχίζει να συγκεντρώνει μικρή προτίμηση καθώς την επιλέγουν μόνο 3 στους 10 νέους. Κατά το σχολικό έτος 2019-2020 το ποσοστό των νέων που επιλέγουν την ΕΕΚ ανέρχεται σε 34,7%, ενώ εκείνων που επιλέγουν το γενικό λύκειο 62,5% με μια μικρή μερίδα μαθητών να επιλέγει άλλους τύπους λυκείων όπως Πρότυπο (1,2%), Εσπερινό Γενικό Λύκειο (1,1%) και άλλο τύπο (0,65%) (Νεκτάριος, Καρκαλάκος, Πλέσσα-Παπαδάκη, Θεοδωρίδου και Χηνοπούλου, 2020).

Τα διαθέσιμα στοιχεία καταδεικνύουν χαμηλά νούμερα για την Ελλάδα σε πολλούς βασικούς δείκτες ΕΕΚ σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα,

- Το μερίδιο των μαθητών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που είναι εγγεγραμμένοι στην ΕΕΚ είναι χαμηλό και το ποσοστό των ενηλίκων που συμμετέχουν στη διά βίου μάθηση είναι επίσης χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ.
- Η συμμετοχή στην ΕΕΚ στο ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο παραμένει σε μέτριο επίπεδο στην Ελλάδα, με ποσοστό 33,7% το 2014 σε σύγκριση με μέσο όρο της ΕΕ 48,9% (CEDEFOP, 2015). Σε μια περισσότερο πρόσφατη έρευνα το ποσοστό των νέων που συμμετέχουν στην ΕΕΚ εμφανίζεται ακόμη περισσότερο μειωμένο (29%) σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο που δεν παρουσιάζει αξιοσημείωτη μεταβολή (49%) σε σχέση με την έρευνα του 2014 (CEDEFOP, 2019).
- Η Ελλάδα έχει επίσης πολύ χαμηλό ποσοστό απασχόλησης για τους πρόσφατους αποφοίτους δευτεροβάθμιας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο 38,8% το 2014, σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ στο 70,8%.
- Η συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου μάθηση παραμένει πολύ χαμηλή στο 3,0% το 2014, σε σύγκριση με μέσο όρο 10,7% στην ΕΕ (CEDEFOP, 2015).

Οι προσπάθειες εκσυγχρονισμού της ΕΕΚ και της μαθητείας άρχισαν τον Σεπτέμβριο του 2013 με τον Νόμο 4186/2013 για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση με στόχο τον εκσυγχρονισμό της ΕΕΚ και την αύξηση των παρεχόμενων σχημάτων μαθητείας.

Το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο 2016 για την αναβάθμιση της ΕΕΚ συμπεριλαμβανομένων των μαθητειών (στο εξής θα αναφέρεται επίσης ως στρατηγική ΕΕΚ του 2016), που εγκρίθηκε μέσω του νόμου αριθ. 4386/2016, επιβεβαίωσε και συμπλήρωσε τις διατάξεις που θεσπίστηκαν από το 2013. Ο Νόμος 4763/2020 για το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης, αποτελεί την τελευταία νομοθετική προσπάθεια για αναδιάρθρωση της δευτεροβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Παρακάτω αναλύονται οι κύριοι τύποι προγραμμάτων ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένης και των προγραμμάτων μαθητείας που τυγχάνουν πρόνοιας στην προαναφερόμενη νομοθεσία.

3.2.1 Οι μεταρρυθμίσεις της περιόδου 2013-2016 για την μαθητεία

Ο θεσμός των μαθητειών υπάρχει στην Ελλάδα από το 1952, με κύριο πρόγραμμα μαθητείας να είναι αυτό των ΕΠΑΣ. Το μεγαλύτερο μέρος των προγραμμάτων ΕΠΑΣ παρέχεται υπό την επίβλεψη του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) υπό την αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας. Τα προγράμματα ΕΠΑΣ που προσφέρονται από τον ΟΑΕΔ θεωρούνται σε μεγάλο βαθμό ως τα περισσότερο αναγνωρίσιμα πρόγραμμα μαθητείας στη χώρα.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο νόμος 4186/2013 (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2012) εμπεριέκλειε ρυθμίσεις για την αναδιάρθρωση και την περαιτέρω ανάπτυξη της ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων μαθητείας. Η καινοτομία του νόμου αυτού ήταν η αναβάθμιση των συστημάτων μαθητείας σε μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο εκπαίδευσης και προσόντων μέσω των ΕΠΑΛ και των ΙΕΚ που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας. Επιπροσθέτως, ο νόμος είχε ως σκοπό τη θεμελίωση ενός πλαισίου διασφάλισης ποιότητας για την ΕΕΚ. Υπό αυτό το πρίσμα προωθήθηκαν: α) η εφαρμογή συστήματος παρακολούθησης για την ανάπτυξη στοχευμένων γεωγραφικά εταιρικών σχέσεων για την προώθηση μαθητείας σε τουλάχιστον έξι περιοχές, β) η βαθμιαία συμμετοχή των εργοδοτών και η τόνωση της χρηματοδότησης του ιδιωτικού επιχειρείν στην ΕΕΚ, γ) ο εντοπισμός των μελλοντικών

αναγκών για δεξιότητες, και δ) η διασύνδεση της ΕΕΚ με τις ανάγκες που ενυπάρχουν στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, τα πρώτα χρόνια μετά την δημοσίευσή του νόμου 4186/2013, η εφαρμογή της υλοποίησης του διεξάγονταν με βραδείς ρυθμούς και αποσπασματικά.

Το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2015 αναγνώρισε την ανάγκη βελτίωσης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ, ιδίως μέσω της συνεργασίας με τους ενδιαφερόμενους φορείς, της ανάπτυξης ενός μηχανισμού πρόβλεψης δεξιοτήτων που λειτουργεί άρτια και της δημιουργίας ενός εθνικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας.

Επίσης, το μνημόνιο που υπέγραψε η Ελλάδα για την παροχή οικονομικής υποστήριξης από το ΔΝΤ και την ΕΕ το 2010 προέβλεπε την εισαγωγή μια σειράς βασικών μέτρων για την προώθηση του εκσυγχρονισμού της ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένων και των μαθητειών στην Ελλάδα. Προέβλεπε την εφαρμογή μιας νέα στρατηγικής για την ΕΕΚ και ειδικά για τον θεσμό της μαθητείας. Οι αλλαγές εστίαζαν στην:

- καθιέρωση ποιοτικών πλαισίων για το σύστημα μαθητείας και ΕΕΚ γενικότερα και προγράμματα σπουδών μαθητείας
- εξασφάλιση θέσεων μαθητείας, μεταξύ άλλων μέσω ενδιάμεσων δομών που περιλαμβάνουν κοινωνικούς εταίρους
- έναρξη δύο πιλοτικών σχεδίων μικρής κλίμακας για μαθητείες.

Αν και οι ποσοτικοποιημένοι στόχοι που συνοδεύουν το μνημόνιο κατανόησης καθορίστηκαν ευρέως και συχνά αναθεωρήθηκαν, αυτές οι βασικές διατάξεις παρέμειναν, επομένως οι προσδοκίες για σημαντική αύξηση των εργασιακών θέσεων μαθητείας μέσω νέων και υπαρχόντων συστημάτων (τουλάχιστον διπλασιασμός του αριθμού των τοποθετήσεων που πραγματοποιήθηκαν από το θεσμό των ΕΠΑΣ). Οι διατάξεις του μνημονίου μεταφράστηκαν σε βασικά παραδοτέα που απαιτούνται για το ξεκλείδωμα χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ΕΕΚ, συμπεριλαμβανομένων και των μαθητειών.

Ως αποτέλεσμα, το εθνικό στρατηγικό πλαίσιο για την αναβάθμιση της ΕΕΚ και της μαθητείας (στρατηγική ΕΕΚ) εγκρίθηκε τον Μάιο του 2016, μέσω του νόμου 4386/2016. Περιλαμβάνει μέτρα για τη βελτίωση της συνάφειας του συστήματος ΕΕΚ

με την αγορά εργασίας σε στενή συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους μέσω μηχανισμών πρόβλεψης δεξιοτήτων και την προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών και ενίσχυση της παροχής μάθησης βάσει εργασίας. Στοχεύει επίσης στην αύξηση της ποιότητας και της ελκυστικότητας της ΕΕΚ, μεταξύ άλλων μέσω της καθιέρωσης εθνικής προσέγγισης για τη διασφάλιση της ποιότητας. Όσον αφορά τη μαθητεία, η στρατηγική ΕΕΚ επανέλαβε την επέκταση της προσφοράς μέσω των ΕΠΑΛ και Ι.Ε.Κ., κατάργησε τα σχολεία που είχαν μόλις ξεκινήσει να προσφέρουν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (Σχολεία Επαγγελματικής Κατάρτισης-Σ.Ε.Κ.) και επέκτεινε τα προγράμματα ΕΠΑΣ. Ζήτησε επίσης την ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ υφιστάμενων (ΕΠΑΣ) και νέων παρόχων (ΕΠΑΛ και Ι.Ε.Κ.) και ενδιαφερομένων.

Το πλαίσιο ποιότητας μαθητείας, το οποίο ήταν κρίσιμο για τις προαναφερθείσες απαιτήσεις, παρουσιάστηκε επίσης το 2016 και εγκρίθηκε με νόμο το 2017 (ΚΥΑ 26385/16-2-2017). Περιλάμβανε διατάξεις σχετικά με τον:

- ορισμό της μαθητείας, συμπεριλαμβανομένης της συνιστώσας στο χώρο εργασίας
- ένα ευρύ θεσμικό πλαίσιο για το σύστημα μαθητείας, που περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τη συμφωνία / σύμβαση μαθητείας, τη διαπίστευση των συμβούλων και τη χρηματοδότηση των μαθητειών
- δομές διακυβέρνησης (δηλαδή οι ρόλοι και οι ευθύνες των βασικών παραγόντων στο σύστημα μαθητείας)
- όροι συμμετοχής εταιρειών στην παροχή μαθητείας
- συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών δομών και εταιρειών στο πλαίσιο των προγραμμάτων μαθητείας
- τις συνθήκες εργασίας και μάθησης των μαθητευομένων
- απαιτήσεις για εκπαιδευτές εντός της εταιρείας
- διασφάλιση ποιότητας.

Άλλες πρωτοβουλίες αυτού του είδους ξεκίνησαν επίσης κατά τη διάρκεια της επανεξέτασης (όπως το ποιοτικό πλαίσιο για τα προγράμματα σπουδών ΕΕΚ) ή τέθηκαν σε εξέλιξη (εταιρικές σχέσεις μαθητείας σε περιφερειακό / επιχειρηματικό επίπεδο). Μετά τη στρατηγική ΕΕΚ του 2016, εκτιμάται ότι εκδόθηκαν δύο νόμοι, επτά κοινές υπουργικές αποφάσεις και 14 υπουργικές αποφάσεις σχετικές με την παροχή μαθητείας.

Η Ελλάδα βρίσκεται στη διαδικασία εφαρμογής πολιτικών για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ, η οποία επίσης περιλαμβάνει το σύστημα μαθητείας. Το εύρος των προβλεπόμενων δραστηριοτήτων είναι εκτεταμένο, οδηγώντας σε μια σημαντική αναθεώρηση του συστήματος μαθητείας και πρόκειται να πραγματοποιηθεί σε μια σχετικά συμπτυκνωμένη περίοδο μετά την εισαγωγή της στρατηγικής ΕΕΚ του 2016. Η στρατηγική καθορίζει το γενικό πλαίσιο για την παροχή μαθητείας και ένα μεσοπρόθεσμο ορόσημο: τα προγράμματα μαθητείας (και η ΕΕΚ γενικά) θα πρέπει να αξιολογηθούν έως το 2020-21 και περαιτέρω αποφάσεις σχετικά με την παροχή μαθητείας θα πρέπει να ληφθούν μετά από αυτήν την αξιολόγηση.

3.2.2 Οι μεταρρυθμίσεις του Νόμου 4763/2020

3.2.2.1 Πρότυπα Επαγγελματικά Λύκεια

Με τα άρθρα 16 έως 21 τού νόμου 4763/2020 εισάγεται ένας νέος θεσμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, τα Πρότυπα Επαγγελματικά Λύκεια, τα οποία αποτελούν μετεξέλιξη των μέχρι πρότινος Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ). Τα ΕΠΑΛ συνεχίζουν να υφίστανται, ωστόσο προκειμένου να χαρακτηριστούν ως ΠΕΠΑΛ πρέπει να πληρούν μια σειρά από προϋποθέσεις.

Σκοπός των Προτύπων Επαγγελματικών Λυκείων (Π.ΕΠΑ.Λ.) είναι:

α) Η εκδίπλωση ενός από τους βασικούς πυλώνες υποστήριξης και εφαρμογής του κοινού στρατηγικού σχεδιασμού για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, με την ουσιώδη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό τους.

β) Η ισχυροποίηση του βαθμού αυτονομίας των δομών επαγγελματικής εκπαίδευσης, με παράλληλη ενεργή συμμετοχή των εκπροσώπων της τοπικής κοινωνίας.

γ) Η αναβάθμιση έρευνας στην εκπαίδευση επί του πρακτέου, σε συνεργία με τις με αντίστοιχα πανεπιστημιακά τμήματα και σχολές της ελληνικής επικράτειας, αναφορικά με την διδασκαλία των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων, καθώς και στην

οργάνωση, διοίκηση, αξιολόγηση και διαχείριση σχέσεων στο επίπεδο της σχολικής μονάδας.

δ) Η ανάπτυξη ερευνητικών και εκπαιδευτικών συνεργασιών σε διεθνές επίπεδο.

ε) Η συνεχής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν μαθήματα επαγγελματικής ειδικότητας, με την συνδρομή ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και επιχειρήσεων της περιοχής.

στ) Η πιλοτική εφαρμογή νέων προγραμμάτων σπουδών βάσει ανάπτυξης σύγχρονου υλικού εκπαίδευσης, με καινοτόμες πρακτικές διδασκαλίας, ανάπτυξη προγραμμάτων για την αξιολόγηση της ποιότητας του προσφερόμενου εκπαιδευτικού έργου παράλληλα με την αξιολόγηση των υλικοτεχνικών υποδομών των σχολικών μονάδων, την θέσπιση νέων προτύπων διοίκησης και λειτουργίας του σχολείου και την υιοθέτηση καλών πρακτικών μεθόδων διδασκαλίας και πρακτικής άσκησης.

ζ) Η πιλοτική εισαγωγή νέων τομέων επαγγελματικής εξειδίκευσης πριν την διευρυμένη εφαρμογή τους.

η) Η εναρμόνιση των επιμέρους τομέων επαγγελματικής ειδικότητας με τις αναγνωρισμένες ανάγκες των τοπικών κοινωνιών, ώστε να επιτευχθεί η όσο το δυνατόν καλύτερες συνθήκες πρακτικής άσκησης αλλά και επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων.

Το άρθρο 17 του Νόμου 4763/2020 εστιάζει στον τρόπο και διαδικασία ίδρυσης των ΠΕΠΑΛ, καθώς και στα κριτήρια που πρέπει να πληρούν ώστε να χαρακτηριστούν ως τέτοια. Κατά το προαναφερόμενο άρθρο, τα Πρότυπα Επαγγελματικά Λύκεια ιδρύονται ύστερα από πρόταση του Κεντρικού Συμβουλίου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Κ.Σ.Ε.Ε.Κ.) και εισήγηση του οικείου Συμβουλίου Σύνδεσης με την Παραγωγή και την Αγορά Εργασίας (Σ.Σ.Π.Α.Ε.).

Επίσης, μπορούν να χαρακτηριστούν ως ΠΕΠΑΛ, δημόσια ΕΠΑΛ, καθώς και τα ΕΠΑΛ που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και τα οποία δεν χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους, έπειτα από απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Τα βασικά κριτήρια που οφείλουν να πληρούν τα ΕΠΑΛ ώστε να αναβαθμιστούν σε ΠΕΠΑΛ αφορούν τα προσόντα και την επάρκεια του εκπαιδευτικού τους προσωπικού, τις συμμετοχές σε προγράμματα εκπαίδευσης, καινοτόμες δράσεις, ευρωπαϊκά

προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, το μέγεθός τους, την έδρα τους και τις συνεργασίες που έχουν αναπτύξει με τοπικές επιχειρήσεις και Α.Ε.Ι. της περιοχής στην οποία ανήκουν.

Το άρθρο 18 του Νόμου 4763/2020 ρυθμίζει θέματα φοίτησης στα ΠΕΠΑΛ. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, στην Α' τάξη των Π.ΕΠΑ.Λ. εισάγονται απόφοιτοι υποχρεωτικής εκπαίδευσης με βάση τον βαθμό του απολυτήριου τίτλου τους. Η προαγωγή των μαθητών από τη μία τάξη στην άλλη πραγματοποιείται βάσει των διατάξεων περί προαγωγής και απόλυσης των μαθητών ΕΠΑ.Λ. Κενές θέσεις που προκύπτουν σε επόμενη της Α' τάξης καλύπτονται από υποψηφίους που εξέφρασαν ενδιαφέρον και έχουν δικαίωμα εγγραφής στην εν λόγω τάξη, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και λαμβάνοντας υπόψη τον βαθμό προαγωγής από την προηγούμενη τάξη. Οι εν δυνάμει μαθητές, διατηρούν το δικαίωμα υποβολής αίτησης σε οποιαδήποτε ΠΕΠΑΛ επιθυμούν, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής τους.

Τα Π.ΕΠΑ.Λ., διατηρούν το δικαίωμα να συμπράττουν με επιχειρήσεις του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα και να υλοποιούν νέες μεθόδους εκπαίδευσης με καινοτόμες πρακτικές διδασκαλίας και πρακτικής άσκησης. Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (Κ.Ε.Ε.) προτείνει στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) τις αναγκαίες διαφοροποιήσεις στα επίσημα προγράμματα σπουδών των ΕΠΑ.Λ., όπως και ειδικά μαθήματα, εφόσον τεκμηριωθεί η ανάγκη έπειτα από γνωμοδότηση των οικείων Σ.Σ.Π.Α.Ε.

Στα Π.ΕΠΑ.Λ. καθιερώνεται πρακτική άσκηση κατά τη διάρκεια της φοίτησης μία (1) ημέρα της εβδομάδας και για έξι (6) ώρες, η οποία εντάσσεται στο πρόγραμμα σπουδών ως εργαστηριακό μάθημα, σε φορείς του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή σε επιχειρήσεις ιδιωτικού τομέα της περιοχής και σύμφωνα με τις προτάσεις των οικείων Σ.Σ.Π.Α.Ε. Σε περίπτωση που δεν επαρκούν οι θέσεις πρακτικής άσκησης, εφαρμόζεται το συμβατικό πρόγραμμα σπουδών.

Μια θεμελιώδης καινοτομία των ΠΕΠΑΛ είναι η καθιέρωση συστήματος διοίκησης ποιότητας με εστίαση στο πλαίσιο παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης, στις εισροές, που περιλαμβάνουν το διδακτικό υλικό, τα προγράμματα και τους εκπαιδευτικούς, στις διαδικασίες, που περιλαμβάνουν τις διδακτικές μεθόδους και την εφαρμογή τους, καθώς και στις εκροές, που αφορούν στα μαθησιακά αποτελέσματα.

Άλλο ένα καινοτόμο χαρακτηριστικό των ΠΕΠΑΛ είναι, βάσει του άρθρου 19, η έκδοση εκπαιδευτικού οδηγού για την οργάνωση και λειτουργία τους. Ο Εκπαιδευτικός Οδηγός περιλαμβάνει την διαμόρφωση των ειδικότερων κανόνων οργάνωσης και λειτουργίας, εγγραφής και φοίτησης των εκπαιδευομένων. Επίσης, προσδιορίζει τα όργανα διοίκησής τους, τις προϋποθέσεις, κριτήρια και διαδικασία επιλογής και τοποθέτησής τους, την θητεία, καθώς και τις αρμοδιότητές τους. Επίσης, την διαδικασία επιλογής ειδικοτήτων και τους κανόνες οργάνωσης και προδιαγραφές διεξαγωγής της πρακτικής άσκησης. Ο Εκπαιδευτικός Οδηγός αναλύει το πλαίσιο συνεργασίας με πανεπιστημιακά ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα, κοινωφελή ιδρύματα και τον ιδιωτικό τομέα, και προσδιορίζει τον τρόπο, την διαδικασία και τα όργανα αξιολόγησης τόσο του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου, όσο και της εκπαιδευτικής μονάδας και του προσωπικού της.

Το άρθρο 20 παρέχει το δικαίωμα ίδρυσης κέντρων επιμόρφωσης από τα ΠΕΠΑΛ. Συγκεκριμένα προβλέπεται ότι σε κάθε Π.ΕΠΑ.Λ. είναι δυνατόν να ιδρύεται και να λειτουργεί Κέντρο Επιμόρφωσης για τους εκπαιδευτικούς επαγγελματικών μαθημάτων των ΕΠΑ.Λ. στα αντικείμενα της διδασκαλίας τους, ιδίως για την τακτική ενημέρωσή τους για τις εξελίξεις στην επιστήμη τους και τη διδακτική των αντικειμένων τους, καθώς και για την απόκτηση των δεξιοτήτων που απαιτούνται για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Στην επιμόρφωση συνδράμουν κυρίως Α.Ε.Ι., ερευνητικοί φορείς και επιχειρήσεις της περιοχής.

3.2.2.2 Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης (Ε.Σ.Κ.) και Επαγγελματικές Σχολές Μαθητείας (ΕΠΑ.Σ.) του Ο.Α.Ε.Δ.

Τα άρθρα 9 έως 15 του νόμου 4763/2020 περιλαμβάνουν τις βασικές πτυχές ίδρυσης και λειτουργίας των ΕΠΑ.Σ. και Ε.Σ.Κ. Σύμφωνα με το άρθρο 9, η μεταγυμνασιακή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, επιπέδου τρία (3), παρέχεται από τις Ε.Σ.Κ. και τις ΕΠΑ.Σ. Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ.

Στο ίδιο άρθρο (9) προσδιορίζεται ο σκοπός των εν λόγω σχολών. Ειδικότερα, ο σκοπός τους είναι η προσφορά προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε άτομα που διαθέτουν απολυτήριο γυμνασίου ή ισότιμο τίτλο. Επίσης, οι σχολές αυτές στοχεύουν στην άμβλυνση της σχολικής διαρροής, και ταυτόχρονα στη

βελτίωση των βασικών δεξιοτήτων σε κατόχους τίτλων υποχρεωτικής εκπαίδευσης και στην ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Πρόβλεψη υπάρχει επίσης από τις ΕΣΚ για την ένταξη στην αγορά εργασίας των ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ή ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Ποιο συγκεκριμένα οι ΕΠΑ.Σ. Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. προσφέρουν μεταγυμνασιακή επαγγελματική εκπαίδευση επιπέδου τρία (3), εφαρμόζοντας το δυικό σύστημα, που συνταιριάζει τη θεωρητική και εργαστηριακή εκπαίδευση στην τάξη με την μαθητεία σε εργασιακό χώρο. Οι Ε.Σ.Κ. μπορεί να είναι δημόσιες ή ιδιωτικές, ημερήσιες ή εσπερινές.

Στο άρθρο 10, προσδιορίζονται οι όροι και οι διαδικασίες ίδρυσης των ΕΣΚ και ΕΠΑΣ μαθητείας του ΟΑΕΔ. Σύμφωνα με αυτό οι δημόσιες Ε.Σ.Κ. του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων, προσωπικού και υλικοτεχνικής υποδομής, λειτουργούν ως αποκεντρωμένες υπηρεσίες υπαγόμενες στη Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας (Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Β.Μ.&Ν.) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Για τη στέγαση των δημόσιων Ε.Σ.Κ. γίνεται χρήση κτηρίων σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Εργαστηριακών Κέντρων (Ε.Κ.), σχολικών εργαστηρίων, καθώς και άλλων κτηρίων, τα οποία πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις, ύστερα από απόφαση παραχώρησης των αναγκαίων χώρων λειτουργίας από το αρμόδιο κατά περίπτωση όργανο. Οι δημόσιες Ε.Σ.Κ. δύνανται να διαθέτουν οργανωμένα εργαστήρια για την παροχή εργαστηριακής κατάρτισης.

Η αρμοδιότητα της οργάνωσης και λειτουργίας των δημόσιων Ε.Σ.Κ. άλλων Υπουργείων ανήκει στον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό, ενώ η αρμοδιότητα διαμόρφωσης και εποπτείας του εκπαιδευτικού πλαισίου τους ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Με το άρθρο 10 του Νόμου 4763/2020 παρέχεται η δυνατότητα Ε.Σ.Κ. και από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.). Οι ιδιωτικές Ε.Σ.Κ. αδειοδοτούνται και λειτουργούν βάσει του νόμου Νόμου 4093/2012. Επίσης, οι ιδιωτικές Ε.Σ.Κ. διέπονται, όσον αφορά στα θέματα τροποποίησης άδειας, ανανέωσης, επικαιροποίησης, μεταβίβασης και ανάκλησης αυτής από τον προαναφερόμενο νόμο και, όσον αφορά στις πειθαρχικές παραβάσεις και κυρώσεις, τον Νόμο 4186/2013.

Η εποπτεία και ο έλεγχος των Ε.Σ.Κ. άλλων Υπουργείων ή Ν.Π.Δ.Δ. ασκείται από τον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό ή από το αρμόδιο όργανο του Ν.Π.Δ.Δ., αντίστοιχα. Η εποπτεία και ο έλεγχος των δημοσίων Ε.Σ.Κ. αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, η εποπτεία των ιδιωτικών Ε.Σ.Κ., καθώς και η αρμοδιότητα διαμόρφωσης του εκπαιδευτικού πλαισίου των Ε.Σ.Κ. του παρόντος ανήκει στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Είναι δυνατή η ίδρυση Πειραματικών ΕΠΑΣ μαθητείας του ΟΑΕΔ με αποστολή την προώθηση της ανάπτυξης και πειραματικής εφαρμογής μοντέλου καινοτόμου λειτουργίας στη βάση ειδικών προδιαγραφών, ιδίως εκπαιδευτικής μεθοδολογίας, εκπαιδευτικού προσωπικού, στοχευμένων ειδικοτήτων, εποπτικών μέσων διδασκαλίας, υποδομών, εργαστηριακού εξοπλισμού και συστήματος διαχείρισης ποιότητας. Η εποπτεία και ο έλεγχος των ΕΠΑ.Σ. και των Πειραματικών ΕΠΑΣ Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. ασκούνται από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Η φοίτηση στις Ε.Σ.Κ. και τις ΕΠΑ.Σ. Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. ολοκληρώνεται σε δύο χρόνια και συμπεριλαμβάνει τις τάξεις Α' και Β'. Στην Α' τάξη δύναται να εγγραφούν χωρίς την συμμετοχή σε εισαγωγικές εξετάσεις όσοι διαθέτουν απολυτηρίου Γυμνασίου ή άλλου ισότιμου τίτλου και στη Β' τάξη εγγράφονται οι μαθητευόμενοι που ολοκληρώνουν με επιτυχία τις δραστηριότητες και μαθήματα της Α' τάξης. Για την συμμετοχή στην Β' τάξη όπως και κατά την ολοκλήρωσή της ο μαθητευόμενος συμμετέχει σε προαγωγικές εξετάσεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα εντός των Ε.Σ.Κ. και των ΕΠΑ.Σ Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ., στα μαθήματα και στις επαγγελματικές ασκήσεις που έχουν ασκηθεί οι μαθητευόμενοι.

Τόσο τα Ε.Σ.Κ. όσο και τα ΕΠΑ.Σ Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ., είναι δομημένα με βάση τμήματα ειδικότητας. Η εκάστοτε ειδικότητα περιλαμβάνει εξειδικευμένο Πρόγραμμα μάθησης στην εκπαιδευτική δομή και πρακτική άσκηση ή Πρόγραμμα μάθησης σε εργασιακό χώρο, σύμφωνα με τον Οδηγό Κατάρτισης.

Συγκεκριμένα για τις Ε.Σ.Κ., το Πρόγραμμα μάθησης που πραγματοποιείται σε εργασιακό χώρο βάσει σύμβασης που υπογράφεται από τον φορέα λειτουργίας της Ε.Σ.Κ. και του εργοδότη, κατά την οποία είναι εφικτή και η χορήγηση κινήτρων για πρόσληψη του μαθητευόμενου και αφού ολοκληρώσει το πρόγραμμα μαθητείας του.

Η χρηματοδότηση της πρακτικής άσκησης και του προγράμματος μάθησης στην εργασία τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα δύναται να πραγματοποιηθεί τόσο από εθνικούς πόρους όσο και από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι δημόσιες Ε.Σ.Κ και ΕΠΑ.Σ. του Ο.Α.Ε.Δ παρέχουν δωρεάν φοίτηση στα τμήματά τους.

Τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές Ε.Σ.Κ., καθώς και οι ΕΠΑ.Σ. Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. έχουν την δυνατότητα να προσφέρουν επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση με διάφορους τύπους εκπαίδευσης, τουτέστιν διά ζώσης, εξ αποστάσεως εκπαίδευση και/ή κατάρτιση, σύγχρονη ή ασύγχρονη ή μικτή, ανάλογα με τον οδηγό κατάρτισης της εκάστοτε ειδικότητας. Σε ένα Οδηγό Κατάρτισης ενδέχεται να εμπεριέχεται η χρήση νέων τεχνολογιών, ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό για εξ' αποστάσεως μάθηση καθώς και ο καταμερισμός μεταξύ της διά ζώσης και εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης/κατάρτισης.

Ο κάθε εκπαιδευόμενος έχει το δικαίωμα συμμετοχής σε μία μόνο ειδικότητα σε συγκεκριμένο Ε.Σ.Κ. ή ΕΠΑ.Σ. Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ, το οποίο αφορά και το πρόγραμμα μάθησης σε εργασιακό χώρο ή την πρακτική άσκηση. Οι καταρτιζόμενοι δεν έχουν δικαίωμα παράλληλης εγγραφής και συμμετοχής σε άλλες δομές κατάρτισης και εκπαίδευσης. Απαραίτητη προϋπόθεση για την συμμετοχή είναι η γνώση της ελληνικής γλώσσας πιστοποιημένη τουλάχιστον σε επίπεδο B1.

3.2.2.3 Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.)

Τα άρθρα 22 έως 34 αφορούν εκφάνσεις των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης. Συγκεκριμένα στο άρθρο 22 προσδιορίζεται ο σκοπός των ΙΕΚ, δηλαδή η παροχή αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης σε αποφοίτους της μη υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δηλαδή των Γενικών Λυκείων (ΓΕ.Λ.) και των ΕΠΑ.Λ., καθώς και σε κατόχους ισότιμων τίτλων και διασφάλιση αντίστοιχων προσόντων στους καταρτιζόμενους, με τη μάθηση επιστημονικών, τεχνικών, επαγγελματικών και πρακτικών γνώσεων και την ανάπτυξη αντίστοιχων δεξιοτήτων, ώστε να ενισχύεται η επαγγελματική τους ένταξη και να εξασφαλίζεται η προσαρμογή τους στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται ότι τα Ι.Ε.Κ. λειτουργούν ως ευέλικτα όργανα διαρκούς παροχής, αναπροσαρμογής και εκσυγχρονισμού των προσόντων του ανθρώπινου δυναμικού και σκοπός τους είναι η προσφορά ουσιαστικών και τυπικών επαγγελματικών εφοδίων και προσόντων με στόχο τη ευκολότερη κινητικότητα των εργαζόμενων, ευνοώντας παράλληλα την οικονομία της χώρας, με τη συνεισφορά τους στην μεγέθυνση της παραγωγικότητας και την οικονομική ανάπτυξη. Αποσαφηνίζεται επίσης ότι τα ΙΕΚ μπορεί να έχουν δημόσιο ή ιδιωτικό χαρακτήρα.

Αναφορικά με τους όρους και τις διαδικασίες ίδρυσης των ΙΕΚ γίνεται μνεία στο άρθρο 23 του νόμου 4763/2020. Τα δημόσια Ι.Ε.Κ. που ανήκουν στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων συνιστούν αποκεντρωμένες υπηρεσίες αυτού, αναφορικά με τις αρμοδιότητες, τις θέσεις προσωπικού και υλικοτεχνικών υποδομών και οργανικά υπάγονται στη Γ.Γ.Ε.Ε.Κ. .Β.Μ.&Ν., από την οποία και εποπτεύονται.

Όσον αφορά την στέγαση των δημόσιων Ι.Ε.Κ. γίνεται χρήση κτηρίων σχολικών μονάδων που ανήκουν στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Ε.Κ. και σχολικών εργαστηρίων, αλλά και άλλα κτήρια εφόσον πληρούν τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις για τα οποία απαιτούνται αποφάσεις παραχώρησης. Στα δημόσια Ι.Ε.Κ. προβλέπεται η δυνατότητα ύπαρξης οργανωμένων εργαστηρίων για την άρτια παροχή εργαστηριακής κατάρτισης.

Ο νέος νόμος ωστόσο προβλέπει ρητά ότι ενυπάρχει η πιθανότητα συγχώνευσης με άλλα δημόσια ΙΕΚ ή αναστολής λειτουργείας, εφόσον κατά τη λήξη δύο (2) συνεχόμενων ετών κατάρτισης από το έτος κατάρτισης 2020-2021 και εφεξής, έχουν συνολικό κατ' έτος αριθμό φοιτούντων/καταρτιζομένων που δεν υπερβαίνει τους εκατό.

Εξαιρέσεις στο προαναφερόμενο, αποτελούν τα δημόσια Ι.Ε.Κ. στις Περιφερειακές Ενότητες Κεντρικού, Νότιου, Βόρειου, Δυτικού Τομέα Αθηνών, Πειραιώς και Θεσσαλονίκης, όπου ο αντίστοιχος συνολικός κατ' έτος αριθμός καταρτιζομένων για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου ορίζεται σε διακόσιους, καθώς και τα δημόσια Ι.Ε.Κ. σε απομακρυσμένες, νησιωτικές, παραμεθόριες περιοχές και σε περιφερειακές ενότητες με πληθυσμό κάτω των πενήντα χιλιάδων κατοίκων δύναται να λειτουργούν με συνολικό κατ' έτος αριθμό φοιτούντων/καταρτιζομένων μικρότερο των εκατό (100). Επίσης εξαιρούνται τα Θεματικά και Πειραματικά Ι.Ε.Κ., τα Ι.Ε.Κ. Ειδικής Αγωγής και τα Ι.Ε.Κ. τα οποία λειτουργούν σε Καταστήματα Κράτησης.

Η δικαιοδοσία της οργάνωσης και λειτουργίας των Ι.Ε.Κ. υπάγεται στο καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο ή το Ν.Π.Δ.Δ., στο οποίο ανήκει το Ι.Ε.Κ. αντίστοιχα και η δικαιοδοσία διαμόρφωσης και εποπτείας του εκπαιδευτικού πλαισίου τους ανήκει στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Τα ιδιωτικά Ι.Ε.Κ. λαμβάνουν άδεια λειτουργίας, σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στον Νόμο 4093/ 2012, καθώς και στις σχετικές κανονιστικές πράξεις. Η εποπτεία και η άσκηση ελέγχου των ιδιωτικών Ι.Ε.Κ, καθώς και η αρμοδιότητα ανάπτυξης του εκπαιδευτικού πλαισίου τους, ανήκει στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, ενώ η δικαιοδοσία εκφοράς γνώμης αναφορικά με τις κτηριακές εγκαταστάσεις ανήκει στον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.

Το άρθρο 24 εισάγει ένα νέο θεσμό στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση αυτό των πειραματικών και θεματικών ΙΕΚ. Θεμελιακός σκοπός των Πειραματικών Ι.Ε.Κ. είναι η προώθηση της ανάπτυξης και πειραματικής εφαρμογής μοντέλου καινοτόμου λειτουργίας στη βάση ειδικών προδιαγραφών, ιδίως εκπαιδευτικής μεθοδολογίας, εκπαιδευτικού προσωπικού, στοχευμένων ειδικοτήτων, εποπτικών μέσων διδασκαλίας, υποδομών, εργαστηριακού εξοπλισμού και συστήματος διαχείρισης ποιότητας. Συγκεκριμένα, σκοπός κάθε Θεματικού Ι.Ε.Κ., συναποτελεί η πιλοτική ανάπτυξη και προώθηση ειδικοτήτων επαγγελματικής κατάρτισης που αντιστοιχούν σε στοχευμένο κατά περίπτωση αναπτυξιακό τομέα της οικονομίας, υλοποιώντας καινοτόμες μεθόδους λειτουργίας και υιοθετώντας καλές διεθνείς πρακτικές.

Επιπροσθέτως, της ιδρύσεως δημόσιων Πειραματικών και Θεματικών Ι.Ε.Κ. ή πειραματικών τμημάτων ειδικοτήτων σε δημόσια Ι.Ε.Κ., ο νόμος 4763/2020 παρέχει το δικαίωμα μετατροπής σε πειραματικά ή θεματικά Ι.Ε.Κ. δημοσίων Ι.Ε.Κ. αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς και ήδη λειτουργούντων Ι.Ε.Κ. που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και τα οποία δεν χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους.

Βασικά κριτήρια για τη μεταβολή λειτουργούντων Ι.Ε.Κ. αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων σε Πειραματικά ή Θεματικά Ι.Ε.Κ. είναι η εξωστρέφεια και η συμμετοχή σε καινοτόμες δράσεις και οι υποδομές. Επίσης, επιτρέπεται η μετατροπή Ι.Ε.Κ. που εποπτεύονται από άλλα Υπουργεία και Ι.Ε.Κ. αρμοδιότητας Ν.Π.Δ.Δ. σε Πειραματικά Ι.Ε.Κ.

Το άρθρο 25 αποτελεί πρόνοια για την φοίτηση στα ΙΕΚ. Αναφέρει ότι στα ΙΕΚ εγγράφονται οι απόφοιτοι της μη υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δηλαδή των ΓΕ.Λ και ΕΠΑ.Λ., καθώς και οι κάτοχοι ισότιμων τίτλων. Η επαγγελματική εκπαίδευση στα Ι.Ε.Κ. ξεκινά είτε το χειμερινό είτε το εαρινό εξάμηνο, έχει διάρκεια κατ' ελάχιστον τέσσερα εξάμηνα και κατά μέγιστον τα πέντε, βάσει των εκάστοτε Οδηγών Κατάρτισης της ειδικότητας, συμπεριλαμβανομένης σ' αυτά της περιόδου πρακτικής άσκησης ή μαθητείας.

Στην περίπτωση των αποφοίτων ΕΠΑ.Λ., , καθώς και των κατόχων ισότιμων τίτλων επαγγελματικής εκπαίδευσης, η κατάρτιση μαζί με την πρακτική άσκηση ή μαθητεία διαρκεί από δύο έως τρία εξάμηνα σε Ι.Ε.Κ., εφόσον πρόκειται για τίτλο σε ειδικότητα του επαγγελματικού τομέα από τον οποίο αποφοίτησαν από το ΕΠΑ.Λ. ή ισότιμη δομή δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι απόφοιτοι των δημοσίων και ιδιωτικών Ι.Ε.Κ και οι απόφοιτοι του Μεταλυκειακού Έτους - Τάξης Μαθητείας των ΕΠΑ.Λ. έχουν την δυνατότητα να εγγράφονται σε συναφείς ειδικότητες των Ι.Ε.Κ., με απαλλαγή από τα μαθήματα τα οποία ήδη έχουν διδαχθεί, ή εγγράφονται σε εξάμηνο πέραν του Α' και σε συναφείς ειδικότητες Ι.Ε.Κ., σύμφωνα με τα προγράμματα σπουδών.

Κάθε καταρτιζόμενος μπορεί να παρακολουθεί σε ένα μόνο Ι.Ε.Κ. μια μόνο ειδικότητα καθόλη τη διάρκεια της κατάρτισής του, συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής άσκησης ή μαθητείας. Οι καταρτιζόμενοι δεν δύνανται να εγγραφούν και να φοιτούν παράλληλα σε άλλες δομές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Ο Νόμος 4763/2020 αναγνωρίζει επίσης τον δωρεάν χαρακτήρα φοίτησης στα δημόσια Ι.Ε.Κ. Για την απαρακώλυτη συμμετοχή και περάτωση της κατάρτισης στα δημόσια Ι.Ε.Κ. αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, παρέχεται η δυνατότητα χορήγησης υποτροφιών βάσει κοινωνικών και οικονομικών κριτηρίων.

Τα δημόσια και ιδιωτικά Ι.Ε.Κ. διαθέτουν την τεχνογνωσία να προσφέρουν κατάρτιση διά ζώσης ή εξ αποστάσεως, σύγχρονη ή ασύγχρονη ή μικτή, βάσει των Οδηγών Κατάρτισης των ειδικοτήτων κατάρτισης. Εφόσον, μια ειδικότητα μπορεί να παρασχεθεί στο σύνολό της με εξ αποστάσεως κατάρτιση, στους αποφοίτους της απονέμεται Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης (Β.Ε.Κ.) και τους δίνεται

δικαίωμα συμμετοχής στις διαδικασίες πιστοποίησης του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., σύμφωνα με το άρθρο 50 του Νόμου 4763/2020.

Στο άρθρο 27 καθορίζονται θέματα που άπτονται της πρακτικής άσκησης-μαθητείας. Οι καταρτιζόμενοι των Ι.Ε.Κ. δύνανται να πραγματοποιούν την πρακτική άσκηση ή τη μαθητεία σε φυσικά πρόσωπα, Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., δημόσιες υπηρεσίες, Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού και επιχειρήσεις, με ευθύνη του Ι.Ε.Κ. στο οποίο φοιτούν. Η φάση της πρακτικής άσκησης δύναται να είναι συνεχιζόμενη ή τμηματική, έπειτα ωστόσο από την επιτυχή ολοκλήρωση της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης του τετάρτου εξαμήνου, με μέγιστο χρονικό όριο ολοκλήρωσης τους είκοσι τέσσερις μήνες από το πέρας της εργαστηριακής και θεωρητικής κατάρτισης.

Οι καταρτιζόμενοι των Ι.Ε.Κ., που έχουν συμπληρώσει εκατόν είκοσι κατ' ελάχιστον ημερομίσθια ή ημέρες ασφάλισης στην ειδικότητα που καταρτίζονται, απαλλάσσονται από την υποχρέωση της συμμετοχής σε πρακτική άσκηση ή μαθητεία, αφού υποβάλουν σχετική αίτηση και υπεύθυνη δήλωση στο Ι.Ε.Κ. φοίτησης και εκδοθεί απόφαση έγκρισης από τον διευθυντή του Ι.Ε.Κ. Στην περίπτωση αυτή απονέμεται η Β.Ε.Κ. με την ολοκλήρωση των εξαμήνων της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης.

Ο συντονισμός, η εποπτεία, η διασφάλιση της ποιότητας και η αξιολόγηση της πρακτικής άσκησης ή μαθητείας συντελούνται από το Γραφείο Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Σταδιοδρομίας (Γ.Ε.Α.Σ) του Ι.Ε.Κ, με ευθύνη του Διευθυντή του Ι.Ε.Κ. ή του Συντονιστή Συμβούλου.

Η πρακτική άσκηση σε φυσικά πρόσωπα, Ν.Π.Ι.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., δημόσιες υπηρεσίες, Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού και επιχειρήσεις ενδέχεται να είναι αμειβόμενη ή επιδοτούμενη, ενώ η μαθητεία σε φυσικά πρόσωπα, Ν.Π.Ι.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., δημόσιες υπηρεσίες, Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού και επιχειρήσεις είναι αμειβόμενη ή επιδοτούμενη. Η πρακτική άσκηση και η μαθητεία είναι δυνατόν να χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή ευρωπαϊκούς πόρους, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις.

Στο άρθρο 30 γίνεται μνεία για τον κανονισμό λειτουργίας των ΙΕΚ με τον οποίο ρυθμίζονται:

α) τα ζητήματα που άπτονται της οργάνωσης και λειτουργίας της σπουδαστικής ζωής των καταρτιζόμενων, στην οριοθέτηση των διακοπών και αργιών των Ι.Ε.Κ., καθώς και κάθε ειδικευμένο και τεχνικό ζήτημα αναφορικά με την προσφορά επαγγελματικής κατάρτισης και την πρακτική άσκηση ή μαθητεία των καταρτιζόμενων, καθώς και των

πειθαρχικών παραπτωμάτων των καταρτιζόμενων και των διαδικασιών βάσει των οποίων εφαρμόζονται οι πειθαρχικές ποινές,

β) τα εντεταλμένα όργανα, τις διαδικασίες και τα αντικειμενικά κριτήρια για τη διασφάλιση της ποιότητας στα Ι.Ε.Κ.

γ) τις πρακτικές και διαδικασίες διασφάλισης των αναγκαίων προϋποθέσεων διαφάνειας όλων των διοικητικών και διδακτικών διαδικασιών και αποφάσεων, που ακολουθούνται στα Ι.Ε.Κ.,

δ) το πλαίσιο των διαδικασιών και τον τρόπο λειτουργίας και εφαρμογής της αυτό-αξιολόγησης και επαναξιολόγησης των δομών και αξιολόγησης των καταρτιζόμενων και των εκπαιδευτών, τη διαμορφωτική και την εξωτερική αξιολόγηση, καθώς και τα αναγκαία όργανα του Ι.Ε.Κ. για την τήρηση αυτών.

Επίσης με το άρθρο 30, ορίζονται θέματα λειτουργίας και οργάνωσης που αφορούν την έναρξη και λήξη του εκπαιδευτικού έτους, έκδοση των βεβαιώσεων φοίτησης και στρατολογίας, καθώς και των Β.Ε.Κ., θέματα εγγραφών, μετεγγραφών ή κατατάξεων, εκπαιδευτικές επισκέψεις, καθώς και τη συμμετοχή σε εθνικά, ευρωπαϊκά, και διεθνή προγράμματα, τη σύναψη συμβάσεων, με τα Α.Ε.Ι. και άλλους εθνικούς, ευρωπαϊκούς ή διεθνείς φορείς για την πραγματοποίηση μέρους της κατάρτισης ή της πρακτικής άσκησης σε χώρες της Ε.Ε. ή σε τρίτες χώρες, επιλογή καταρτιζόμενων κρατών μελών της Ε.Ε. ή τρίτων χωρών σε ξενόγλωσσα τμήματα και τα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας ξενόγλωσσων τμημάτων.

3.2.2.4 Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας

Τα άρθρα 35 έως 40 του Νόμου 4763/2020 άπτονται θεμάτων που αφορούν το Μεταλυκειακό Έτος ή Τάξη Μαθητείας όπως άλλως αποκαλείται. Με το άρθρο 35 ορίζεται ο σκοπός του Μεταλυκειακού έτους - Τάξης Μαθητείας, δηλαδή η προσφορά υπηρεσιών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, σε όσους έχουν ολοκληρώσει τη μη υποχρεωτική δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευσης, καθώς και σε όσους διαθέτουν ισότιμους τίτλους σπουδών. Βασικός στόχος είναι όσοι έχουν ένα βασικό εκπαιδευτικό και γνωσιακό επίπεδο συνεπικουρούμενο από ανάλογες δεξιότητες και ικανότητες να οδηγηθούν σε μια ποιοτική αναβάθμιση των εν λόγω προσόντων τους.

Αυτό θα επιτευχθεί δια μέσω μιας διαδικασίας μάθησης με απώτερο σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση των ευκαιριών ένταξης στην αγορά εργασίας, μέσω της απόκτησης εργασιακής εμπειρίας αξιοποιώντας τη μέθοδο της μαθητείας.

Το Μεταλυκειακό έτος -Τάξη Μαθητείας δεν αποτελεί υποχρεωτική μορφή εκπαιδευτικής διαδικασίας, αλλά αποτελεί μια διαδικασία εκπαίδευσης που εφόσον και αν ολοκληρωθεί έπειτα και από την επιτυχή πιστοποίηση επιφέρει στον απόφοιτο εκπαιδευτικό τίτλο επιπέδου πέντε στην βαθμίδα του Ε.Σ.Ε.Ε.Κ.

Στο Μεταλυκειακό έτος -Τάξη Μαθητείας όπως αποφαίνεται και από τον τίτλο της η κατάρτιση υλοποιείται βάσει της μεθόδου της μαθητείας, και αφορά εκπαίδευση στο χώρο εργασίας κατά τουλάχιστον 50% της συνολικής κατάρτισης και εργαστηριακά μαθήματα με έμφαση στην εκάστοτε ειδικότητα, τα οποία πραγματοποιούνται σε Σχολικό Εργαστήριο (Σ.Ε.) ΕΠΑ.Λ. ή σε Ε.Κ. Την υποχρέωση πραγμάτωσης του Μεταλυκειακού έτους - Τάξης Μαθητείας έχει το ΕΠΑ.Λ.

Το άρθρο 36 επεξηγεί την διαδικασία εισδοχής και φοίτησης στο Μεταλυκειακό έτος - Τάξη Μαθητείας. Συγκεκριμένα στο Μεταλυκειακό έτος - Τάξη Μαθητείας εγγράφονται κατά την ακόλουθη σειρά προτεραιότητας:

α) κάτοχοι απολυτηρίου και πτυχίου ΕΠΑ.Λ. και ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ., καθώς και οι κάτοχοι ισότιμων προς αυτούς τίτλων σε συναφείς ειδικότητες και

β) οι κάτοχοι απολυτηρίου ΓΕ.Λ. και πτυχίου ΕΠΑ.Λ. σε συναφείς ειδικότητες Στο Μεταλυκειακό Έτος όπως προαναφέρθηκε ο καταρτιζόμενος παρακολουθεί εργαστηριακά μαθήματα ειδικότητας και επίσης μαθητεία σε εργασιακό χώρο με πλήρες ωράριο, δηλαδή οκτάωρο.

Το εργαστηριακό μάθημα γίνεται στα Σ.Ε. των ΕΠΑ.Λ. ή στα Ε.Κ., που συνεπικουρούν τα ΕΠΑ.Λ., και λαμβάνει χώρα καθ' όλο το έτος με εξαίρεση τις διακοπές των Χριστουγέννων, του Πάσχα, καθώς και των θερινών διακοπών. Οι διδάσκοντες καθηγητές των εργαστηριακών μαθημάτων ενδέχεται να είναι εκπαιδευτικό προσωπικό του ΕΠΑ.Λ. ή του Ε.Κ. και σε περίπτωση έλλειψης από αναπληρωτές εκπαιδευτικούς. Οι διδάσκοντες, πέραν της παροχής εκπαιδευτικού έργου στο εργαστηριακό μάθημα, είναι υπεύθυνοι για την άρτια διεξαγωγή της μαθητείας στον εργασιακό χώρο μέσω του θεσμού της εποπτείας, η οποία εκλαμβάνεται ως άσκηση εκπαιδευτικού έργου. Οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί, προσλαμβάνονται από τους ενιαίους πίνακες αναπληρωτών εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Επαγγελματικής

Εκπαίδευσης και αναλαμβάνουν αποκλειστικά τη διδασκαλία και την εποπτεία των τμημάτων Μαθητείας. Η αμοιβή για την απασχόληση των αναπληρωτών εκπαιδευτικών μπορεί να χρηματοδοτείται από εθνικούς ή ευρωπαϊκούς πόρους, σύμφωνα με διατάξεις που αφορούν σε αμοιβές αναπληρωτών εκπαιδευτικών της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Αναφορικά με την μαθητεία στην εργασία αυτή συνάπτεται με σύμβαση μαθητείας, μεταξύ του μαθητευόμενου και του εργοδότη, φορέα του δημοσίου τομέα, βάσει των όσων προβλέπονται στον Νόμο 4270/2014, φυσικού ή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου ή επιχείρησης, και θεωρείται από τον Διευθυντή της οικείας σχολικής μονάδας. Για την σύμβαση μαθητείας υπάρχει η δυνατότητα καταγγελίας από τους μαθητευομένους ή τους εργοδότες, για λόγους που ανάγονται στην παραβίαση των υποχρεώσεών τους. Σε μια τέτοια περίπτωση ο μαθητευόμενος και ο εργοδότης οφείλουν να ενημερώσουν εγγράφως τον αρμόδιο Διευθυντή του ΕΠΑ.Λ.. Επίσης, η σύμβαση μαθητείας μπορεί να διακοπεί και από τον Διευθυντή του ΕΠΑ.Λ., έπειτα από γραπτή εισήγηση του διδάσκοντα - επόπτη, εφόσον ο εργοδότης αθετεί τις υποχρεώσεις του, σύμφωνα με τη σύμβαση, επίσης μπορεί ο Διευθυντής να διακόψει την σύμβαση εφόσον δεν τηρούνται τα όρια των απουσιών των μαθητευομένων, και τέλος η σύμβαση να διακοπεί από τον εργοδότη με έγκαιρη ενημέρωση του ΕΠΑ.Λ., ώστε να διασφαλίζεται ο απαιτούμενος χρόνος για την ανεύρεση άλλου εργοδότη για τον μαθητευόμενο.

Η αμοιβή του μαθητευόμενου για το διάστημα της μαθητείας ορίζεται ίση με το 95% επί του κατώτατου ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη. Το πρόγραμμα έχει συνολική διάρκεια έντεκα (11) μήνες, αρχίζει από την 1η Σεπτεμβρίου κάθε έτους και ολοκληρώνεται την 31η Ιουλίου του επομένου έτους

Αφού πραγματοποιηθεί αξιολόγηση του εργαστηριακού μαθήματος και της μαθητείας σε εργασιακό χώρο χορηγείται στον μαθητευόμενο Β.Ε.Κ., η οποία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή στις εξετάσεις πιστοποίησης προσόντων και απόκτησης διπλώματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης επιπέδου πέντε (5), από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.

Οι απόφοιτοι της Τάξης Μαθητείας των ΕΠΑ.Λ., έχουν την δυνατότητα να κατατάσσονται σε συναφείς ειδικότητες των Ι.Ε.Κ., με απαλλαγή από τα μαθήματα τα οποία ήδη έχουν διδαχθεί ή να κατατάσσονται σε εξάμηνο πέραν του Α' και σε

συναφείς ειδικότητες Ι.Ε.Κ., ύστερα από απόφαση του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Εφαρμογής Επαγγελματικής Κατάρτισης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Οι μαθητευόμενοι του Μεταλυκειακού έτους - Τάξης Μαθητείας έχουν το δικαίωμα χρήσης αναβολής στράτευσης, σύμφωνα τα όσα προβλέπονται στον Νόμο 3421/2005. Επίσης, αν ελάμβαναν πριν την συμμετοχή στην Τάξη Μαθητείας επιδόματα πολυτεκνίας, τριτεκνίας ή αναπηρίας, αυτά δεν διακόπτονται κατά την διάρκεια μαθητείας. Το αυτό ισχύει και για τις συντάξεις καθώς συνεχίζουν κατά την διάρκεια της μαθητείας να θεωρούνται και λογίζονται ως προστατευόμενα μέλη οικογενειών.

Οι πιστοποιημένοι απόφοιτοι του Μεταλυκειακού έτους - Τάξης Μαθητείας συμμετέχουν σε προκηρύξεις του Α.Σ.Ε.Π., με τις ίδιες προϋποθέσεις και διαδικασίες των πιστοποιημένων αποφοίτων των Ι.Ε.Κ. σε συναφείς ειδικότητες, οι οποίες καθορίζονται με την απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ε.Ε.Κ.Β.Μ.&Ν.

Το άρθρο 37 προσδιορίζει το πλαίσιο του λεγόμενου Προπαρασκευαστικού Προγράμματος Πιστοποίησης. Συγκεκριμένα οι απόφοιτοι του Μεταλυκειακού έτους - Τάξης Μαθητείας μπορούν να παρακολουθούν προαιρετικά Προπαρασκευαστικό Πρόγραμμα Πιστοποίησης, συνολικής διάρκειας τριάντα πέντε (35) ωρών, το οποίο οργανώνεται και πραγματοποιείται από τα ΕΠΑ.Λ., με σκοπό την αρτιότερη προετοιμασία για τη συμμετοχή τους στις διαδικασίες πιστοποίησης προσόντων και απόκτησης τίτλου επιπέδου πέντε (5) ή αντίστοιχου και ισότιμου προς αυτόν τίτλου, που διεξάγονται ετησίως από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.

Το άρθρο 38 αναφέρει ότι στο Μεταλυκειακό έτος - Τάξη Μαθητείας παρέχονται ειδικότητες, οι οποίες καθορίζονται βάσει των αναγκών της τοπικής αγοράς εργασίας και τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της εθνικής οικονομίας λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικότητες των ΕΠΑ.Λ. με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ε.Ε.Κ. Β.Μ.&Ν., ύστερα από εισήγηση του Κ.Σ.Ε.Ε.Κ.

Βάσει του άρθρου 39 η διοίκηση των τμημάτων Μαθητείας υλοποιείται με ευθύνη της Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Β.Μ.&Ν. Για την υλοποίηση του Μεταλυκειακού έτους - Τάξης Μαθητείας, η Γ.Γ.Ε.Ε.Κ. Β.Μ.&Ν. συνεργάζεται σε περιφερειακό επίπεδο με τις δεκατρείς Περιφερειακές Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, στις οποίες ορίζεται ένας (1) διοικητικός υπάλληλος ή εκπαιδευτικός, ως Συντονιστής της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης (Π. Ε.) για τη Μαθητεία, με

θητεία δύο (2) ετών. Η επιλογή του Συντονιστή γίνεται από τον οικείο Περιφερειακό Διευθυντή Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Αν σε μία Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης υλοποιούνται πάνω από σαράντα (40) τμήματα Μαθητείας, δύνανται να ορίζονται δυο (2) Συντονιστές Π..Ε. για τη Μαθητεία. Στους Συντονιστές καταβάλλεται αμοιβή παρακολούθησης του έργου της Μαθητείας.

Τέλος με το άρθρο 40 καθορίζεται ο κανονισμός λειτουργίας του Μεταλυκειακού έτους - Τάξης Μαθητείας, που περιλαμβάνει την αναλογία διδασκόντων - μαθητευομένων στο εργαστηριακό μάθημα, τη σχέση του εκπαιδευτικού έργου της εποπτείας με το εργασιακό και το διδακτικό ωράριο των εκπαιδευτικών, τη διαδικασία υποβολής αιτήσεων, τα κριτήρια επιλογής και κατάταξης των υποψηφίων, ζητήματα τρόπου και διαδικασίας φοίτησης και αδειών των μαθητευομένων, τον τρόπο αξιολόγησης των μαθητευομένων στο εργαστηριακό μάθημα ειδικότητας και σε εργασιακό χώρο. Επίσης, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα εργοδοτών και μαθητευομένων, την εποπτεία και την αξιολόγηση των τμημάτων Μαθητείας, θέματα διασφάλισης ποιότητας, θέματα που αφορούν στα τηρούμενα υπηρεσιακά βιβλία, έντυπα, βεβαιώσεις και πιστοποιητικά, ζητήματα που αφορούν στο έργο και τις αρμοδιότητες των υπηρεσιών και οργάνων της Διοίκησης για την υλοποίηση του Μεταλυκειακού έτους - Τάξης Μαθητείας, και άλλες ήσσονος σημασίας διατάξεις.

3.2.2.5 Τίτλοι Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Επαγγελματικά Δικαιώματα του Νόμου 4763/2020

Με το άρθρο 14 του νόμου 4763/2020 λαμβάνει χώρα η τροποποίηση του άρθρου 25 του νόμου 4186/2013 αναφορικά με τους τίτλους επαγγελματικής εκπαίδευσης και τα επαγγελματικά δικαιώματα. Συγκεκριμένα καθιερώνονται οι ακόλουθοι τίτλοι επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης:

- Πτυχίο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, επιπέδου τρία (3), που χορηγείται στους αποφοίτους των Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (Σ.Ε.Κ.), των Επαγγελματικών Σχολών Κατάρτισης (Ε.Σ.Κ.) και των Επαγγελματικών Σχολών Μαθητείας (ΕΠΑ.Σ.) του Ο.Α.Ε.Δ., ύστερα από πιστοποίηση.

- Απολυτήριο Γενικού Λυκείου επιπέδου 4, που χορηγείται στους αποφοίτους των Γενικών Λυκείων (ΓΕ.Λ.).
- Απολυτήριο Επαγγελματικού Λυκείου (ΕΠΑ.Λ.) επιπέδου 4 (ισότιμο με το Απολυτήριο Γενικού Λυκείου), που χορηγείται στους αποφοίτους της Γ΄ Τάξης των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.) μετά από ενδοσχολικές εξετάσεις.
- Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, επιπέδου 4, που χορηγείται στους αποφοίτους της Γ΄ Τάξης των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.) μετά από ενδοσχολικές εξετάσεις.
- Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, επιπέδου 5, που χορηγείται στους αποφοίτους της Τάξης Μαθητείας των ΕΠΑ.Λ. μετά από πιστοποίηση.
- Δίπλωμα Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, επιπέδου 5, που χορηγείται στους αποφοίτους Ι.Ε.Κ. μετά από πιστοποίηση.
- Πιστοποιητικό Επάρκειας, που χορηγείται σε επαγγελματίες οι οποίοι παρακολούθησαν σε Κέντρο Διά Βίου Μάθησης πρόγραμμα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης συμβατό με το εκάστοτε ισχύον επαγγελματικό περίγραμμα προκειμένου να εκσυγχρονίσουν ή αναβαθμίσουν τις γνώσεις, τις ικανότητες και τις δεξιότητες του επαγγέλματος, μετά από επιτυχή συμμετοχή σε εξετάσεις πιστοποίησης που διενεργούνται από τον ΕΟΠΠΕΠ ή υπό την εποπτεία του».

3.3 **Κριτική επισκόπηση του Ελληνικού συστήματος ΕΕΚ**

Από τα προαναφερόμενα διαφαίνεται ότι δεν υπάρχει ένα εθνικό μακροπρόθεσμο σχέδιο δράσης, αναφορικά με την μαθητεία αλλά και την ΕΕΚ. Οι συνεχείς νομοθετικές ρυθμίσεις των τελευταίων ετών δημιούργησαν περισσότερα προβλήματα από εκείνα που επέλυσαν, καθώς προκάλεσαν μεγαλύτερη σύγχυση τόσο στους εκπαιδευόμενους όσο και στις επιχειρήσεις (ΣΕΒ, 2020).

Ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (2020) μέσω ειδικής αναφοράς που έχει συντάξει για την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, επισημαίνει τους λόγους για τους οποίους η ΕΕΚ υστερεί στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, ως λόγος

υστέρησης αναφέρεται *«η απουσία των επιχειρήσεων από τον σχεδιασμό και την οργάνωση της ΕΕΚ, κυρίως στο επίπεδο επιλογής των ειδικοτήτων και καθορισμού των προγραμμάτων σπουδών»* (σελ.2).

Επίσης, η πληθώρα επιλογών για απόκτηση γνώσεων επιπέδου 4 και 5, όπως αναφέρθηκαν στην παράθεση νομοθεσίας που προηγήθηκε, και *«η απουσία αξιόπιστων εκπαιδευτικών διαδρομών για την απόκτηση αναγνωρισμένων επαγγελματικών προσόντων μεσαίου επιπέδου»* (ΣΕΒ, 2020 σελ.2) δημιουργούν ανισοροπίες στην αγορά εργασίας. Αυτό διότι οι κενές θέσεις απασχόλησης που αφορούν προσόντα επιπέδου 4 και 5, καλύπτονται από άτομα με προσόντα ανωτέρων βαθμίδων εκπαίδευσης. Αυτό έχει επίσης ως αποτέλεσμα την απαξίωση των σπουδών ΕΕΚ.

Ειδική μνεία γίνεται και για την μαθητεία, την οποία η εν λόγω αναφορά χαρακτηρίζει ως *«περιθωριακή»* (ΣΕΒ, 2020,σελ.2), παρά την προσφορά της μέσω τριών οδών. Αν και αναγνωρίζεται η χρησιμότητα της πρακτικής άσκησης, ωστόσο έχει *«εξαιρετικά περιορισμένη εφαρμογή»* (σελ.2).

Η έλλειψη διασύνδεσης της ζήτησης με την προσφορά εργασίας συντελεί στην ανεπάρκεια και έλλειψη θέσεων μαθητείας και πρακτικής με ποιοτικά χαρακτηριστικά. Το γεγονός αυτό επιφέρει ενδιαφέρον στους αποφοίτους προγραμμάτων μαθητείας αναφορικά με τα μαθησιακά αποτελέσματα της μαθητείας.

Πρόσφατη έρευνα του ΣΕΒ, η οποία ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 2018, κατέδειξε ότι το 35,6% των επιχειρήσεων συναντά δυσκολίες στην εύρεση ατόμων προς πλήρωση κενών θέσεων εργασίας. Το πρόβλημα είναι εντονότερο στις εξωστρεφείς (45,9%) και τις μεγάλες επιχειρήσεις (44,7%) (ΣΕΒ, 2019).

Ανασταλτικό παράγοντα για την ελκυστικότητα της μαθητείας και της ΕΕΚ γενικότερα, αποτελεί και η έλλειψη ενός ορθολογικού Εθνικού πλαισίου για την διασφάλιση της ποιότητας. Αν και η διασφάλιση της ποιότητας αναφέρεται στις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις, ωστόσο αυτή δεν έχει συγκεκριμενοποιηθεί με εξειδικευμένα κριτήρια και δείκτες.

Στο άρθρο των Ζησιμιόπουλου και Σουλέ (2020) επιχειρείται μια εκ διαμέτρου αντίθετη κριτική προσέγγιση της ΕΕΚ με έμφαση στον νόμο 4763/2020. Συγκεκριμένα, υποστηρίζουν ότι η διαβάθμιση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε τρία επίπεδα προσόντων (επίπεδο 3, 4 & 5) αφορά επί της ουσίας διαβάθμιση των μισθωτών της εργατικής τάξης που πραγματοποιούν παρεμφερείς εργασίες στην παραγωγική

διαδικασία. Ως αποτέλεσμα αυτή η κατηγοριοποίηση λειτουργεί μεταξύ άλλων και ως μηχανισμός μεταξύ τους ανταγωνισμού, με απώτερο στόχο την ελαστικοποίηση της αγοράς εργασίας και την συμπίεση των μισθών.

Οι συγγραφείς επίσης εστιάζουν στο γεγονός ότι στην αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου αναφέρεται ότι σημαντικοί τομείς της οικονομίας που αφορούν και διασυνδέονται με την ΕΕΚ, παρουσιάζουν έλλειψη σε καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό, ενώ η ανεργία είναι υψηλή. Σημείο κριτικής για τους συγγραφείς αποτελεί το γεγονός ότι βάσει της προαναφερόμενης διαπίστωσης, η κυβέρνηση θεωρεί πως υπάρχει διαθρωτική ανεργία και όχι ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης λόγω της χρόνιας ύφεσης (Ζησιμόπουλος & Σουλές, 2020). Επίσης, θεωρούν ότι πλέον η ΕΕΚ εμπορευματοποιείται καθώς ενδυναμώνεται ο ρόλος των ιδιωτικών εκπαιδευτικών οργανισμών, ενώ ταυτόχρονα επιχειρείται η συρρίκνωση του δημόσιου ρόλου της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Πλέον ο διευθυντής των ΔΙΕΚ δεν είναι αναγκαίο να είναι εκπαιδευτικός, αλλά αρκεί να έχει πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό θεωρούν οι συγγραφείς ότι δύναται να μετατρέψει τους δημόσιους εκπαιδευτικούς οργανισμούς σε οντότητες με επιχειρηματική και όχι παιδαγωγική λογική διοίκησης. Το γεγονός αυτό ενισχύεται κατά τους συγγραφείς και από την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών οργανισμών βάσει κριτηρίων από τα οποία θα εξαρτάται η συνέχιση λειτουργίας τους (Ζησιμόπουλος & Σουλές, 2020) .

3.4 Συναφείς έρευνες για την μαθητεία

Στην εν λόγω ενότητα λαμβάνει χώρα μια ανασκόπηση συναφών ερευνών στην Ελλάδα για την μαθητεία. Οι έρευνες παρατίθενται βάσει των υπό διερεύνηση ερωτημάτων της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας.

Η έρευνα των Ζωγόπουλου & Καρατζά (2020) αναφορικά με το Μεταλυκειακό Έτος και την Τάξη Μαθητείας πραγματοποιήθηκε το 2019 σε δείγμα 101 ατόμων. Η έρευνα

εστιάζει μεταξύ των άλλων και τους λόγους συμμετοχής στα προγράμματα μαθητείας. Η έρευνα κατέδειξε ότι η απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας συγκεντρώνει τις περισσότερες προτιμήσεις με ποσοστό 71,28%, ακολουθεί η απόκτηση πτυχίου με 70,29%, η απόκτηση γνώσεων με 63,36%, η εύρεση εργασίας με 56,43% και τα οικονομικά κίνητρα με 38,61%.

Η έρευνα των Τσιχουρίδη, Γκουντζινόπουλου & Μπατσίλα (2019) καταγράφει ερευνητικά αποτελέσματα τα οποία έχουν ομοιότητες με την έρευνα των Ζωγόπουλου & Καρατζά (2020), καθώς η απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας με ποσοστό 91,4% και η αναβάθμιση πτυχίου με 89,8% αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες συμμετοχής στις σχολές μαθητείας. Ως τρίτος κατά σειρά προτίμησης παράγοντας αναφέρεται η απόκτηση προϋπηρεσίας για να χρησιμοποιηθεί ως προσόν για εύρεση εργασίας με ποσοστό 81,2%.

Η Έκθεση Αποτίμησης του ΙΕΠ (2018) για το μεταλυκειακό έτος και την τάξη μαθητείας πραγματοποιήθηκε επί δείγματος 197 μαθητευομένων. Αναφορικά με τους λόγους φοίτησης η απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων με ποσοστό 24% συγκέντρωσε τις περισσότερες προτιμήσεις των μαθητευομένων. Ακολούθησε η εύρεση εργασίας σχετικής με το αντικείμενο σπουδών με 20% και η εφαρμογή κεκτημένων γνώσεων και δεξιοτήτων και η εξειδίκευσή τους, επίσης με 20%.

Στην Έκθεση Αποτίμησης του ΙΕΠ (2018) για το μεταλυκειακό έτος και την τάξη μαθητείας, οι ερωτώμενοι συμφώνησαν σε ποσοστό 81% ότι το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος ανταποκρίθηκε στις ανάγκες τους. Ως προς το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών οι μαθητευόμενοι της εν λόγω έρευνας δήλωσαν σε ποσοστό 79% ότι ήταν κατανοητό.

Αναφορικά με τον ρόλο του εκπαιδευτή στην Έκθεση αποτίμησης του ΙΕΠ (2018) το 55% των μαθητευομένων χαρακτήρισε την συνεργασία με τον υπεύθυνο εκπαιδευτή ως εξαιρετική. Ένας στους δύο (50%) δήλωσε επίσης ότι ο εκπαιδευτικός βοήθησε στις δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την διάρκεια της μαθητείας, ενώ περίπου το ίδιο ποσοστό (49%) δήλωσε ότι ελάμβανε διαρκή συμβουλευτική υποστήριξη.

Ο εκπαιδευτής ενηλίκων οφείλει να ενισχύει την δημιουργία του κατάλληλου μαθησιακού κλίματος στην τάξη (Εσιρπέογλου, 2010). Επίσης, η ηρεμία και η φιλική διάθεση κατά την παράδοση του μαθήματος, συντελεί στον σχηματισμό φιλικού κλίματος. Η ανάπτυξη ενός κλίματος οικειότητας, εμπιστοσύνης και ηρεμίας θα

ενθαρρύνει την μαθησιακή διαδικασία των εκπαιδευομένων και θα συμβάλλει στην εμπέδωση των μαθημάτων (Rogers, 1996, Πετράτου, 2017).

Στην βιβλιογραφία αναφέρονται πλειάδα εμποδίων για την φοίτηση των εκπαιδευομένων σε σχήματα μαθητείας. Σε έρευνα του Bednarz (2014) που πραγματοποιήθηκε το 2010 σε δείγμα 1154 ατόμων, ως βασικός λόγος αναφέρεται η απώλεια της εργασίας (26,8%). Ακολουθούν οι προσωπικοί λόγοι (οικογένεια, υγεία, έλλειψη χρόνου, κόστος μετακίνησης) με ποσοστό 15,7%, αλλαγή καριέρας (12.5%) και η κακή σχέση με τον εργοδότη (10,2%).

4. Μεθοδολογία Έρευνας.

4.1 Αναγκαιότητα έρευνας

Η αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις μιας σύγχρονης κοινωνίας, σε συνδυασμό, με οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες (οικονομική ανέχεια οικογένειας, μαθησιακές δυσκολίες παιδιού, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο γονέων) οδηγεί κάποιους μαθητές στην απομάκρυνση από το σχολείο. Καθώς οι απαιτήσεις της οικονομίας για εξειδικευμένο προσωπικό αυξάνονται, οδηγούν μερικούς από τους μαθητές που εγκατέλειψαν το σχολείο ή/και εκείνους που επιδιώκουν περαιτέρω εξειδίκευση για καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση στην εισαγωγή τους, στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ. Ως εκ τούτου, κρίνεται απαραίτητη η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των σχολών μαθητείας του ΟΑΕΔ, ως προς την εκπλήρωση των προσδοκιών και την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των εκπαιδευομένων. Η αναγκαιότητα της έρευνας συνίσταται στην ανταπόκριση στον παραπάνω προβληματισμό και στην κάλυψη του ερευνητικού κενού που υπάρχει για τις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ.

4.2 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών των ενηλίκων εκπαιδευομένων στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ και η αξιολόγηση του βαθμού εκπλήρωσης αυτών των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών.

Ειδικότερα, η έρευνα επιδιώκει να διερευνήσει ποιες είναι οι εκπαιδευτικές ανάγκες των συμμετεχόντων, ποιες είναι οι προσδοκίες τους από τη φοίτησή τους στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ, σε ποιο βαθμό ανταποκρίνεται οι σχολές αυτές και οι εκπαιδευτές ενηλίκων στις προσδοκίες και στις εκπαιδευτικές ανάγκες των συμμετεχόντων και ποια είναι τα ιδιαίτερα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά εκείνων των εκπαιδευομένων που δηλώνουν ότι οι

σχολές μαθητείας δεν ανταποκρίνονται στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες και στις προσδοκίες που είχαν από τη φοίτησή τους.

Τα ερευνητικά ερωτήματα διαμορφώνονται ως ακολούθως:

- Ποιες είναι οι προσδοκίες των εκπαιδευομένων από τη φοίτησή τους στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ;
- Ποιες είναι οι εκπαιδευτικές ανάγκες των εκπαιδευομένων των σχολών μαθητείας του ΟΑΕΔ;
- Ποιες είναι οι προσδοκίες των εκπαιδευομένων στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ για τον ρόλο του εκπαιδευτή ενηλίκων;
- Ποιες είναι οι προσδοκίες των εκπαιδευομένων στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ για την φοίτησή τους στα προγράμματα αυτά;
- Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκαν τα εκπαιδευτικά προγράμματα και οι εκπαιδευτές ενηλίκων στις προσδοκίες και στις εκπαιδευτικές ανάγκες των εκπαιδευομένων;
- Υπάρχουν διαφορές στην εκπλήρωση των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών με βάση τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων;
- Ποιες είναι οι προτάσεις των εκπαιδευομένων για την αποτελεσματικότερη κάλυψη των εκπαιδευτικών τους αναγκών και των προσδοκιών τους από τις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ;

4.3 Μέθοδος συλλογής δεδομένων

Η μεθοδολογία της έρευνας επιχειρήθηκε αρχικώς να εμπεριέχει ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Το ερευνητικό εργαλείο είναι το ερωτηματολόγιο στο οποίο υπάρχουν κλειστές και ανοικτού τύπου ερωτήσεις. Ωστόσο, η απόκριση των ερωτώμενων στις ανοικτού τύπου ερωτήσεις δεν ήταν η αναμενόμενη, καθώς αυτές είτε δεν απαντήθηκαν καθόλου είτε απαντήθηκαν μονολεκτικά. Συνεπώς, η εν λόγω ερευνητική προσπάθεια χαρακτηρίζεται ως ποσοτική.

Το ερωτηματολόγιο επιλέχθηκε να διανεμηθεί σε ένα τυχαίο δείγμα 150 σπουδαστών στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ. Η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS.

Αναφορικά με το δείγμα προς διερεύνηση η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η μελέτη περίπτωσης.

4.4 Δείγμα έρευνας

Πληθυσμό της έρευνας αποτελεί το σύνολο των εκπαιδευομένων στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ. Σύμφωνα με την γραμματεία της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ στις σχολές μαθητείας της εν λόγω Διεύθυνσης κατά τον μήνα Μάιο του 2021 φοιτούσαν περίπου 730 άτομα.

Δείγμα προς μελέτη είναι όλοι οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ. Για την διαμόρφωση του δείγματος επιλέχθηκε η τεχνική της απλής τυχαίας δειγματοληψίας, όπου «κάθε μονάδα του πληθυσμού έχει ίση πιθανότητα επιλογής στο δείγμα» (Bryman, 2016, σ.209). Συνολικά διανεμήθηκαν 150 ερωτηματολόγια εκ των οποίων επεστράφησαν συμπληρωμένα τα 101. Ο βαθμός απόκρισης των σπουδαστών ανήλθε σε ποσοστό 67,3%.

4.5 Εργαλείο συλλογής δεδομένων

Το εργαλείο συλλογής δεδομένων απαρτίζεται από 6 μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει ένα ενημερωτικό σημείωμα προς τον ερωτώμενο, στο οποίο παρουσιάζεται ο τίτλος και ο σκοπός της έρευνας, παρέχονται οδηγίες για την ορθή συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, γίνεται αναφορά στην εθελοντική συμμετοχή και στην διατήρηση της ανωνυμίας και τέλος αναφέρονται τα στοιχεία επικοινωνίας του ερευνητή προς παροχή διευκρινήσεων και επεξηγήσεων αναφορικά με την εν λόγω έρευνα.

Το δεύτερο μέρος του εργαλείου συλλογής δεδομένων αφορά την ανάδειξη των δημογραφικών στοιχείων του δείγματος. Προς αναζήτηση συσχετίσεων κοινωνικής

καταγωγής επιλέχθηκε η κατηγοριοποίηση του επαγγέλματος των γονέων βάσει της Ευρωπαϊκής ταξινόμησης δεξιοτήτων, ικανοτήτων και επαγγελμάτων ESCO (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, x.x.). Η επιλογή αυτή έγινε με γνώμονα τον ρυθμιστικό ρόλο που διαδραματίζει το επάγγελμα των γονέων στην κοινωνική προέλευση των υποκειμένων.

Το τρίτο μέρος αναφέρεται στους λόγους φοίτησης στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ και περιλαμβάνει 11 προτάσεις, στις οποίες οι ερωτώμενοι είχαν την δυνατότητα να εκφράσουν το βαθμό συμφωνίας τους με την εκάστοτε πρόταση βάσει της χρήσης κλίμακας Likert επί των απαντήσεων. Επίσης, περιλαμβάνει δύο ανοικτές ερωτήσεις. Η πρώτη ερώτηση διερευνά αν υπάρχει κάποιος άλλος λόγος που ώθησε τους σπουδαστές να στραφούν στις σχολές του ΟΑΕΔ και η δεύτερη ερώτηση ζητά από τους ερωτώμενους να κατατάξουν ιεραρχικά και σε επίπεδο σημαντικότητας τους σημαντικότερους λόγους για την φοίτησή τους στις ΕΠΑΣ.

Το επόμενο τμήμα του ερευνητικού εργαλείου διερευνά τις προσδοκίες και τον βαθμό ικανοποίησης από το εκπαιδευτικό έργο και την λειτουργία της σχολής. Επ' αυτού τίθενται 10 προτάσεις με τις απαντήσεις να είναι διαβαθμισμένες σε κλίμακα Likert, ενώ εμπεριέχει και μια ανοικτή ερώτηση που αφορά την βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Η πέμπτη ενότητα περιλαμβάνει ερευνητικά ερωτήματα σχετικά με τις προσδοκίες και το βαθμό ικανοποίησης για τον ρόλο του εκπαιδευτή. Για τον λόγο αυτό αναπτύσσονται 15 ερευνητικά ερωτήματα υπό μορφή προτάσεων και διερευνάται ο βαθμός συμφωνίας του ερωτώμενου με τις εν λόγω προτάσεις. Επίσης, περιλαμβάνεται και μια ερώτηση ανοιχτού τύπου, η οποία διερευνά τα βασικά χαρακτηριστικά και τις ικανότητες του ιδανικού εκπαιδευτή στα ΕΠΑΣ.

Η τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου αφορά την διερεύνηση των εμποδίων που ενυπάρχουν στην φοίτηση στις ΕΠΑΣ. Περιλαμβάνει 8 ερωτήσεις κλειστού τύπου υπό μορφή προτάσεων με τις απαντήσεις να είναι διαβαθμισμένες σε κλίμακα Likert και δύο ανοικτές ερωτήσεις σχετικές με το υπό διερεύνηση φαινόμενο.

4.6 Αξιοπιστία και εγκυρότητα

Η αξιοπιστία μιας ερευνητικής προσπάθειας αφορά *«στην πιστότητα της μέτρησης μιας έννοιας»* (Αϊδίνης, 2016,σελ.189). Εκφράζεται σε 3 επιμέρους διαστάσεις: α) την σταθερότητα, β) την εσωτερική αξιοπιστία, και γ) τον εναρμονισμό μεταξύ διαφορετικών βαθμολογητών. Σύμφωνα με τον Creswell (2011), *«αξιοπιστία σημαίνει ότι οι τιμές από κάποιο εργαλείο είναι σταθερές και συνεπείς»* (σελ.197). Στην περίπτωση μας αυτό επετεύχθη με την επεξεργασία του ερωτηματολογίου πριν την έρευνα περιορίζοντας έτσι, τον βαθμό ασάφειας των ερωτημάτων. Ταυτόχρονα, έγινε η προσαρμογή αυτών των ερωτημάτων στον προς διερεύνηση πληθυσμό, και επιλέχθηκε το μέγεθος του ερωτηματολογίου ώστε η συμπλήρωσή του να μην είναι μια απαιτητική διεργασία για τους συμμετέχοντες/συμμετέχουσες στην έρευνα. Επίσης, κατά την διάρκεια της συμπλήρωσης, οι σπουδαστές είχαν άμεση επαφή με τον ερευνητή, προς επίλυση τυχόν απορροιών και διευκρινήσεων και τη διασφάλιση της παροχής του απαραίτητου χρονικού περιθωρίου που απαιτείται για την ορθή συμπλήρωση.

Η εγκυρότητα της μέτρησης αφορά *«το ερώτημα αν η μέτρηση μιας έννοιας μετρά πράγματι τη συγκεκριμένη έννοια»* (Αϊδίνης, 2016, σελ.190). Η εν λόγω ερευνητική προσπάθεια αποτυπώνει σε μεγάλο βαθμό το *«περιεχόμενο της υπό μελέτης έννοιας»* (Αϊδίνης, 2016,σελ.190), εξασφαλίζεται δηλαδή η ονομαστική εγκυρότητά της. Η ονομαστική εγκυρότητα της έρευνας εξασφαλίζεται επίσης με τις διορθώσεις που πραγματοποίησε ο επιβλέπων καθηγητής στο εργαλείο συλλογής δεδομένων, ώστε η μέτρηση που θα πραγματοποιηθεί να καλύπτει το σκοπό της έρευνας.

Προς την ενίσχυση της αξιοπιστίας της έρευνας υπολογίστηκε με την βοήθεια του στατιστικού πακέτου ανάλυσης SPSS ο δείκτης άλφα (coefficient alpha) προκειμένου να ελεγχθεί η εσωτερική συνέπεια Cronbach. Σύμφωνα με τον Μάρκο (2012) η αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας των μετρήσεων ενός ερευνητικού εργαλείου *«αφορά στον βαθμό στον οποίο τα ερωτήματα που αναφέρονται στο ίδιο χαρακτηριστικό ή κατηγορία παρουσιάζουν αναφέρεται στο βαθμό στον οποίο οι ερωτήσεις που μετρούν το ίδιο ψυχομετρικό χαρακτηριστικό παρουσιάζουν μεγάλη συνοχή ή συσχέτιση, τόσο μεταξύ τους όσο και με το χαρακτηριστικό ή κατηγορία»* (σελ.2). Ο υπολογισμός της εσωτερικής αξιοπιστίας συντελείται συνήθως μέσω ενός δείκτη αξιοπιστίας, με πιο ευρέως χρησιμοποιούμενο το δείκτη α του Cronbach. Τιμές του εν λόγω δείκτη μεγαλύτερες του 0,7 ή του 0,8 θεωρούνται συνήθως ικανοποιητικές (Μάρκος, 2012). Στην παρούσα ερευνητική προσπάθεια τα αποτελέσματα κατέδειξαν για τις 5

προς διερεύνηση ενότητες του ερωτηματολογίου δείκτη Cronbach από 0,664 για την ενότητα «Λόγοι Φοίτησης στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ» έως και 0,934 για την ενότητα «Βαθμός Ικανοποίησής από το Εκπαιδευτικό Έργο και τη Λειτουργία της Σχολής» επί δείγματος ατόμων $n=101$.

5. Αποτελέσματα στατιστικής ανάλυσης

5.1 Δημογραφικά στοιχεία δείγματος

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 101 άτομα σπουδαστές στις ΕΠΑΣ μαθητείας του ΟΑΕΔ της Ηπείρου. Από τους 101 ερωτηθέντες οι γυναίκες ήταν περισσότερες από τους άνδρες. Ταυτόχρονα, παρατηρούμε ότι η συντριπτική πλειονότητα του δείγματος είναι άγαμοι και ακολουθούν με παρόμοια ποσοστά οι έγγαμοι και οι έγγαμοι με παιδιά. Επιπλέον, από την ανάλυση του δείγματος φαίνεται ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν άνεργοι κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας.

Φύλο

	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Ανδρας	58	57,4	57,4	57,4
Γυναίκα	43	42,6	42,6	100,0
Σύνολο	101	100,0	100,0	

Οικογενειακή Κατάσταση

	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Άγαμος	89	88,1	88,1	88,1
Έγγαμος	8	7,9	7,9	96,0
Έγγαμος με 4 παιδιά	4	4,0	4,0	100,0
Σύνολο	101	100,0	100,0	

Εργάζεστε αυτή την στιγμή;

	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Valid Ναι	16	15,8	15,8	15,8
Όχι	85	84,2	84,2	100,0
Σύνολο	101	100,0	100,0	

Πίνακας 1: Δημογραφικά χαρακτηριστικά δείγματος

Από τους 16 που δήλωσαν ότι εργάζονται η πλειοψηφία είναι **απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές** και ακολουθούν όσοι είναι **τεχνικοί και ασκούντες σε συναφή επαγγέλματα**. Μια πιο αναλυτική απεικόνιση των επαγγελμάτων περιγράφεται από τις ερωτήσεις σχετικά με το επάγγελμα των γονέων του δείγματος. Έτσι, στην περίπτωση του πατέρα παρατηρούμε ότι η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα είχε πατέρα που απασχολούνταν **στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές**

και στις κατηγορίες **Ειδικευμένοι Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι, Δασοκόμοι & Αλιείς** και **Ειδικευμένοι τεχνητές και ασκούντες συναφή επαγγέλματα**. Μικρότερα ποσοστά παρουσίαζαν οι εξής επαγγελματικές ομάδες:

- Ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη
- Τεχνικοί & Ασκούντες Συναφή Επαγγέλματα
- Ένοπλες Δυνάμεις
- Υπάλληλος Γραφείο
- Ανειδίκευτοι Εργάτες, Χειρώνακτες και Μικροεπαγγελματίες
- Χειριστές Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων, Μηχανημάτων και Εξοπλισμού και Συναρμολογητές.

Αναφορικά με το επάγγελμα της μητέρας των συμμετεχόντων στην έρευνα παρατηρούμε ότι η πλειονότητά τους ήταν **απασχολούμενες στην παροχή υπηρεσιών και πωλήτριες**, και με λίγο μικρότερη συχνότητα παρουσιάζονταν οι **υπάλληλοι γραφείου**. Ακολουθούσαν με πολύ χαμηλότερα ποσοστά οι εξής επαγγελματικές κατηγορίες:

- Ειδικευμένοι Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι, Δασοκόμοι & Αλιείς
- Ανειδίκευτοι Εργάτες, Χειρώνακτες και Μικροεπαγγελματίες
- Επαγγελματίες
- Ένοπλες Δυνάμεις
- Χειριστές Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων, Μηχανημάτων και Εξοπλισμού και Συναρμολογητές

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα είχαν γονείς που ασκούσαν μεσαίου και χαμηλού κύρους επαγγέλματα. Αντίθετα, δεν εντοπίστηκαν εκπαιδευόμενοι με γονείς που ασκούσαν υψηλού κύρους επαγγέλματα. Σε αυτό το πλαίσιο, φαίνεται ότι οι σχολές μαθητείας στην Περιφέρεια της Ηπείρου αποτελούν μία επιλογή των νέων που προέρχονται από οικογενειακά περιβάλλοντα χαμηλής ή μεσαίας κοινωνικής προελεύσεως.

Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;

	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Τεχνικοί & Ασκούντες Συναφή Επαγγέλματα	3	3,0	18,8	18,8

Υπάλληλος Γραφείου	1	1,0	6,3	25,0
Απασχολούμενος στην παροχή υπηρεσιών & πωλητές	10	9,9	62,5	87,5
Ειδικευμένοι τεχνητές και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	1	1,0	6,3	93,8
Ανειδίκευτοι Εργάτες, Χειρωνακτές και Μικροεπαγγελματίες	1	1,0	6,3	100,0
Σύνολο	16	15,8	100,0	
Απουσες Τιμές	85	84,2		
Σύνολο	101	100,0		

Ποιο το κύριο επάγγελμα του πατέρα σας;

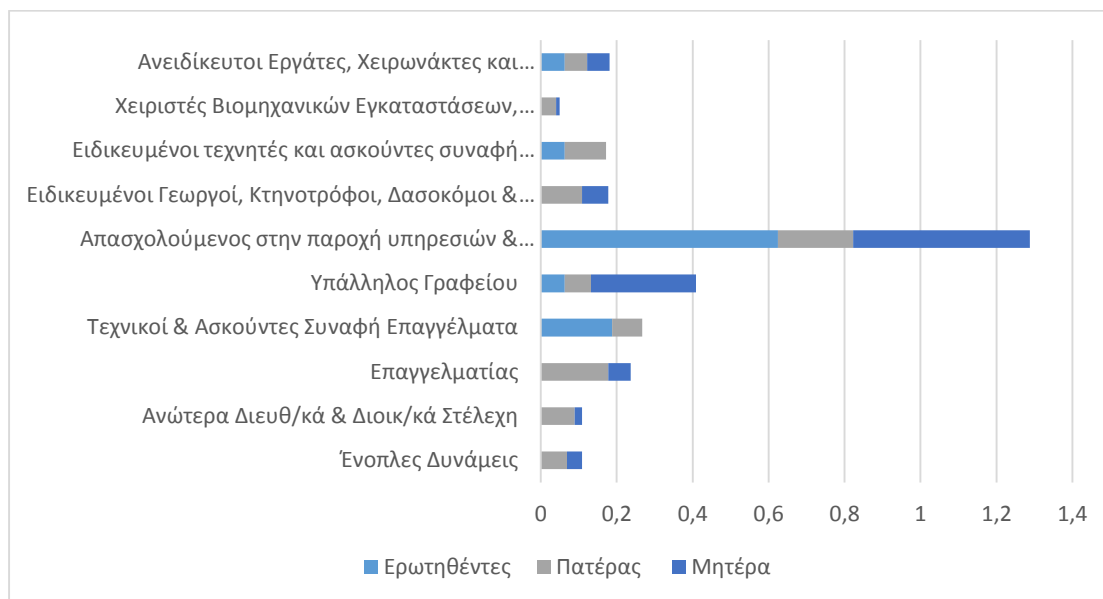
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Εγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Valid Ένοπλες Δυνάμεις	7	6,9	6,9	6,9
Ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη	9	8,9	8,9	15,8
Επαγγελματίες	18	17,8	17,8	33,7
Τεχνικοί & Ασκούντες Συναφή Επαγγέλματα	8	7,9	7,9	41,6
Υπάλληλος Γραφείου	7	6,9	6,9	48,5
Απασχολούμενος στην παροχή υπηρεσιών & πωλητές	20	19,8	19,8	68,3
Ειδικευμένοι Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι, Δασοκόμοι & Αλιείς	11	10,9	10,9	79,2
Ειδικευμένοι τεχνητές και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	11	10,9	10,9	90,1
Χειριστές Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων, Μηχανημάτων και Εξοπλισμού και Συναρμολογητές	4	4,0	4,0	94,1
Ανειδίκευτοι Εργάτες, Χειρωνακτές και Μικροεπαγγελματίες	6	5,9	5,9	100,0
Σύνολο	101	100,0	100,0	

Ποιο το κύριο επάγγελμα της μητέρας σας;

		Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Εγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Valid	Ενοπλες Δυνάμεις	4	4,0	4,0	4,0
	Ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη	2	2,0	2,0	5,9
	Επαγγελματίες	6	5,9	5,9	11,9
	Υπάλληλος Γραφείου	28	27,7	27,7	39,6
	Απασχολούμενος στην παροχή υπηρεσιών & πωλητές	47	46,5	46,5	86,1
	Ειδικευμένοι Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι, Δασοκόμοι & Αλιείς	7	6,9	6,9	93,1
	Χειριστές Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων, Μηχανημάτων και Εξοπλισμού και Συναρμολογητές	1	1,0	1,0	94,1
	Ανειδίκευτοι Εργάτες, Χειρωνακτές και Μικροεπαγγελματίες	6	5,9	5,9	100,0
	Σύνολο	101	100,0	100,0	

Πίνακας 2: Κατανομή Επαγγελμάτων κατά Esco

Διαγραμματικά η παραπάνω πληροφορία απεικονίζεται ως εξής:



Ραβδόγραμμα 1: Συγκεντρωτικό για κύριο επάγγελμα

Παράλληλα, το δείγμα ερωτήθηκε για το μορφωτικό του επίπεδο καθώς και για το μορφωτικό επίπεδο των γονέων του. Από τους πίνακες παρακάτω συμπεραίνουμε ότι: α) η πλειονότητα των ερωτηθέντων είναι **απόφοιτοι λυκείου** και ακολουθούν οι **απόφοιτοι γυμνασίου** και **απόφοιτοι ΙΕΚ**. Ομοίως, η πλειονότητα των πατεράδων των συμμετεχόντων στην έρευνα είναι **απόφοιτοι Λυκείου** και ακολουθούν οι **απόφοιτοι γυμνασίου**, οι **απόφοιτοι ΤΕΙ** και οι **απόφοιτοι Πανεπιστημίου**. Ως προς τις μητέρες παρατηρείται ότι και εδώ η πλειονότητά τους είναι **απόφοιτοι Λυκείου**, ακολουθούν οι **απόφοιτοι Γυμνασίου** και οι **απόφοιτοι ΤΕΙ**, μικρά ποσοστά παρουσιάζουν είναι οι **απόφοιτοι ΙΕΚ** και **Πανεπιστημίου**.

Τα στοιχεία αυτά αναδεικνύουν ότι στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ της Περιφέρειας της Ηπείρου, οι γονείς των συμμετεχόντων στην έρευνα είχαν μεσαίο εκπαιδευτικό επίπεδο, ολοκληρώνοντας στις περισσότερες περιπτώσεις την κατώτερη ή ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Μορφωτικό Επίπεδο

	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Εγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Απόφοιτος Γυμνασίου	23	22,8	23,5	23,5
Απόφοιτος Λυκείου	63	62,4	64,3	87,8
Απόφοιτος ΙΕΚ	11	10,9	11,2	99,0
Απόφοιτος ΤΕΙ	1	1,0	1,0	100,0
Σύνολο	98	97,0	100,0	
Απουσες Τιμές	3	3,0		
	101	100,0		

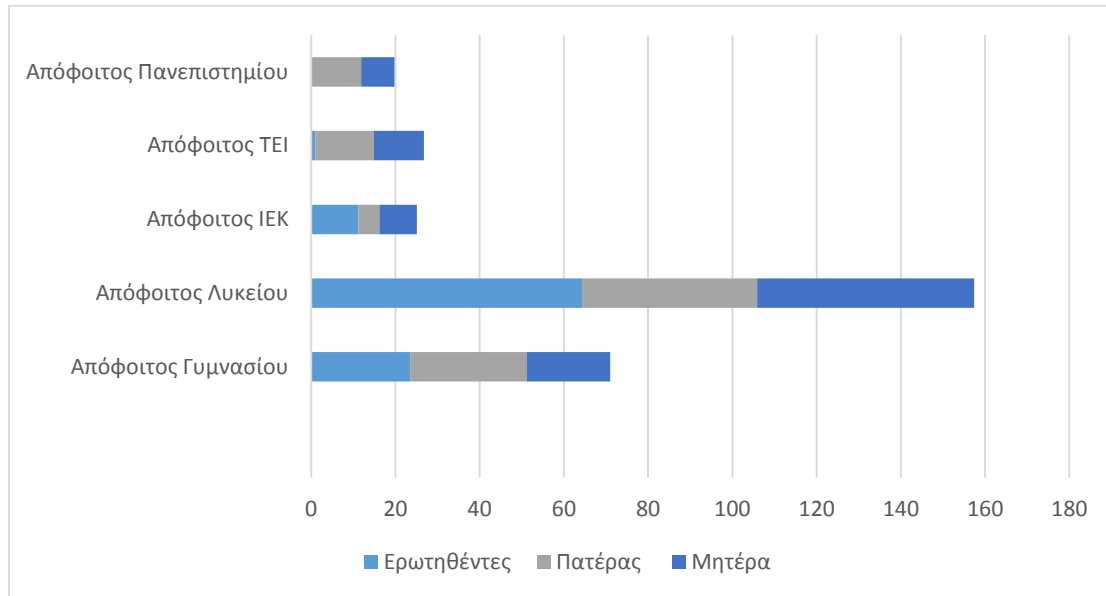
Μορφωτικό Επίπεδο Πατέρα

	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Εγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Valid Απόφοιτος Γυμνασίου	28	27,7	27,7	27,7
Απόφοιτος Λυκείου	42	41,6	41,6	69,3
Απόφοιτος ΙΕΚ	5	5,0	5,0	74,3
Απόφοιτος ΤΕΙ	14	13,9	13,9	88,1
Απόφοιτος Πανεπιστημίου	12	11,9	11,9	100,0
Σύνολο	101	100,0	100,0	

Μορφωτικό Επίπεδο Μητέρας

	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Εγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Valid Απόφοιτος Γυμνασίου	20	19,8	19,8	19,8
Απόφοιτος Λυκείου	52	51,5	51,5	71,3
Απόφοιτος ΙΕΚ	9	8,9	8,9	80,2
Απόφοιτος ΤΕΙ	12	11,9	11,9	92,1
Απόφοιτος Πανεπιστημίου	8	7,9	7,9	100,0
Σύνολο	101	100,0	100,0	

Πίνακας 3: Μορφωτικό επίπεδο δείγματος



Ραβδόγραμμα 2: Συγκεντρωτικό για μορφωτικό επίπεδο

5.2 Λόγοι Φοίτησης στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ

Στη συνέχεια στο δείγμα τέθηκε η ερώτηση: “Σε ποιο βαθμό άσκησαν επιρροή οι παρακάτω λόγοι στην απόφασή σας να φοιτήσετε στις Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ;”. Για την ερώτηση αυτή έγινε χρήση 5-βάθμιας κλίμακας Likert με τις εξής απαντήσεις: 1 = καθόλου, 2 = λίγο, 3 = μέτρια, 4 = πολύ και 5 = πάρα πολύ. Όσο υψηλότεροι είναι οι μέσοι όροι των διαστάσεων της ερώτησης, τόσο υψηλότερα έχουν σκοράρει οι ερωτηθέντες και επομένως, θεωρούν ότι η επιρροή που άσκησαν στην απόφασή τους να φοιτήσουν στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ είναι μεγάλη. Στη συγκεκριμένη ερώτηση, ο συντελεστής Cronbach a βρέθηκε 0,644 και επομένως η κλίμακα κρίνεται ως ασθενώς αξιόπιστη.

Ανάλυση Αξιοπιστίας

Συντελεστής Cronbach's Alpha	Πλήθος ερωτήσεων (N)
,644	11

Πιο συγκεκριμένα οι απαντήσεις ως προς τις συχνότητες και τα ποσοστά απεικονίζονται στους παρακάτω πίνακες ως εξής:

Συχνότητες Απαντήσεων					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Απόκτηση νέων γνώσεων & εμπλουτισμός της τρέχουσας	1	6	13	63	18
Ενίσχυση αυτοπεποίθησης	3	6	34	51	7
Απόκτηση απολυτηρίου Σχολών Μαθητείας ΟΑΕΔ	0	4	24	58	14
Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου	3	8	42	37	11
Βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από την μαθησιακή διαδικασία	3	5	35	44	14
Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της	4	7	52	37	0

φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας					
Κοινωνική καταξίωση μέσω της απόκτησης του πτυχίου	0	7	39	39	16
Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης	4	9	32	34	22
Αλλαγή εργασιακού αντικειμένου/εύρεση άλλης εργασίας	3	26	48	14	10
Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας	0	3	8	46	44
Πίεση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές	25	33	25	9	9
Ποσοστιαίες (%) Συχνότητες Απαντήσεων					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Απόκτηση νέων γνώσεων & της εμπλουτισμός της τρέχουσας	1,0	5,9	12,9	62,4	17,8
Ενίσχυση αυτοπεποίθησης	3,0	5,9	33,7	50,5	6,9
Απόκτηση απολυτηρίου Σχολών Μαθητείας ΟΑΕΔ	0	4,0	24,0	58,0	14,0
Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου	3,0	7,9	41,6	36,6	10,9
Βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από την μαθησιακή διαδικασία	3,0	5,0	34,7	43,6	13,9
Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας	4,0	7,0	52,0	37,0	0
Κοινωνική καταξίωση μέσω της απόκτησης του πτυχίου	0	6,9	38,6	38,6	15,8
Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης	4,0	8,9	31,7	33,7	21,8

Αλλαγή εργασιακού αντικειμένου/εύρεση άλλης εργασίας	3,0	25,7	47,5	13,9	9,9
Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας	0	3,0	7,9	45,5	43,6
Πίεση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές	24,8	32,7	24,8	8,9	8,9

Πίνακας 4: Λόγοι φοίτησης στις σχολές μαθητείας

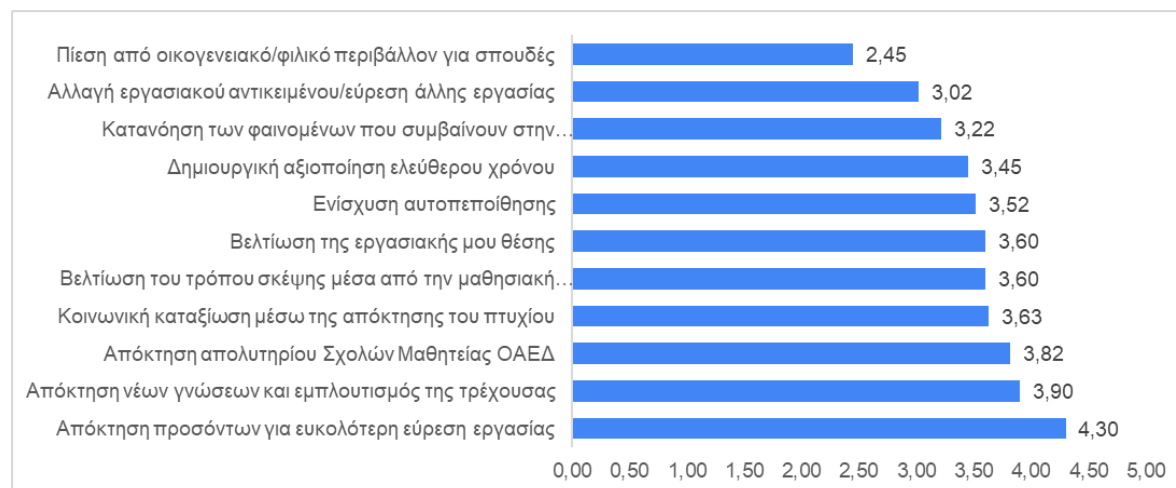
Συγκεντρώνοντας τους μέσους όρους των επί μέρους λόγων έχουμε τον εξής πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα:

Περιγραφική Στατιστική

	Πλήθος (N)	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή	Μέσος	Τυπική Απόκλιση
Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας	101	2	5	4,30	,742
Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμός της τρέχουσας	101	1	5	3,90	,794
Απόκτηση απολυτηρίου Σχολών Μαθητείας ΟΑΕΔ	100	2	5	3,82	,716
Κοινωνική καταξίωση μέσω της απόκτησης του πτυχίου	101	2	5	3,63	,833
Βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από την μαθησιακή διαδικασία	101	1	5	3,60	,895
Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης	101	1	5	3,60	1,050
Ενίσχυση αυτοπεποίθησης	101	1	5	3,52	,832
Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου	101	1	5	3,45	,900

Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας	100	1	4	3,22	,746
Αλλαγή εργασιακού αντικειμένου/εύρεση άλλης εργασίας	101	1	5	3,02	,959
Πίεση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές	101	1	5	2,45	1,212
Εγκυρο πλήθος N	100				

Πίνακας 5: Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις για λόγους φοίτησης



Ραβδόγραμμα 3: Συγκεντρωτικό για μέσους όρους λόγων φοίτησης

Όπως φαίνεται, ο λόγος με το μέγιστο μέσο και επομένως με τη μέγιστη επιρροή που ασκήθηκε στους ερωτηθέντες σχετικά με την απόφασή τους να φοιτήσουν στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ είναι η «**Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας**» με μ.ο. 4,30. Ακολουθούν με μικρές διαφορές οι εξής λόγοι:

- Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμός της τρέχουσας
- Απόκτηση απολυτηρίου Σχολών Μαθητείας ΟΑΕΔ
- Κοινωνική καταξίωση μέσω της απόκτησης του πτυχίου
- Βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από την μαθησιακή διαδικασία
- Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης
- Ενίσχυση αυτοπεποίθησης

Ενώ πολύ χαμηλά ποσοστά απόκρισης παρατηρήθηκαν στο αίτιο «πίεση από οικογενειακό / φιλικό περιβάλλον για σπουδές».

Όμως, είναι άξιο αναφοράς το γεγονός ότι ενώ στην αρχική ερώτηση η πίεση από το οικογενειακό περιβάλλον έχει αξιολογηθεί με το μικρότερο μ.ο., στην ερώτηση «**Ποιους θεωρείτε ως σημαντικότερους λόγους για την φοίτησή σας στο ΕΠΑΣ; (πείτε μας ιεραρχικά τους τρεις σημαντικότερους)**» αποτελεί ιεραρχικά το δεύτερο σημαντικότερο αίτιο, με πρώτο το «**Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας**» και με τρίτο, τη «**Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης**». Αυτό σημαίνει ότι προφανώς δεν ασκείται εκούσια και ηθελημένη πίεση από το οικογενειακό περιβάλλον προς τους σπουδαστές για να τους καθοδηγήσουν σε προκαθορισμένα μονοπάτια φοίτησης στο ΕΠΑΣ, παρόλα αυτά το οικογενειακό περιβάλλον και οι επιλογές των μελών του επιδρούν ακούσια στις αποφάσεις του δείγματος και αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση και επιλογή για τα επόμενα βήματά τους.

5.3 Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης από την σχολή.

Στη συνέχεια στο δείγμα της έρευνας τέθηκε η ερώτηση: “ποιες είναι οι προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης από το εκπαιδευτικό έργο και την λειτουργία της Σχολής”. Και για την ερώτηση αυτή έγινε χρήση 5-βάθμιας κλίμακας Likert με τις εξής απαντήσεις: 1 = καθόλου, 2 = λίγο, 3 = μέτρια, 4 = πολύ και 5 = πάρα πολύ. Όσο υψηλότεροι είναι οι μέσοι όροι των διαστάσεων της ερώτησης, τόσο υψηλότερα έχουν σκοράρει οι ερωτηθέντες και επομένως τόσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός ικανοποίησης για τις διαστάσεις του ερωτήματος. Στη συγκεκριμένη ερώτηση ο συντελεστής Cronbach a βρέθηκε 0,934 και επομένως η κλίμακα κρίνεται ως ισχυρά αξιόπιστη.

Ανάλυση Αξιοπιστίας

Συντελεστής Cronbach's Alpha	Πλήθος ερωτήσεων (N)
,934	10

Πιο συγκεκριμένα οι απαντήσεις ως προς τις συχνότητες και τα ποσοστά απεικονίζονται στους παρακάτω πίνακες ως εξής:

Συχνότητες

Συχνότητες Απαντήσεων					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας;	0	0	36	62	3
Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταιγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας;	1	6	42	48	4
Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	0	5	37	55	4
Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	2	8	54	35	2
Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	0	5	30	59	6
Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει;	1	3	38	50	9
Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη;	0	7	44	46	4
Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο;	0	13	49	36	1
Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας;	0	6	31	57	5

Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας;	0	4	40	52	5
Ποσοστιαίες Συχνότητες Απαντήσεων					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας;	0	9	35,6	61,4	3,0
Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταιγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας;	1,0	5,9	41,6	47,5	4,0
Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	0	5,0	36,6	54,5	4,0
Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	2,0	7,9	53,5	34,7	2,0
Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	0	5,0	300,0	59,0	6,0
Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει;	1,0	3,0	37,6	49,5	8,9
Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη;	0	6,9	43,6	45,5	4,0
Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο;	0	13,1	49,5	36,4	1,0
Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας;	0	6,1	31,3	57,6	5,1

Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας;	0	4,0	39,6	51,5	5,0
--	---	-----	------	------	-----

Πίνακας 6: Πρόσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης από την σχολή

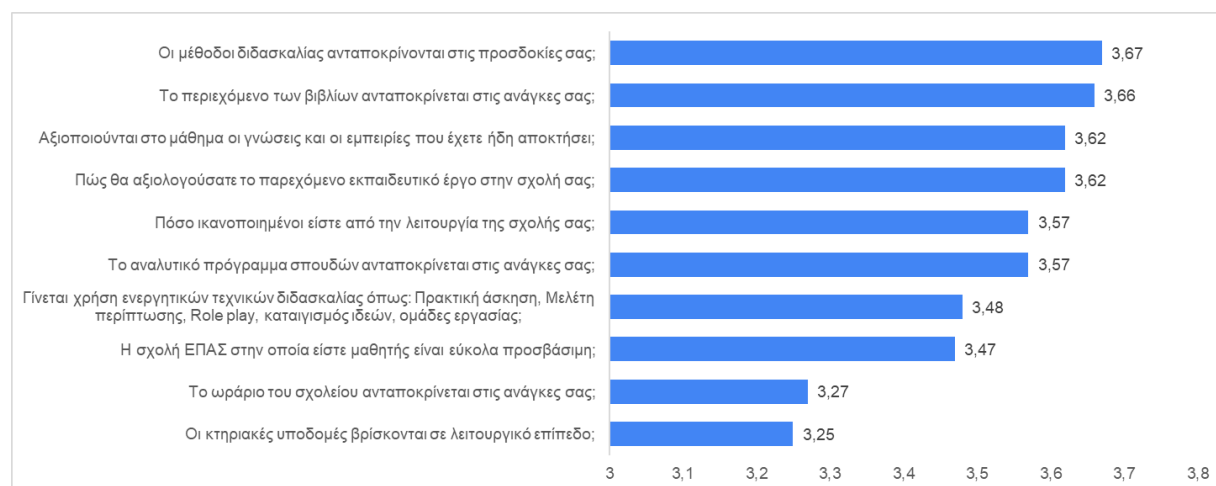
Επιπλέον, συγκεντρώνοντας τους επιμέρους μέσους όρους των πιθανών αιτιών για την ικανοποίηση του έργου που επιτελείται στις σχολές μαθητείας παρατηρούμε τα ακόλουθα:

Περιγραφική Στατιστική

	Πλήθος (N)	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή	Μέσος	Τυπική Απόκλιση
Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο;	99	2	5	3,25	,690
Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	101	1	5	3,27	,720
Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη;	101	2	5	3,47	,687
Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταιγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας;	101	1	5	3,48	,715
Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	101	2	5	3,57	,653
Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας;	101	2	5	3,57	,653
Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας;	99	2	5	3,62	,681

Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει;	101	1	5	3,62	,733
Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	100	2	5	3,66	,670
Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας;	101	3	5	3,67	,531
Εγκυρο Πλήθος (N)	96				

Πίνακας 7: Μέσοι όροι ικανοποίησης από το έργο στις σχολές μαθητείας



Ραβδόγραμμα 4: Συγκεντρωτικό για παραγόμενο έργο στις σχολές μαθητείας

Όπως παρατηρούμε οι σημαντικότερες διαστάσεις που καλύπτουν τις ανάγκες τους για το δείγμα μας είναι «οι μέθοδοι διδασκαλίας», το «περιεχόμενο των βιβλίων» καθώς και η «αξιοποίηση στο μάθημα γνώσεων και εμπειριών που έχετε ήδη αποκτήσει;». Ως χαμηλότερη διάσταση κρίνεται η διάσταση «κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο;».

Στη συνέχεια, στην ανοικτή ερώτηση «**Παρακαλούμε προτείνετε τρόπους βελτίωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην σχολή μαθητείας που φοιτάτε**» οι τρεις πιο δημοφιλείς απαντήσεις ήταν οι ακόλουθες:

- βελτίωση κτιριακών υποδομών
- Καλύτεροι μέθοδοι διδασκαλίας

- κτιριακή υποδομή

5.4 Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης για τον ρόλο του εκπαιδευτή

Στην επόμενη ενότητα διερευνάται η ενότητα «Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης για τον ρόλο του εκπαιδευτή». Η απαντητική κλίμακα των δεκαπέντε γνωστικών αντικειμένων είναι και πάλι η 5-βάθμια κλίμακα Likert, όπου έχουμε τις εξής απαντήσεις: 1 = Καθόλου, 2 = Λίγο, 3 = Αρκετά, 4 = Πολύ, 5 = Πάρα πολύ. Για τη συγκεκριμένη κλίμακα διενεργήθηκε έλεγχος για την αξιοπιστία της. Στη συγκεκριμένη ερώτηση ο συντελεστής Cronbach a βρέθηκε 0,887 και επομένως η κλίμακα κρίνεται ως αξιόπιστη.

Ανάλυση Αξιοπιστίας

Συντελεστής Cronbach's Alpha	Πλήθος ερωτήσεων (N)
,887	15

Πιο συγκεκριμένα οι απαντήσεις ως προς τις συχνότητες και τα ποσοστά απεικονίζονται στους παρακάτω πίνακες ως εξής:

Συχνότητες Απαντήσεων					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη	0	1	17	72	11
Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας	0	1	19	65	16
Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα	0	1	15	66	19
Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση	0	0	17	55	28
Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν	0	17	66	17	6
Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που	0	0	15	67	19

κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία					
Να επιδιώκει την κατανόηση του μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων	1	1	15	71	11
Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες	0	0	17	70	14
Να επιλύει τις απορίες των εκπαιδευομένων	1	1	14	72	13
Να είναι επιεικής με εκείνους τους εκπαιδευόμενους που δεν μπορούν ανταποκριθούν λόγω έλλειψης διαθέσιμου χρόνου	0	0	22	70	9
Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του	0	0	10	63	25
Να εμπνυχώνει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων	0	3	12	67	18
Να υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους	0	3	13	69	16
Να συντονίζει την όλη μαθησιακή διαδικασία.	0	1	12	70	18
Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών;	1	4	21	65	8

Ποσοστιαίες Συχνότητες Απαντήσεων					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη	0	1,0	16,8	71,3	10,9
Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας	0	1,0	18,8	64,4	15,8
Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα	0	1,0	14,9	65,3	18,8
Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση	0	0	17,0	55,0	28,0
Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν	0	0	17,0	66,0	17,0
Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία	0	0	14,9	66,3	18,8
Να επιδιώκει την κατανόηση του μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων	1,0	1,0	15,2	71,7	11,1
Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες	0	0	16,8	69,3	13,9
Να επιλύει τις απορίες των εκπαιδευομένων	1,0	1,0	13,9	71,3	12,9
Να είναι επιεικής με εκείνους τους εκπαιδευόμενους που δεν μπορούν ανταποκριθούν λόγω έλλειψης διαθέσιμου χρόνου	0	0	21,8	69,3	8,9

Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του	0	0	10,2	64,3	25,5
Να εμπνυχώνει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων	0	3,0	12,0	67,0	18,0
Να υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους	0	3,0	12,9	68,3	15,8
Να συντονίζει την όλη μαθησιακή διαδικασία.	0	1,0	11,9	69,3	17,8
Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών;	1,0	4,0	21,2	65,7	8,1

Πίνακας 8: Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης για τον ρόλο του εκπαιδευτή

Αναλυτικότερα, για τα επιμέρους αντικείμενα οι μέσοι όροι (σε πίνακα και διαγραμματικά) είναι οι εξής:

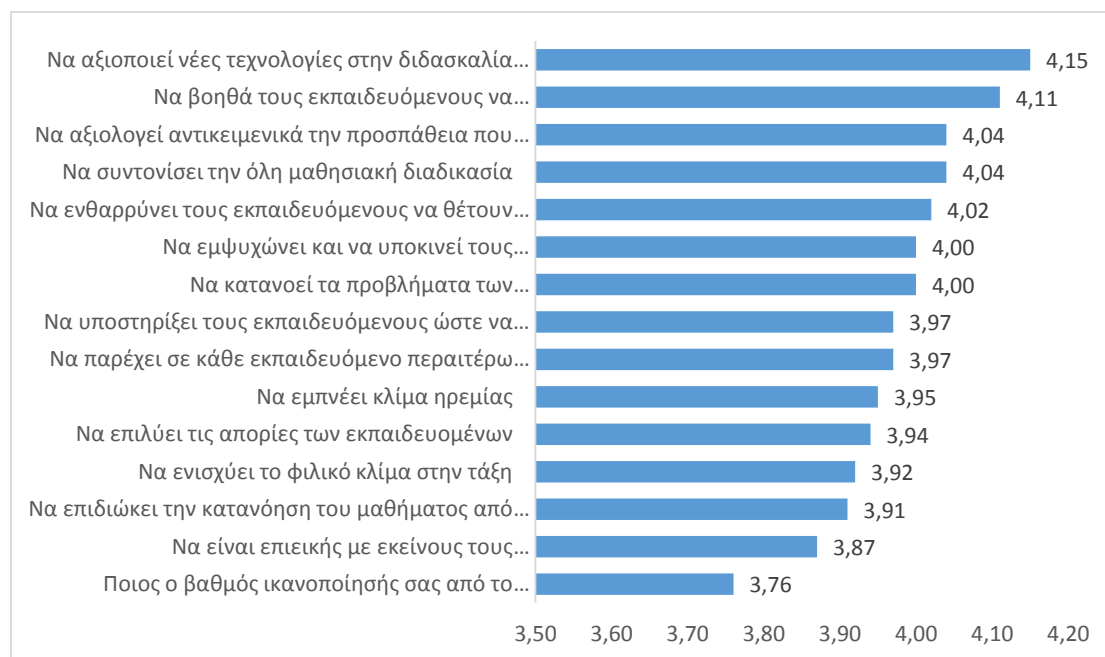
Περιγραφική Στατιστική

	Πλήθος (N)	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή	Μέσος	Τυπική Απόκλιση
Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών	99	1	5	3,76	,701
Να είναι επιεικής με εκείνους τους εκπαιδευόμενους που δεν μπορούν ανταποκριθούν λόγω έλλειψης διαθέσιμου χρόνου	101	3	5	3,87	,542
Να επιδιώκει την κατανόηση του μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων	99	1	5	3,91	,624

Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη	101	2	5	3,92	,560
Να επιλύει τις απορίες των εκπαιδευομένων	101	1	5	3,94	,630
Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας	101	2	5	3,95	,623
Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες	101	3	5	3,97	,556
Να υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους	101	2	5	3,97	,640
Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν	100	3	5	4,00	,586
Να εμπνέει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων	100	2	5	4,00	,651
Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα	101	2	5	4,02	,616
Να συντονίζει την όλη μαθησιακή διαδικασία	101	2	5	4,04	,582
Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία	101	3	5	4,04	,582

Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν τους την γνώση	100	3	5	4,11	,665
Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του	98	3	5	4,15	,581
Εγκυρο Πλήθος (N)	91				

Πίνακας 9: Μέσοι όροι για προσδοκίες και βαθμό ικανοποίησης για τον εκπαιδευτή



Ραβδόγραμμα 5: Συγκεντρωτικό για προσδοκίες και βαθμό ικανοποίησης για το ρόλο του εκπαιδευτή

Συμπεραίνουμε ότι οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι βασικό πλεονέκτημα για τον εκπαιδευτή είναι να **αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του** και ακολουθούν πλεονεκτήματα όπως «**Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση**» και «**Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία**».

Στη συνέχεια, στην ερώτηση «**Ποια θεωρείτε τα βασικά χαρακτηριστικά/ικανότητες που πρέπει να διαθέτει ο ιδανικός/ή εκπαιδευτής/τρια στα ΕΠΑΣ; (απαριθμήστε τα τρία πιο σημαντικά χαρακτηριστικά, ιεραρχικά)**» οι πιο δημοφιλείς απαντήσεις ήταν οι εξής με ιεραρχική σειρά:

- Να εμπνυχώνει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων
- Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του
- Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση,

Κατάταξη η οποία συνάδει πλήρως με την κατάταξη βάσει των μέσων όρων της παραπάνω κλίμακας.

5.5 Εμπόδια στην φοίτηση στο ΕΠΑΣ

Στην επόμενη ερώτηση τέθηκε ο προβληματισμός: “ Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι παρακάτω λόγοι εμπόδισαν και σε ποιο βαθμό την απρόσκοπτη φοίτησή σας στην ΕΠΑΣ: Σ”. 5-βάθμια κλίμακα Likert, όπου έχουμε τις εξής απαντήσεις: 1 = Καθόλου, 2 = Λίγο, 3 = Αρκετά, 4 = Πολύ, 5 = Πάρα πολύ. Για τη συγκεκριμένη κλίμακα διενεργήθηκε έλεγχος για την αξιοπιστία της. Όπως φαίνεται στον πίνακα παρακάτω, ο συντελεστής αξιοπιστίας είναι 0,715 και η κλίμακα αξιολογείται ως ικανοποιητική:

Ανάλυση Αξιοπιστίας

Συντελεστής Cronbach's Alpha	Πλήθος ερωτήσεων (N)
,715	8

Πιο συγκεκριμένα οι απαντήσεις ως προς τις συχνότητες και τα ποσοστά απεικονίζονται στους παρακάτω πίνακες ως εξής:

Συχνότητες Απαντήσεων					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Δεν έχω το απαιτούμενο εκπαιδευτικό υπόβαθρο	61	20	17	3	0
Κόστος μετακίνησης από και προς την σχολή	24	18	34	21	4
Οι ώρες εκπαίδευσης δεν συνδυάζονται με τις ώρες εργασίας μου	71	17	7	5	1

Δεν υπάρχει στήριξη από τον εργοδότη μου	80	10	4	6	0
Προσωπικοί λόγοι	65	20	11	3	1
Λόγοι υγείας	79	15	4	0	1
Οικογενειακοί λόγοι	63	16	12	7	2
Το πρόγραμμα σπουδών δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου	72	16	8	3	0

Πίνακας 10: Συχνότητες απαντήσεων για εμπόδια φοίτησης

Ποσοστιαίες Συχνότητες Απαντήσεων					
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Δεν έχω το απαιτούμενο εκπαιδευτικό υπόβαθρο	60,4	19,8	16,8	3,0	0
Κόστος μετακίνησης από και προς την σχολή	23,8	17,8	33,7	20,8	4,0
Οι ώρες εκπαίδευσης δεν συνδυάζονται με τις ώρες εργασίας μου	70,3	16,8	6,9	5,0	1,0
Δεν υπάρχει στήριξη από τον εργοδότη μου	80,0	10,0	4,0	6,0	0
Προσωπικοί λόγοι	65,0	20,0	11,0	3,0	1,0
Λόγοι υγείας	79,8	15,2	4,0	0	1,0
Οικογενειακοί λόγοι	63,0	16,0	12,0	7,0	2,0
Το πρόγραμμα σπουδών δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου	72,7	16,2	8,1	3,0	0

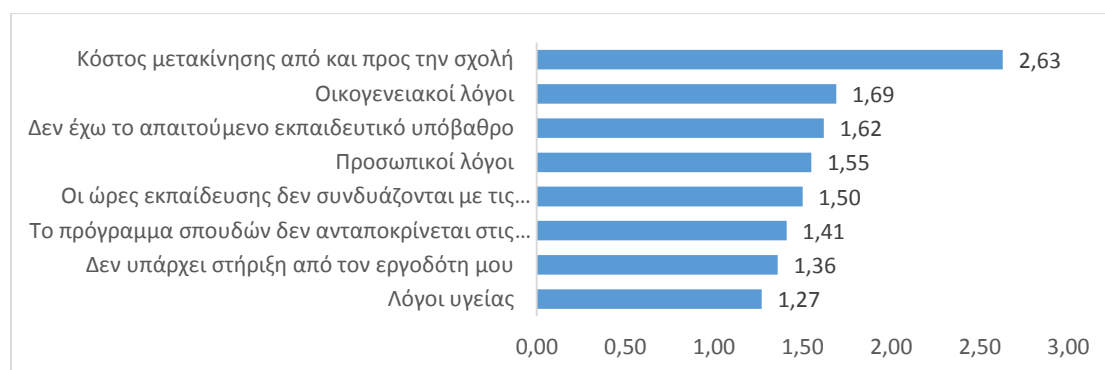
Πίνακας 11: Ποσοστιαίες συχνότητες απαντήσεων για εμπόδια φοίτησης

Από την ανάλυση των επιμέρους διαστάσεων προκύπτουν τα εξής:

Περιγραφική Στατιστική

	Πλήθος (N)	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή	Μέσος	Τυπική Απόκλιση
Λόγοι υγείας	99	1	5	1,27	,636
Δεν υπάρχει στήριξη από τον εργοδότη μου	100	1	4	1,36	,823
Το πρόγραμμα σπουδών δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου	99	1	4	1,41	,769

Οι ώρες εκπαίδευσης δεν συνδυάζονται με τις ώρες εργασίας μου	101	1	5	1,50	,901
Προσωπικοί λόγοι	100	1	5	1,55	,880
Δεν έχω το απαιτούμενο εκπαιδευτικό υπόβαθρο	101	1	4	1,62	,870
Οικογενειακοί λόγοι	100	1	5	1,69	1,061
Κόστος μετακίνησης από και προς την σχολή	101	1	5	2,63	1,172
Valid N (listwise)	95				

Πίνακας 12: Περιγραφική στατιστική για εμπόδια φοίτησης**Ραβδόγραμμα 6:** Συγκεντρωτικό για εμπόδια φοίτησης

Ως βασικότερο εμπόδιο κρίνεται το: “ **Κόστος μετακίνησης από και προς την σχολή**». Ακολουθούν οι «Οικογενειακοί λόγοι» και η «Έλλειψη απαιτούμενου υπόβαθρου», ενώ το λιγότερο σημαντικό εμπόδιο ήταν οι «Λόγοι υγείας». Η ερώτηση ανοικτού τύπου δεν απαντήθηκε από τους ερωτηθέντες με αποτέλεσμα να μην επαληθεύει εναλλακτικά τα συμπεράσματα της κλίμακας που περιγράψαμε παραπάνω. Οι μέσοι όροι των παραγόντων της ερώτησης με τα εμπόδια ήταν στο σύνολό τους χαμηλοί, με συνολικό μέσο όρο 1,63 που σημαίνει ότι εν γένει το δείγμα έδωσε απαντήσεις καθόλου και λίγο που σημαίνει ότι δεν αποτελούν στο σύνολό τους εμπόδια με πολύ αρνητική επιρροή στην φοίτηση των ερωτηθέντων.

5.6 Σύγκριση Δημογραφικών

Έπειτα από την ανάλυση των αποτελεσμάτων με τη χρήση της περιγραφικής στατιστικής διερευνήθηκαν τα αποτελέσματα που πήραμε με τη βοήθεια της επαγωγικής στατιστικής. Πιο συγκεκριμένα, αναλύονται οι διαπιστώσεις που προέκυψαν από τη συσχέτιση των «ανεξάρτητων» μεταβλητών, δηλαδή αυτών που αναφέρονται στα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος (φύλο, οικογενειακή

κατάσταση, επαγγελματική κατάσταση, μορφωτικό επίπεδο καθώς και επαγγελματική κατάσταση και μορφωτικό επίπεδο γονέων), και των «εξαρτημένων» μεταβλητών, αυτών δηλαδή που εκφράζουν τις θέσεις, των ερωτηθέντων. Η συσχέτιση αυτή έγινε με σκοπό να διερευνηθεί η επίδραση των δημογραφικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων στην έρευνας στις προσδοκίες και τις ανάγκες τους και στον βαθμό ικανοποίησή τους.

Για το λόγο αυτό έγινε το Test Kolmogorov-Smirnov και Shapiro-Wilk προκειμένου να ελεγχθεί η κανονικότητα του δείγματος.

5.6.1 One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

	Φύλο	Οικογενειακή Κατάσταση	Εργάζεστε αυτή την στιγμή;	Μορφωτικό Επίπεδο	Μορφωτικό Επίπεδο Πατέρα	Μορφωτικό Επίπεδο Μητέρας
N	101	101	101	98	101	101
Normal Parameters ^{a,b}						
Mean	1,43	1,16	1,84	1,90	2,41	2,37
Std. Deviation	,497	,463	,367	,617	1,343	1,164
Most Extreme Differences						
Absolute	,378	,515	,509	,331	,312	,336
Positive	,378	,515	,333	,312	,312	,336
Negative	-,302	-,366	-,509	-,331	-,148	-,178
Test Statistic	,378	,515	,509	,331	,312	,336
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000 ^c	,000 ^c	,000 ^c	,000 ^c	,000 ^c	,000 ^c

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

c. Lilliefors Significance Correction.

Πίνακας 13: Έλεγχος κανονικότητας δείγματος

Όπως παρατηρούμε, όλες οι τιμές που λάβαμε είναι μικρότερες από 0,05 και πιο συγκεκριμένα ήταν $p = 0,00$ επομένως, δεν υπήρχε κανονικότητα και προβήκαμε σε μη παραμετρικούς ελέγχους. Οι έλεγχοι αναλύονται ως εξής:

5.6.2 Έλεγχος ως προς φύλο

Από τον έλεγχο που διενεργήθηκε μεταξύ των δύο ανεξάρτητων μεταβλητών φύλου (άνδρας, γυναίκα και των εξαρτημένων μεταβλητών, για τους λόγους φοίτησης στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ και τις προσδοκίες και από το εκπαιδευτικό έργο και τους καθηγητές της σχολής) αναδείχθηκε ότι οι επιμέρους ερωτήσεις ακολουθούν κανονική κατανομή εκτός από τις ερωτήσεις 17, 35 και 49 (Παράρτημα Β – Πίνακας 1).

Επομένως για όλες εκτός από τις προαναφερθείσες διενεργήθηκαν παραμετρικοί έλεγχοι t-test, ενώ για τις ως άνω έγιναν μη παραμετρικοί έλεγχοι Mann-Whitney.

Με τη βοήθεια του ελέγχου προέκυψε ότι για όλα τα υπο-ερωτήματα, πλην της ερώτησης «**δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου**», που ακολουθούν κανονική κατανομή και έγινε ο έλεγχος μέσω t-test, δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες αφού είναι $\text{sig.} > 0.05$ (Παράρτημα Β – Πίνακας 2) και επομένως δεν απορρίπτεται κάποια από αυτές τις μηδενικές υποθέσεις H_0 . Αντίθετα για τη μεταβλητή «**δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου**» παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στη στάση των γυναικών από τους άνδρες με $\text{sig} = 0.015 < 0.05$. Επομένως εδώ απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και επιβεβαιώνεται η εναλλακτική, δηλαδή ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά στη στάση των γυναικών από τους άνδρες με τάση περισσότερο θετική των γυναικών (Παράρτημα Β – Πίνακας 3). Ειδικότερα, οι γυναίκες τείνουν περισσότερο από τους άνδρες να επιλέγουν το πρόγραμμα μαθητείας για να αξιοποιήσουν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους. Όσον αφορά στις εξαρτημένες μεταβλητές που δεν ακολουθούν κανονική κατανομή διενεργήθηκε ο έλεγχος Mann-Whitney. Και στις τρεις δηλώσεις οι τιμές sig είναι $< 0,05$ επομένως απορρίπτεται η H_0 υπόθεση και γίνεται αποδεκτή η υπόθεση ότι υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στη στάση μεταξύ ανδρών και γυναικών για τις μεταβλητές (Παράρτημα Β – Πίνακας 4):

- Αξιολόγηση του παρεχόμενου εκπαιδευτικού έργου στην σχολή σας
- Παροχή σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεων, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες
- Βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών.

5.6.3 Έλεγχος ως προς την οικογενειακή κατάσταση

Ο έλεγχος για την κανονικότητα του δείγματος με τα κριτήρια Kolmogorov-Smirnov και Shapiro-Wilk που εφαρμόστηκε μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών της οικογενειακής κατάστασης (άγαμος, έγγαμος, έγγαμος με παιδί, άλλο) και των εξαρτημένων μεταβλητών που αφορούν στις προσδοκίες και το εκπαιδευτικό έργο και τους καθηγητές της σχολής σε όλο του το σύνολο έδειξε ότι $\text{sig.} > 0.05$ άρα μη κανονικό δείγμα και επομένως μη παραμετρικά τεστ (Παράρτημα Β – Πίνακας 5). Επομένως προχωρήσαμε στον έλεγχο Kruskal-Wallis της ANOVA για K Independent Samples. Στον σχετικό πίνακα (Παράρτημα Β – Πίνακας 6) παρατηρούμε ότι όλες οι τιμές sig.

Είναι μεγαλύτερες του 0,05 επομένως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ως προς τη στάση των ερωτηθέντων με βάση την οικογενειακή κατάσταση.

5.6.4 Έλεγχος ως προς την εργασιακή κατάσταση

Ομοίως κι εδώ έγινε έλεγχος για την κανονικότητα του δείγματος με τα κριτήρια Kolmogorov-Smirnov και Shapiro-Wilk που εφαρμόστηκε μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών της εργασιακής κατάστασης (Ενοπλες Δυνάμεις, Ανώτερα Διευθ/κά & Διοικ/κά Στέλεχη, Επαγγελματίες, Τεχνικοί & Ασκούντες Συναφή Επαγγέλματα, Υπάλληλος Γραφείου, Απασχολούμενος στην παροχή υπηρεσιών & πωλητές, Ειδικευμένοι Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι, Δασοκόμοι & Αλιείς, Ειδικευμένοι τεχνητές και ασκούντες συναφή επαγγέλματα, Χειριστές Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων, Μηχανημάτων και Εξοπλισμού και Συναρμολογητές, Ανειδίκευτοι Εργάτες, Χειρώνακτες και Μικροεπαγγελματίες) και των εξαρτημένων μεταβλητών που αφορούν στις προσδοκίες και το εκπαιδευτικό έργο και τους καθηγητές της σχολής σε όλο του το σύνολο έδειξε ότι $\text{sig.} < 0.05$ επομένως ακολουθούν κανονική κατανομή και άρα θα διενεργηθούν οι σχετικοί έλεγχοι (Παράρτημα Β – Πίνακας 7). Επομένως προχωρήσαμε στον έλεγχο Kruskal-Wallis της ANOVA για K Independent Samples. Στον σχετικό πίνακα (Παράρτημα Β – Πίνακας 8) παρατηρούμε τα εξής:

- Για την πλειονότητα των μεταβλητών και των επαγγελμάτων παρατηρούμε ότι οι τιμές sig. είναι μεγαλύτερες του 0,05 επομένως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ως προς τη στάση των ερωτηθέντων με βάση την επαγγελματική κατάσταση.
- Αντίθετα για τις παρακάτω δηλώσεις παρατηρούμε ότι η στάση του δείγματος διαφοροποιείται και σε αυτό έχει παίξει σημαντικό ρόλο η διαφορετική επαγγελματική κατάσταση:
 - Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμός της τρέχουσας (Sig. 0,07)
 - Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας (Sig. 0,07)
 - Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας (Sig. 0,17)
 - Να εμπνυχώνει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων (Sig. 0,04)
 - Να υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους (Sig. 0,04)
 - Να συντονίζει την όλη μαθησιακή διαδικασία. (Sig. 0,04)

- ο Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών (Sig. 0,14)

Στο σημείο αυτό προσπαθήσαμε να δούμε ποιες επαγγελματικές κατηγορίες έχουν θετικότερη στάση στις παραπάνω μεταβλητές. Οι «τεχνικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα» και οι «απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών» φαίνεται να διαφοροποιούν τη στάση τους και να επιδεικνύουν μεγαλύτερους μέσους όρους και επομένως υψηλότερα θετική στάση απέναντι στις ως άνω δηλώσεις (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – Πίνακας 8).

5.6.5 Έλεγχος ως προς το μορφωτικό επίπεδο

Ο έλεγχος για την κανονικότητα του δείγματος μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών (Απόφοιτος Δημοτικού, Απόφοιτος Γυμνασίου, Απόφοιτος Λυκείου, Απόφοιτος ΙΕΚ, Απόφοιτος ΤΕΙ, Απόφοιτος Πανεπιστημίου) και των δηλώσεων για τη στάση του δείγματος τις προσδοκίες και τις απαιτήσεις από τις σχολές μαθητείας σε όλο σχεδόν το σύνολο έδειξε ότι sig. > 0.05 επομένως το δείγμα είναι κανονικό και προβήκαμε σε παραμετρικούς ελέγχους. Όλες οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αποτέλεσαν τις μηδενικές προτάσεις H_0 . Το παραμετρικό τεστ Kruskal – Wallis της ANOVA για K independent samples έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ως προς τη γνώμη που έχουν οι εκπαιδευόμενοι στις εξής προτάσεις (Παράρτημα Β – Πίνακας 9);

- Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμός της τρέχουσας (sig. 0,002)
- Ενίσχυση αυτοπεποίθησης (sig. 0,010)
- Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου (sig. 0,027)
- Βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από τη μαθησιακή διαδικασία (sig. 0,030)
- Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας (Sig. 0,22)
- Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας (sig. 0,20)

Πιο συγκεκριμένα, για την πρόταση «Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμός της τρέχουσας» υπάρχει στατιστική σημαντική ως προς τους αποφοίτους ΙΕΚ που δείχνουν να έχουν θετικότερη στάση. Επιπλέον για την «ενίσχυση αυτοπεποίθησης» θετική στάση φαίνεται να έχουν τόσο οι Απόφοιτοι Γυμνασίων και Λυκείων όσο και οι απόφοιτοι ΙΕΚ. Το ίδιο συμβαίνει και για την πρόταση «Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου».

5.7 Συσχετίσεις ερωτήσεων

Για τη συσχέτιση ερωτήσεων χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής correlation Coefficient Spearman (ρ). Ο συντελεστής χρησιμοποιείται για δείγματα με κανονική κατανομή και παίρνει τιμές από -1 έως 1 . Ο έλεγχος κανονικότητας έδειξε ότι $\text{sig.} < 0.05$ επομένως το δείγμα μας είναι μη κανονικό (Παράρτημα Β – Πίνακας 10) και για το λόγο αυτό χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής Spearman ρ για μη παραμετρικούς ελέγχους. (Νικήτα, 2012). Τα αποτελέσματα έδειξαν τα εξής:

5.7.1 Λόγοι φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ

- Η δημιουργική αξιοποίηση του χρόνου φαίνεται να σχετίζεται ισχυρά με τη βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από τη μαθησιακή διαδικασία.
- Η Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας σχετίζεται ισχυρά με τη βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από τη μαθησιακή διαδικασία.

5.7.2 Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης από το εκπαιδευτικό έργο και την λειτουργία της Σχολής.

- Η πρόταση «Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας» σχετίζεται ισχυρά θετικά με το ότι το πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ερωτηθέντων.

5.7.3 Εμπόδια Φοίτησης

- Η πρόταση «Οι ώρες εκπαίδευσης δεν συνδυάζονται με τις ώρες εργασίας μου» σχετίζονται θετικά και υψηλά με τη πρόταση «Δεν υπάρχει στήριξη από τον εργοδότη μου».

Ερμηνεία εμπειρικών δεδομένων και συζήτηση

Στην παρούσα έρευνα διενεργήθηκε η διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών των ενηλίκων εκπαιδευομένων στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ και η αξιολόγηση του βαθμού εκπλήρωσης αυτών των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε από ενήλικες σπουδαστές των σχολών μαθητείας, ανδρών και γυναικών ηλικίας άνω των 18 ετών και διήρκεσε περίπου 15 λεπτά.

Οι ερωτηθέντες ήταν συνολικά 101 και το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε δια ζώσης. Από το σύνολό τους, οι 43 ήταν γυναίκες και οι 58 άνδρες με ποσοστά αντίστοιχα 42,6% και 57,4%. Αναφορικά με την οικογενειακή τους κατάσταση η πλειοψηφία του δείγματος είναι άγαμοι με ποσοστό 88,1% και οι υπόλοιποι είναι έγγαμοι και έγγαμοι με παιδιά με μικρά και παραπλήσια ποσοστά 7,9% και 4% αντίστοιχα. Επιπλέον το 84,2% του δείγματος δεν εργάζεται αυτή τη στιγμή σε αντίθεση με το 15,8% που απασχολείται, ήτοι 16 ερωτηθέντες.

Από τους 16 που δήλωσαν ότι εργάζονται το 62,5% είναι απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές (10), το 18,8% είναι τεχνικοί και ασκούντες σε συναφή επαγγέλματα (3) και από ένας, ήτοι το 6,3% αντίστοιχα είναι υπάλληλοι γραφείου, Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα και Ανειδίκευτοι Εργάτες, Χειρώνακτες και Μικροεπαγγελματίες.

Επιπλέον διερευνήθηκε το κύριο επάγγελμα των γονέων. Έτσι, στην περίπτωση του πατέρα παρατηρούμε ότι το 19,8% είναι απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές το 17,8% είναι επαγγελματίες από 10,9% είναι αντίστοιχα Ειδικευμένοι Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι, Δασοκόμοι & Αλιείς και Ειδικευμένοι τεχνητές και ασκούντες συναφή επαγγέλματα. Αναφορικά με το επάγγελμα της μητέρας παρατηρούμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία, δηλαδή το 46,5%, είναι απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές και το 27,7% είναι υπάλληλοι γραφείου .

Οι υπόλοιπες επαγγελματικές κατηγορίες καταλαμβάνουν και στις δύο ομάδες γονέων μονοψήφια ποσοστά. Έτσι, από τη συγκριτική ανάλυση του δείγματος ως προς τον επαγγελματικό προορισμό επιβεβαιώνεται ότι η πλειονότητα τόσο των ερωτηθέντων όσο και των γονέων απασχολείται στις πωλήσεις, επαγγελματική κατηγορία που ανήκει στα μεσαία κοινωνικά στρώματα, βάσει της Ευρωπαϊκής Ταξινόμησης δεξιοτήτων, ικανοτήτων και επαγγελμαμάτων ESCO. Από τα ανωτέρω τεκμηριώνεται, όπως

αναφέρθηκε και στο θεωρητικό μέρος, ο ρυθμιστικός ρόλος που διαδραματίζει το επάγγελμα των γονέων στην φοίτηση στις σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, x.x.).

Ταυτόχρονα, διερευνήθηκε το μορφωτικό επίπεδο τόσο του δείγματος όσο και των γονέων. Βάσει των αποτελεσμάτων η πλειονότητα των ερωτηθέντων ήταν απόφοιτοι λυκείου (64,3%) και γυμνασίου (27,7%). Με την ίδια ιεραρχία φαίνεται να κατατάσσεται το μορφωτικό επίπεδο τόσο του πατέρα όσο και της μητέρας. Πιο συγκεκριμένα, η πλειονότητα των πατεράδων είναι απόφοιτοι Λυκείου (41,6%) και ακολουθούν απόφοιτοι γυμνασίου με 27,7% και το ίδιο ισχύει και για τη μητέρα όπου η πλειοψηφία είναι ομοίως απόφοιτοι Λυκείου με 51,5% και απόφοιτοι Γυμνασίου με 19,8%.

Συνεχίζοντας με τη διερεύνηση του κορμού της εργασίας, τέθηκαν στο δείγμα ερωτήσεις με χρήση ερωτηματολογίου 5-βάθμιας κλίμακας Likert με τις εξής απαντήσεις: 1 = καθόλου, 2 = λίγο, 3 = μέτρια, 4 = πολύ και 5 = πάρα πολύ, καθώς επίσης και ερωτήσεις ανοικτού τύπου.

Το ερωτηματολόγιο που σχετίζεται με τους λόγους επιρροής για την απόφαση να φοιτήσουν στις Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ, διενεργήθηκε έλεγχος αξιοπιστίας με συντελεστή Cronbach α 0,644, επομένως ασθενώς αξιόπιστη. Στη συγκεκριμένη ερώτηση η πλειονότητα του δείγματος απάντησε ότι ο βασικότερος λόγος ήταν η «Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας» με μ.ο. 4,30 και ακολούθησαν οι λόγοι «Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμός της τρέχουσας» με μ.ο. 3,90 και η «Απόκτηση απολυτηρίου Σχολών Μαθητείας ΟΑΕΔ» με μ.ο. 3,82. Τα αποτελέσματα συμφωνούν σε αρκετά σημεία με τις έρευνες που αναφέρθηκαν στο θεωρητικό μέρος της εργασίας. Συγκεκριμένα η «απόκτηση προϋπηρεσίας για να χρησιμοποιηθεί ως προσόν για εύρεση εργασίας με ποσοστό 81,2» αποτέλεσε τον τρίτο σημαντικότερο παράγοντα στην έρευνα των Τσιχουρίδη, Γκουντζινόπουλου & Μπατσίλα (2019). Η έρευνα του ΙΕΠ (2018) και των Ζωγόπουλου & Καρατζά (2020) αναφέρουν επίσης ως σημαντικό λόγο φοίτησης την «Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμό της τρέχουσας». Στην έρευνα των Ζωγόπουλου & Καρατζά (2020) η απόκτηση πτυχίου εκλαμβάνεται ως ένας εκ των βασικών λόγων φοίτησης.

Οι λιγότερο δημοφιλείς λόγοι ήταν η «Πίεση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές» με μ.ο. 2,45, η «Αλλαγή εργασιακού αντικειμένου/εύρεση άλλης εργασίας» με μ.ο. 3,02 και η «Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας» με μ.ο. 3,22. Παρόλα αυτά, είναι άξιο λόγου το

γεγονός ότι στην ανοικτή ερώτηση της ίδιας ενότητας, η «Πίεση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές» αποτελεί τη δεύτερη σε δημοφιλία αιτία παρακολούθησης, κάτι που συνάδει με το γεγονός ότι το κοινωνικό περιβάλλον αποτελεί σημαντικό λόγο επιρροής στις αποφάσεις γενικότερα που σχετίζονται με την εκπαιδευτική εξέλιξη.

Στη συνέχεια το δείγμα ερωτήθηκε για το βαθμό ικανοποίησής του από το εκπαιδευτικό έργο και τη λειτουργία της Σχολής. Η κλίμακα αξιολογήθηκε ως ισχυρά αξιόπιστη με Cronbach α 0,934. Έτσι, οι τρεις δημοφιλέστερες επιλογές του δείγματος ως προς το βαθμό ικανοποίησης ήταν οι «μέθοδοι διδασκαλίας» με μ.ο. 3,67, το «περιεχόμενο των βιβλίων» με μ.ο. 3,66 και η «αξιοποίηση των γνώσεων και των εμπειριών» με μ.ο. 3,62. Χαμηλά στην κατάταξη του βαθμού ικανοποίησης του δείγματος είναι οι «κτηριακές υποδομές» με μ.ο. 3,25, το «ωράριο» με μ.ο. 3,27 καθώς και η «προσβασιμότητα της σχολής ΕΠΑΣ» με μ.ο. 3,47. Επομένως οι μαθητές είναι ικανοποιημένοι από τον οδηγό σπουδών και τις μεθόδους διδασκαλίας κάτι που συμβαδίζει με τα ευρήματα της έρευνας του ΙΕΠ (2018). Στον αντίποδα οι μαθητές δεν είναι ικανοποιημένοι από τις κτηριακές εγκαταστάσεις και τα ωράρια του σχολείου, παράμετροι που σκοράρουν αρκετά χαμηλά. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται και από την ανοικτή ερώτηση «Παρακαλούμε προτείνετε τρόπους βελτίωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην σχολή μαθητείας που φοιτάτε» όπου οι προτάσεις για βελτίωση προσανατολίζονται στις κτηριακές υποδομές κυρίως. Προκειμένου δε να ανταποκριθεί η σχολή στις ανάγκες των εκπαιδευομένων θα έπρεπε να βελτιώσουν τις κτηριακές εγκαταστάσεις και την προσβασιμότητα σε αυτές καθώς και η μέριμνα βελτίωσης του ωραρίου φοίτησης.

Επιπλέον, διερευνήθηκε ο βαθμός ικανοποίησης των μαθητών από τους εκπαιδευτές. Η αξιοπιστία της κλίμακας αποδείχθηκε ισχυρή με συντελεστή Cronbach α 0,887. Έτσι τη μεγαλύτερη ικανοποίηση του δείγματος την κερδίζει η «αξιοποίηση νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία» με μ.ο. 4,15, «η βοήθεια προς τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους τη γνώση» με μ.ο. 4,11 και η «αντικειμενικότητα του εκπαιδευτή ως προς την προσπάθεια των μαθητών κατά την εκπαιδευτική διαδικασία» με μ.ο. 4,04. Παράλληλα, με χαμηλούς μέσους όρους άρα και με χαμηλή ικανοποίηση αξιολογήθηκαν οι εξής παράγοντες: «Η επιδίωξη της κατανόησης του μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων» με μ.ο. 3,91, η «ενίσχυση του φιλικού τμήματος της τάξης» με μ.ο. 3,92 και η «επίλυση τις απορίες των εκπαιδευομένων» με μ.ο. 3,94. Οι αξιολογήσεις των παραπάνω παραγόντων επιβεβαιώνονται και από την ανοιχτού τύπου

ερώτηση «Ποιά θεωρείτε τα βασικά χαρακτηριστικά/ικανότητες που πρέπει να διαθέτει ο ιδανικός/ή εκπαιδευτής/τρια στα ΕΠΑΣ;» όπου ιεραρχικά είναι η υποκίνηση των μαθητών για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων, η χρήση νέων τεχνολογιών και η υποστήριξη των μαθητών να ανακαλύπτουν μόνοι τους τη γνώση. Στην εν λόγω ενότητα τα αποτελέσματα της έρευνας δεν φαίνεται να συνάδουν με την έρευνα του ΙΕΠ (2018), αλλά ούτε και με τα ευρήματα των Εσιρπέογλου (2010) και Πετράτου (2017).

Τέλος, στην τελευταία ερώτηση διερευνήθηκαν κατά πόσο τα αναγραφόμενα εμπόδια εμπόδισαν την απρόσκοπτη φοίτηση του δείγματος στην ΕΠΑΣ. Και εδώ ο συντελεστής Cronbach α απέδειξε ότι η κλίμακα ήταν αξιόπιστη καθώς είχε τιμή 0,715. Τα εμπόδια που σκόραραν τους υψηλότερους μέσους όρους ήταν τα εξής: «Κόστος μετακίνησης» με μ.ο. 2,63, «οικογενειακοί λόγοι» με μ.ο. 1,69 και «ανεπάρκεια εκπαιδευτικού υλικού» με μ.ο. 1,62 ενώ με χαμηλούς μ.ο. ήταν οι επιλογές «λόγοι υγείας» με μ.ο. 1,27, «μη στήριξη από τον εργοδότη» με μ.ο. 1,36 και «το πρόγραμμα σπουδών δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του μαθητή» με μ.ο. 1,41. Αξίζει να γίνουν δύο παρατηρήσεις: 1. Η ερώτηση ανοικτού τύπου δεν απαντήθηκε από τους ερωτηθέντες με αποτέλεσμα να μην επαληθεύει εναλλακτικά τα συμπεράσματα της κλίμακας που περιγράψαμε παραπάνω και 2. Οι μέσοι όροι των παραγόντων της ερώτησης με τα εμπόδια ήταν στο σύνολό τους χαμηλοί με συνολικό μέσο όρο 1,63 που σημαίνει ότι εν γένει το δείγμα έδωσε απαντήσεις καθόλου και λίγο που σημαίνει ότι δεν αποτελούν στο σύνολό τους εμπόδια με πολύ αρνητική επιρροή στην φοίτηση των ερωτηθέντων. Τα ευρήματα διαφαίνεται να συμφωνούν με την βιβλιογραφία καθώς στην έρευνα του Bednarz (2014), οι προσωπικοί λόγοι που περιλαμβάνουν λόγους που αφορούν την υγεία, την οικογένεια αποτελούν τον δεύτερο σημαντικότερο παράγοντα.

Τα αποτελέσματα της έρευνας δεν συνάδουν σε πολλά σημεία, όπως προαναφέρθηκε, με προηγούμενες εμπειρικές έρευνες. Για τον λόγο αυτό ο εν λόγω πληθυσμός αξίζει περαιτέρω διερεύνηση.

Παράμετροι που αφορούν την ικανοποίηση από τις κτηριακές εγκαταστάσεις των σχολών μαθητείας του ΟΑΕΔ, δεν έχουν ερευνηθεί επαρκώς και χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης.

Τέλος, τα ευρήματα αναφορικά με τον βαθμό ικανοποίησης των μαθητών από τους εκπαιδευτές διαφοροποιούνται σε σχέση με προηγούμενες ερευνητικές προσπάθειες και για τον λόγο αυτό προτείνεται περαιτέρω διερεύνηση του θέματος.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Αναστασίου, Σ., Σιασιάκος, Κ., Τούντας, Κ. & Φιλλιπίδης, Κ. (2016). Αγορά Εργασίας και Απασχόληση κατά την Περίοδο της Οικονομικής Κρίσης στην Ελλάδα. *Εκπαίδευση, Δια Βίου Μάθηση, Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, Καινοτομία και Οικονομία*, 1, 398-408.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (x.x.). *Esco. Ευρωπαϊκή Ταξινόμηση Δεξιοτήτων, Ικανοτήτων και Επαγγελμάτων*. <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation?resetLanguage=true&newLanguage=el>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2016). *Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αγορά εργασίας. Τα συμπεράσματα της Πίτας*. <https://imegseeve.gr/wp-content/uploads/2019/03/KE-02-16-623-EL-N.pdf>
- Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2018). *Σύσταση του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2018 σχετικά με ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για ποιοτικά και αποτελεσματικά προγράμματα μαθητείας*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0502\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018H0502(01)&from=EL)
- Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2012). *Ενοποιημένη Απόδοση της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. https://eurlex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c382f65d-618a-4c72-9135-1e68087499fa.0005.02/DOC_3&format=PDF
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, (2012). *ΦΕΚ 193/Α'17-09-2012. «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις»* https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/N_4186_2013_fek193.pdf
- Ζησιμόπουλος, Ι. & Σουλές, Ι. (2020). *Ένα Πλαίσιο Κριτικής Προσέγγισης του Νομοσχεδίου για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση*. https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/339923_ena-plaisio-kritikis-proseggisis-toy-nomoshedioy-gia-tin-epaggelmatiki-ekpaideysi
- Ζωγόπουλος, Ε. & Καρατζάς, Ι. (2020). *Μεταλκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας. Διερεύνηση απόψεων, στάσεων και εκτιμήσεων μαθητεομένων για το πρόγραμμα*. https://journal.eepek.gr/assets/uploads/manuscripts/manuf_49_aJrO6P3RAN.pdf
- ΙΕΠ. (2018). *Έκθεση αποτίμησης του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) για την Α' φάση του Μεταλκειακού έτους-τάξης μαθητείας*. http://www.iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/B_Kyklos/Tee/2018/2018-03-15_iep_final_report.pdf
- ΙΝΕ ΓΣΣΕ, (2021). *Οι επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης στην αγορά εργασίας το 2020. Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων*, Απρίλιος 2021, Δ-10.
- ΙΟΒΕ (2012). *Η ελληνική οικονομία [The Greek economy]. Quarterly bulletin*, No 68. http://iobe.gr/docs/economy/ECO_Q2_12_REP_GR.pdf

- Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Νεκτάριος, Μ., Καρκαλάκος, Σ., Πλέσσα-Παπαδάκη, Α., Θεοδωρίδου, Α. & Χηνοπούλου, Ε. (2020). *Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα*. https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2020/12/technical-education_final.pdf
- ΟΑΕΔ (Χ.Χ.). *Επαγγελματική Εκπαίδευση*. <https://www.oaed.gr/mathitia>.
- Παπαπέτρου, Ε. (2014). Η ελληνική αγορά εργασίας στα χρόνια της κρίσης Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές. <https://www.hba.gr/5Ekdosis/UplPDFs/sylltomos14/353-380%20Papapetrou%202014.pdf>
- ΣΕΒ, (2020). Μεταρρύθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης: Κλειδί για ένα νέο παραγωγικό πρότυπο με καλύτερες και περισσότερες δουλειές για τους νέους. https://www.sev.org.gr/wp-content/uploads/2021/01/SR_EEK_Draft_final_new.pdf
- ΣΕΒ, (2019). Οι ελλείψεις σε παιδεία και δεξιότητες εμπόδιο για τον παραγωγικό μετασχηματισμό και την σύγχρονη ανταγωνιστική παραγωγή. https://www.sev.org.gr/Uploads/Documents/52248/SpecialReport_paideia_dexiotites_V_03072019_F.pdf
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2017). *Σημείωμα. Πρόταση διοργανικής διακήρυξης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων*. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c382f65d-618a-4c72-9135-1e68087499fa.0005.02/DOC_3&format=PDF
- Τσιχουρίδης, Χ., Γκουντζινόπουλος, Α., Μπατσίλα, Μ. (2019). Ο θεσμός της μαθητείας στην Εκπαίδευση: Διερευνώντας τις απόψεις των συμμετεχόντων - Η περίπτωση του ν. Λάρισας, *International Journal of Educational Innovation*, 01, 98-109. https://journal.eepek.gr/assets/uploads/manuscripts/manuf_10_hjmlSOVfrF.pdf
- CEDEFOP, (2021). Μαθητεία. Μια θεραπεία για κάθε ασθένεια; https://www.CEDEFOP.europa.eu/files/9155_el.pdf
- CEDEFOP, (2019). *Ανεπαρκής αξιοποίηση της EEK στην Ελλάδα για την εύρεση καλής θέσης εργασίας*. https://www.CEDEFOP.europa.eu/files/2019-07-30_press_release_opinion_survey_greece_el_final.pdf
- Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη μάθηση και κατάρτιση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ξενογλώσση βιβλιογραφία

- Bednarz, A., Bednarz, A., & National Centre for Vocational Education Research (Australia), (2014). *Understanding the non-completion of apprentices*. <https://cica.org.au/wp-content/uploads/Understanding-non-completion-2706.pdf>
- Biggs, J., & Tang, C. (2007). *Teaching for quality learning at university (3rd ed.)*. Berkshire, UK: Oxford University Press

- Brockett, R. (1985). The Relationship Between Self-Directed Learning Readiness and Life Satisfaction Among Older Adults. *Adult Education Quarterly*, 35, 4, 210-219.
- Brookfield, S. D. (2003). Pedagogy and andragogy. In A. DiStefano, K. Rudestam, R. Silverman & S. Taira (Eds.), *Encyclopedia of distributed learning*. Thousand Oaks.
- CEDEFOP, (2020). *On the way to 2020: data for vocational education and training policies*. https://www.CEDEFOP.europa.eu/files/5576_en.pdf
- CEDEFOP (2018). *Apprenticeship review: Greece. Modernising and expanding apprenticeships in Greece*. Luxembourg: Publications Office.
- CEDEFOP, (2018b). *Apprenticeship schemes in European countries: A cross-nation overview*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- CEDEFOP (2014). *Developing apprenticeships*. Luxembourg: Publications Office. Briefing note; May 2014. <http://www.CEDEFOP.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/9088>
- CEDEFOP (2015). *On the way to 2020: data for vocational education and training policies: country statistical overviews*. Luxembourg: Publications Office. <http://www.CEDEFOP.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5545>
- CEDEFOP, (2021). *Spotlight on VET. 2020 compilation*. https://www.CEDEFOP.europa.eu/files/4189_en.pdf
- Choy, S. (2001). *Youth Learning*. Unpublished doctorate thesis. Brisbane: Queensland University of Technology.
- Choy, S. & Delahaye, B.L. (2001). ~~Chapter 8:~~ Do Youth with High Scores in the Learning Preference Assessment Instrument have a Deep Approach to Learning and an Andragogical Orientation to Study? In H.Long & Associates (Eds.), *Self-directed Learning and the Information Age*. USA: Motorola University Press.
- Choy, Sarojni C. and Delahaye, Brian L (2005). Some principles for youth learning. In *Proceedings 8th Annual Conference of the Australian VET Research Association (AVETRA)*, Brisbane, Australia.
- Cranton, P. (1997). *Transformative learning in action: Insights from practice*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Cranton, P. (2000). *Planning instruction for adult learners*. Toronto: Wall & Emerson.
- Cranton, P. (2002). Teaching for transformation. In Ross -Gordon (Ed.), *Contemporary viewpoints on teaching adults effectively. New Directions for Adult and Continuing Education*, (93) 63–71. San Francisco: Jossey-Bass.
- Cross, K. P. (1981). *Adults as learners: Increasing participation and facilitating learning*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Diedrich, J. (2018). The Prediction of Professional Success in Apprenticeship: The Role of Cognitive and Non-Cognitive Abilities, of Interests and Personality. *International journal for research in vocational education and training*, 5, 82-110.

- Dwyer, P., Harwood, A., Costin, G., Landy, M., Towsty, L., & Wyn, J. (1999). Combined study and work pathways in VET: Policy implications and analysis. Leabrook, South Australia: National Centre for Vocational Education Research Ltd.
- Entwistle, N. (1988). *Styles of Learning and Teaching*. David Fulton.
- Entwistle, N., & Peterson, E. (2004). Conceptions of learning and knowledge in higher education: Relationships with study behaviour and influences of learning environments. *International Journal of Educational Research*, 41, 407-428.
- European Commission, (2012). Apprenticeship Supply in the Member States of the European Union, Report prepared by IKEI Research & Consultancy for DG EMPL. Brussels.
- European Commission, (2013). *Apprenticeship and Traineeship Schemes in EU27: Key Success Factors*. Brussels.
- Fahr, R., (2002). *The Promise of Workplace Training for Non-College Bound Youth: Theory and Evidence from German Apprenticeship*, Centre for Economic Performance Discussion Papers, No. 0518
- Freire, P. (2000). *Pedagogy of the oppressed. Rev. 30th Anniversary ed.* New York: Continuum
- Freire, P., Ramos, M. B., Macedo, D. P., & Shor, I. (2018). *Pedagogy of the oppressed*. New York : Bloomsbury Academic.
- Guglielmino, L. M. (1978). *Development of the self-directed learning readiness scale*. Ann Arbor, Mich: University Microfilm International.
- Houghton, W. (2004) *Engineering Subject Centre Guide: Learning and Teaching Theory for Engineering Academics*. Loughborough: HEA Engineering Subject Centre.
- IBE (2013). *Glossary of curriculum terminology*, IBE-UNESCO. [Διαδίκτυο] http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/IBE_GlossaryCurriculumTerminology2013_eng.pdf [Πρόσβαση 14.2.2021]
- Illeris, K., (2003). Learning, Identity and Self-orientation in Youth. *Young*, 11, 4, 357-376.
- Kasworm, C.E. (1980). The older student as an undergraduate. *Adult Education*, 31, (1), 30-47.
- Kolnhofer-Derecskei, A., Reicher, R. Z., & Szeghegyi, A. (January 01, 2017). The X and Y generations' characteristics comparison. *Acta Polytechnica Hungarica*, 14, 8, 107-125
- King, K. (2000). The adult ESL experience: Facilitating perspective transformation in the classroom. *Adult Basic Education*, 10(2), 69–89.
- Knowles, M. (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. Chicago: Follett Publishing Company.
- Knowles, M. (1980). *The modern practice of adult education: Andragogy versus pedagogy*. Rev. and updated ed. Englewood Cliffs, NJ: Cambridge Adult Education.
- Knowles, M. S., & Holton, E. F. (2015). *The Adult Learner*. London: Routledge.
- Kraus, Markus. (2017). *Comparing Generation X and Generation Y on their preferred emotional leadership style*. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/175335/1/18130-71714-1-PB.pdf>

- Labouvie-Vief, G. (1982). Growth and aging in life-span perspectives. In M.L. Commons, F. A. Richards & C. Armon (Eds.) (1984), *Beyond formal operations: Late adolescent and adult cognitive development*, (92-119). New York: Praeger.
- Lankard, B. B. (1997). *New Learning Strategies for Generation X*. ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education, Columbus, OH. (ERIC Digest No. 184
- McIntosh, S., (2007). *A Cost-Benefit Analysis of Apprenticeships and Other Vocational Qualifications, Department of Economics*. University of Sheffield, Sheffield University Management School, Research Report 834.
- Nasri, N. M., & Mansor, A. N. (2016). Teacher Educators' Perspectives on the Sociocultural Dimensions of Self-Directed Learning. *Creative Education*, 7, 18, 2755-2773.
- Richardson, J.T.E. (1994). Mature students in higher education: I. a Literature survey on approaches to studying. *Studies in Higher Education*, 19 (3), 309-325.
- Sheared, E. V., Johnson-Bailey, E. J., & Co, . (2010). *The Handbook of Race and Adult Education: A Resource for Dialogue on Racism*. John Wiley & Sons.
- Taylor, E. W. (1998). *The theory and practice of transformative learning: A critical review*. Columbus, Ohio: ERIC Clearinghouse on adult, career, and vocational education, The Ohio State University.
- Taylor, E. (2000). Analyzing research on transformative learning theory. In Mezirow and Associates (Eds.), *Learning as transformation: Critical perspectives on a theory in progress*, pp. 285–328. San Francisco: Jossey-Bass
- Tough, A. (1971). *The adult's learning projects*. Toronto: Ontario Institute for Studies in Education.
- U.S. Department of Labour, (x.x). *Apprenticeship*. <https://www.dol.gov/general/topic/training/apprenticeship>

Παράρτημα Α: «ερωτηματολόγιο έρευνας»



Ενημερωτικό σημείωμα

Στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Εκπαίδευση Ενηλίκων» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου διεξάγεται η παρούσα έρευνα με τίτλο:

«Οι εκπαιδευτικές ανάγκες και οι προσδοκίες των ενηλίκων εκπαιδευομένων στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ»

Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών των ενηλίκων εκπαιδευομένων στις σχολές μαθητείας της Περιφερειακής Διεύθυνσης Ηπείρου του ΟΑΕΔ και η αξιολόγηση του βαθμού εκπλήρωσης αυτών των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου πραγματοποιείται από ενήλικες σπουδαστές των σχολών μαθητείας (άνω των 18 ετών) και διαρκεί περίπου 15 λεπτά. Σε κάθε ερώτημα επιλέξτε την απάντηση που σας αντιπροσωπεύει περισσότερο. Δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις. Ζητούμε μόνο την έκφραση της προσωπικής σας άποψης. Μη σκεφτείτε πολύ, απαντήστε όσο γίνεται περισσότερο αυθόρμητα.

Η συμμετοχή σας είναι εθελοντική και ανώνυμη. Δεν θα αναφέρετε προσωπικά σας στοιχεία στο ερωτηματολόγιο και οι απαντήσεις σας θα είναι εμπιστευτικές, δεν θα δημοσιοποιηθούν, αλλά θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου αποτελεί αποδοχή συμμετοχής σας στην έρευνα.

Για οποιεσδήποτε διευκρινήσεις παρακαλώ όπως επικοινωνείτε με κυρία Σκανδάλη Μαρία
e-mail: maskandali@yahoo.gr τηλ: 6937228188
Σας ευχαριστούμε θερμά.

Α. Δημογραφικά Στοιχεία**Φύλο**Άνδρας ☐ Γυναίκα ☐**Οικογενειακή Κατάσταση**Άγαμος ☐ Έγγαμος ☐ Έγγαμος με παιδιά ☐ Άλλο ☐

Στην περίπτωση που απαντήσατε Άλλο παρακαλώ διευκρινίστε

Εργάζεστε αυτή την στιγμή;Ναι ☐ Όχι ☐**Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;****Μορφωτικό Επίπεδο**

Απόφοιτος Γυμνασίου	
Απόφοιτος Λυκείου	
Απόφοιτος ΙΕΚ	
Απόφοιτος ΤΕΙ	
Απόφοιτος Πανεπιστημίου	

Ένοπλες Δυνάμεις	
Ανώτερα Διευθ/κά & Διοικ/κά Στέλεχη	
Επαγγελματίας	
Τεχνικοί & Ασκούντες Συναφή Επαγγέλματα	
Υπάλληλος Γραφείου	
Απασχολούμενος στην παροχή υπηρεσιών & πωλητές	
Ειδικευμένοι Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι, Δασοκόμοι & Αλιείς	
Ειδικευμένοι τεχνητές και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	
Χειριστές Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων, Μηχανημάτων και Εξοπλισμού και Συναρμολογητές	
Ανειδίκευτοι Εργάτες, Χειρωνακτές και Μικροεπαγγελματίες	

Ποιο είναι/ήταν το κύριο επάγγελμα του πατέρα σας;

Ένοπλες Δυνάμεις	
Ανώτερα Διευθ/κά & Διοικ/κά Στέλεχη	
Επαγγελματίας	
Τεχνικοί & Ασκούντες Συναφή Επαγγέλματα	
Υπάλληλος Γραφείου	
Απασχολούμενος στην παροχή υπηρεσιών & πωλητές	
Ειδικευμένοι Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι, Δασοκόμοι & Αλιείς	
Ειδικευμένοι τεχνητές και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	
Χειριστές Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων, Μηχανημάτων και Εξοπλισμού και Συναρμολογητές	
Ανειδίκευτοι Εργάτες, Χειρωνακτές και Μικροεπαγγελματίες	

Ποιο είναι/ήταν το κύριο επάγγελμα της μητέρα σας;

Ένοπλες Δυνάμεις	
Ανώτερα Διευθ/κά & Διοικ/κά Στέλεχη	
Επαγγελματίας	
Τεχνικοί & Ασκούντες Συναφή Επαγγέλματα	
Υπάλληλος Γραφείου	
Απασχολούμενος στην παροχή υπηρεσιών & πωλητές	
Ειδικευμένοι Γεωργοί, Κτηνοτρόφοι, Δασοκόμοι & Αλιείς	
Ειδικευμένοι τεχνητές και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	
Χειριστές Βιομηχανικών Εγκαταστάσεων, Μηχανημάτων και Εξοπλισμού και Συναρμολογητές	
Ανειδίκευτοι Εργάτες, Χειρωνακτές και Μικροεπαγγελματίες	

**Ποιο είναι/ήταν το επίπεδο μόρφωσης του
πατέρα σας;**

Απόφοιτος Δημοτικού	
Απόφοιτος Γυμνασίου	
Απόφοιτος Λυκείου	
Απόφοιτος ΙΕΚ	
Απόφοιτος ΤΕΙ	
Απόφοιτος Πανεπιστημίου	

**Ποιο είναι/ήταν το επίπεδο μόρφωσης της
μητέρας σας;**

Απόφοιτος Δημοτικού	
Απόφοιτος Γυμνασίου	
Απόφοιτος Λυκείου	
Απόφοιτος ΙΕΚ	
Απόφοιτος ΤΕΙ	
Απόφοιτος Πανεπιστημίου	

Β. Λόγοι φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ.

Σε ποιο βαθμό άσκησαν επιρροή οι παρακάτω λόγοι στην απόφασή σας να φοιτήσετε στις Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ;		Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
1	Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμός της τρέχουσας					
2	Ενίσχυση αυτοπεποίθησης					
3	Απόκτηση απολυτηρίου Σχολών Μαθητείας ΟΑΕΔ					
4	Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου					
5	Βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από την μαθησιακή διαδικασία					
6	Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας					
7	Κοινωνική καταξίωση μέσω της απόκτησης του πτυχίου					
8	Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης					
9	Αλλαγή εργασιακού αντικειμένου/εύρεση άλλης εργασίας					
10	Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας					
11	Πίεση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές					

12. Υπάρχει κάποιος άλλος λόγος που σας ώθησε να φοιτήσετε στις Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. Ποιους θεωρείτε ως σημαντικότερους λόγους για την φοίτησή σας στο ΕΠΑΣ; (πείτε μας ιεραρχικά τους τρεις σημαντικότερους)

.....

.....

.....

Γ. Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης από το εκπαιδευτικό έργο και την λειτουργία της Σχολής.

Σε ποιο βαθμό άσκησαν επιρροή οι παρακάτω λόγοι στην απόφασή σας να φοιτήσετε στις Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ;		Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
1	Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας;					
2	Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταιγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας;					
3	Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;					
4	Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;					
5	Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;					
6	Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει;					
7	Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη;					
8	Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο;					
9	Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας;					
10	Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας;					

11. Παρακαλούμε προτείνετε τρόπους βελτίωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην σχολή μαθητείας που φοιτάτε.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Δ. Προσδοκίες και βαθμός ικανοποίησης για τον ρόλο του εκπαιδευτή

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι ο εκπαιδευτής των Σχολών Μαθητείας του ΟΑΕΔ οφείλει:		Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
1	Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη					
2	Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας					
3	Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα					
4	Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση					
5	Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν					
6	Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία					
7	Να επιδιώκει την κατανόηση του μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων					
8	Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες					
9	Να επιλύει τις απορίες των εκπαιδευομένων					
10	Να είναι επιεικής με εκείνους τους εκπαιδευόμενους που δεν μπορούν ανταποκριθούν λόγω έλλειψης διαθέσιμου χρόνου					
11	Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του					
12	Να εμπυγχώνει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων					
13	Να υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους					
14	Να συντονίζει την όλη μαθησιακή διαδικασία.					
15	Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών;					

15. Πιά θεωρείτε τα βασικά χαρακτηριστικά/ικανότητες που πρέπει να διαθέτει ο ιδανικός/ή εκπαιδευτής/τρια στα ΕΠΑΣ; (απαριθμήστε τα τρία πιο σημαντικά χαρακτηριστικά, ιεραρχικά)

.....

.....

.....

.....

.....

Ε. Εμπόδια στην φοίτηση στην ΕΠΑΣ

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι παρακάτω λόγοι εμπόδισαν και σε ποιο βαθμό την απρόσκοπτη φοίτησή σας στην ΕΠΑΣ:		Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
1	Δεν έχω το απαιτούμενο εκπαιδευτικό υπόβαθρο					
2	Κόστος μετακίνησης από και προς την σχολή					
3	Οι ώρες εκπαίδευσης δεν συνδυάζονται με τις ώρες εργασίας μου					
4	Δεν υπάρχει στήριξη από τον εργοδότη μου					
5	Προσωπικοί λόγοι					
6	Λόγοι υγείας					
7	Οικογενειακοί λόγοι					
8	Το πρόγραμμα σπουδών δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου					

9. Άλλος λόγος. Παρακαλώ αναφέρετε.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Τοποθετήστε ιεραρχικά τα τρία πιο σημαντικά εμπόδια.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Παράρτημα Β: «Στατιστική Ανάλυση – Πίνακες και Γραφήματα»

null : null

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,267	Retain the null hypothesis.
2	The distribution of Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,981	Retain the null hypothesis.
3	The distribution of Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταιγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,485	Retain the null hypothesis.
4	The distribution of Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταιγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,997	Retain the null hypothesis.
5	The distribution of Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,150	Retain the null hypothesis.
6	The distribution of Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,890	Retain the null hypothesis.
7	The distribution of Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,097	Retain the null hypothesis.
8	The distribution of Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,787	Retain the null hypothesis.
9	The distribution of Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,137	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
10	The distribution of Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,842	Retain the null hypothesis.
11	The distribution of Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,445	Retain the null hypothesis.
12	The distribution of Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,999	Retain the null hypothesis.
13	The distribution of Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,058	Retain the null hypothesis.
14	The distribution of Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,632	Retain the null hypothesis.
15	The distribution of Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,488	Retain the null hypothesis.
16	The distribution of Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,936	Retain the null hypothesis.
17	The distribution of Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,014	Reject the null hypothesis.
18	The distribution of Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,136	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
19	The distribution of Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,339	Retain the null hypothesis.
20	The distribution of Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,999	Retain the null hypothesis.
21	The distribution of Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,495	Retain the null hypothesis.
22	The distribution of Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	1,000	Retain the null hypothesis.
23	The distribution of Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,237	Retain the null hypothesis.
24	The distribution of Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,990	Retain the null hypothesis.
25	The distribution of Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,948	Retain the null hypothesis.
26	The distribution of Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	1,000	Retain the null hypothesis.
27	The distribution of Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,907	Retain the null hypothesis.
28	The distribution of Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	1,000	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
29	The distribution of Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,730	Retain the null hypothesis.
30	The distribution of Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	1,000	Retain the null hypothesis.
31	The distribution of Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,576	Retain the null hypothesis.
32	The distribution of Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,945	Retain the null hypothesis.
33	The distribution of Να επιδιώκει την κατανόηση του μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,305	Retain the null hypothesis.
34	The distribution of Να επιδιώκει την κατανόηση του μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,987	Retain the null hypothesis.
35	The distribution of Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,009	Reject the null hypothesis.
36	The distribution of Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,523	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
37	The distribution of Να επιλύει τις απορίες των εκπαιδευομένων is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,203	Retain the null hypothesis.
38	The distribution of Να επιλύει τις απορίες των εκπαιδευομένων is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,906	Retain the null hypothesis.
39	The distribution of Να είναι επιεικής με εκείνους τους εκπαιδευόμενους που δεν μπορούν ανταποκριθούν λόγω έλλειψης διαθέσιμου χρόνου is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,556	Retain the null hypothesis.
40	The distribution of Να είναι επιεικής με εκείνους τους εκπαιδευόμενους που δεν μπορούν ανταποκριθούν λόγω έλλειψης διαθέσιμου χρόνου is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	1,000	Retain the null hypothesis.
41	The distribution of Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,583	Retain the null hypothesis.
42	The distribution of Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	1,000	Retain the null hypothesis.
43	The distribution of Να εμπυγχώνει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,103	Retain the null hypothesis.
44	The distribution of Να εμπυγχώνει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,967	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
45	The distribution of Να υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,472	Retain the null hypothesis.
46	The distribution of Να υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	1,000	Retain the null hypothesis.
47	The distribution of Να συντονίζει τη διαδικασία is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,072	Retain the null hypothesis.
48	The distribution of Να συντονίζει τη διαδικασία is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,758	Retain the null hypothesis.
49	The distribution of Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,045	Reject the null hypothesis.
50	The distribution of Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Kolmogorov-Smirnov Test	,842	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Πίνακας 14: T - Test ανεξαρτήτων δειγμάτων που ακολουθούν κανονική κατανομή

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means			
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference
Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμός της τρέχουσας	Equal variances assumed	10,869	,001	-1,599	99	,113	-,253
	Equal variances not assumed			-1,706	96,749	,091	-,253
Ενίσχυση αυτοπεποίθησης	Equal variances assumed	2,863	,094	-1,074	99	,285	-,180
	Equal variances not assumed			-1,120	98,979	,265	-,180
Απόκτηση απολυτηρίου Σχολών Μαθητείας ΟΑΕΔ	Equal variances assumed	1,036	,311	,689	98	,493	,100
	Equal variances not assumed			,715	97,234	,476	,100
Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου	Equal variances assumed	,736	,393	-2,487	99	,015	-,439
	Equal variances not assumed			-2,563	98,044	,012	-,439
Βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από την μαθησιακή διαδικασία	Equal variances assumed	2,579	,111	-1,826	99	,071	-,325
	Equal variances not assumed			-1,885	98,257	,062	-,325
Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας	Equal variances assumed	1,554	,216	-1,296	98	,198	-,195
	Equal variances not assumed			-1,378	97,553	,171	-,195
Κοινωνική καταξίωση μέσω της απόκτησης του πτυχίου	Equal variances assumed	,847	,360	,783	99	,436	,132
	Equal variances not assumed			,800	96,518	,426	,132
Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης	Equal variances assumed	,993	,321	,376	99	,708	,080
	Equal variances not assumed			,385	96,875	,701	,080
Αλλαγή εργασιακού αντικειμένου/εύρεση άλλης εργασίας	Equal variances assumed	1,676	,198	,807	99	,422	,156
	Equal variances not assumed			,786	80,934	,434	,156
Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας	Equal variances assumed	,086	,770	-1,148	99	,254	-,171
	Equal variances not assumed			-1,167	95,322	,246	-,171
Πίεση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές	Equal variances assumed	2,768	,099	1,702	99	,092	,411
	Equal variances not assumed			1,746	97,288	,084	,411
Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας;	Equal variances assumed	,861	,356	-1,157	99	,250	-,123
	Equal variances not assumed			-1,152	89,248	,252	-,123
Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταγιγμός ιδεών, ομάδες εργασίας;	Equal variances assumed	,445	,506	-,720	99	,474	-,104
	Equal variances not assumed			-,724	92,406	,471	-,104
Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Equal variances assumed	4,996	,028	-1,648	99	,102	-,215
	Equal variances not assumed			-1,707	98,580	,091	-,215
Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις	Equal variances assumed	,140	,709	-1,550	99	,124	-,223
	Equal variances not assumed						

Πίνακας 15: Μέσοι όροι των μεταβλητών.

Group Statistics

	Φύλο	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμός της τρέχουσας	Άνδρας	58	3,79	,913	,120
	Γυναίκα	43	4,05	,575	,088
Ενίσχυση αυτοπεποίθησης	Άνδρας	58	3,45	,921	,121
	Γυναίκα	43	3,63	,691	,105
Απόκτηση απολυτηρίου Σχολών Μαθητείας ΟΑΕΔ	Άνδρας	58	3,86	,782	,103
	Γυναίκα	42	3,76	,617	,095
Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου	Άνδρας	58	3,26	,947	,124
	Γυναίκα	43	3,70	,773	,118
Βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από την μαθησιακή διαδικασία	Άνδρας	58	3,47	,959	,126
	Γυναίκα	43	3,79	,773	,118
Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας	Άνδρας	58	3,14	,847	,111
	Γυναίκα	42	3,33	,570	,088
Κοινωνική καταξίωση μέσω της απόκτησης του πτυχίου	Άνδρας	58	3,69	,883	,116
	Γυναίκα	43	3,56	,765	,117
Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης	Άνδρας	58	3,64	1,119	,147
	Γυναίκα	43	3,56	,959	,146
Αλλαγή εργασιακού αντικειμένου/εύρεση άλλης εργασίας	Άνδρας	58	3,09	,884	,116
	Γυναίκα	43	2,93	1,055	,161
Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας	Άνδρας	58	4,22	,773	,102
	Γυναίκα	43	4,40	,695	,106
Πίεση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές	Άνδρας	58	2,62	1,282	,168
	Γυναίκα	43	2,21	1,081	,165
Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας;	Άνδρας	58	3,62	,524	,069
	Γυναίκα	43	3,74	,539	,082
Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας;	Άνδρας	58	3,43	,728	,096
	Γυναίκα	43	3,53	,702	,107
Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Άνδρας	58	3,48	,707	,093
	Γυναίκα	43	3,70	,558	,085
Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Άνδρας	58	3,17	,729	,096
	Γυναίκα	43	3,40	,695	,106
Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Άνδρας	57	3,56	,732	,097
	Γυναίκα	43	3,79	,559	,085
Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες	Άνδρας	58	3,59	,726	,095

Πίνακας 16

Hypothesis Test Summary				
	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,045	Reject the null hypothesis.
2	The distribution of Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,009	Reject the null hypothesis.
3	The distribution of Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας; is the same across categories of Φύλο.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,014	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Πίνακας 17: Έλεγχος Κανονικής κατανομής για Οικογενειακή κατάσταση

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας; is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,163	Retain the null hypothesis.
2	The distribution of Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, Καταιγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας; is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,630	Retain the null hypothesis.
3	The distribution of Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,109	Retain the null hypothesis.
4	The distribution of Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,414	Retain the null hypothesis.
5	The distribution of Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,050	Retain the null hypothesis.
6	The distribution of Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει; is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,773	Retain the null hypothesis.
7	The distribution of Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη; is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,969	Retain the null hypothesis.
8	The distribution of Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο; is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,236	Retain the null hypothesis.
9	The distribution of Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας; is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,649	Retain the null hypothesis.
10	The distribution of Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας; is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,078	Retain the null hypothesis.
11	The distribution of Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,599	Retain the null hypothesis.
12	The distribution of Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,703	Retain the null hypothesis.
13	The distribution of Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,262	Retain the null hypothesis.
14	The distribution of Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,273	Retain the null hypothesis.
15	The distribution of Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,133	Retain the null hypothesis.
16	The distribution of Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία is the same across categories of Οικογενειακή Κατάσταση.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,980	Retain the null hypothesis.

Πίνακας 18: Ανονα για οικογενειακή κατάσταση

ΑΝΟΝΑ

			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Απόκτηση γνώσεων εμπλουτισμός τρέχουσας	νέων και της	Between Groups	3,361	2	1,681	2,761	,068
		Within Groups	59,649	98	,609		
		Total	63,010	100			
Ενίσχυση αυτοπεποίθησης		Between Groups	,826	2	,413	,592	,555
		Within Groups	68,362	98	,698		
		Total	69,188	100			
Απόκτηση απολυτηρίου Σχολών ΟΑΕΔ	Μαθητείας	Between Groups	,169	2	,085	,162	,851
		Within Groups	50,591	97	,522		
		Total	50,760	99			
Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου		Between Groups	3,976	2	1,988	2,531	,085
		Within Groups	76,975	98	,785		
		Total	80,950	100			
Βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από την μαθησιακή διαδικασία		Between Groups	1,164	2	,582	,722	,488
		Within Groups	78,994	98	,806		
		Total	80,158	100			
Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας	των που στην	Between Groups	1,296	2	,648	1,167	,316
		Within Groups	53,864	97	,555		
		Total	55,160	99			
Κοινωνική καταξίωση μέσω της απόκτησης του πτυχίου		Between Groups	1,132	2	,566	,812	,447
		Within Groups	68,313	98	,697		
		Total	69,446	100			
Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης		Between Groups	5,164	2	2,582	2,410	,095
		Within Groups	104,994	98	1,071		
		Total	110,158	100			
		Between Groups	2,380	2	1,190	1,302	,277
		Within Groups	89,580	98	,914		

Αλλαγή εργασιακού αντικειμένου/εύρεση άλλης εργασίας	Total	91,960	100			
Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εργασία	Between Groups	,362	2	,181	,324	,724
	Within Groups	54,728	98	,558		
	Total	55,089	100			
Πίεση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές	Between Groups	1,053	2	,527	,354	,703
	Within Groups	145,897	98	1,489		
	Total	146,950	100			
Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας;	Between Groups	1,152	2	,576	2,085	,130
	Within Groups	27,066	98	,276		
	Total	28,218	100			
Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταιγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας;	Between Groups	,691	2	,345	,670	,514
	Within Groups	50,497	98	,515		
	Total	51,188	100			
Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Between Groups	1,832	2	,916	2,197	,117
	Within Groups	40,861	98	,417		
	Total	42,693	100			
Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Between Groups	1,841	2	,921	1,806	,170
	Within Groups	49,941	98	,510		
	Total	51,782	100			
Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Between Groups	2,497	2	1,248	2,887	,061
	Within Groups	41,943	97	,432		
	Total	44,440	99			
Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει;	Between Groups	,209	2	,104	,191	,826
	Within Groups	53,494	98	,546		
	Total	53,703	100			
Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη;	Between Groups	,074	2	,037	,077	,926
	Within Groups	47,055	98	,480		
	Total	47,129	100			

Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο;	Between Groups	1,433	2	,716	1,519	,224
	Within Groups	45,254	96	,471		
	Total	46,687	98			
Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας;	Between Groups	,181	2	,091	,192	,825
	Within Groups	45,233	96	,471		
	Total	45,414	98			
Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας;	Between Groups	2,380	2	1,190	2,893	,060
	Within Groups	40,313	98	,411		
	Total	42,693	100			
Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη	Between Groups	,397	2	,199	,629	,536
	Within Groups	30,969	98	,316		
	Total	31,366	100			
Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας	Between Groups	,057	2	,029	,072	,930
	Within Groups	38,695	98	,395		
	Total	38,752	100			
Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα	Between Groups	1,515	2	,758	2,037	,136
	Within Groups	36,445	98	,372		
	Total	37,960	100			
Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση	Between Groups	1,176	2	,588	1,339	,267
	Within Groups	42,614	97	,439		
	Total	43,790	99			
Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν	Between Groups	1,387	2	,693	2,062	,133
	Within Groups	32,613	97	,336		
	Total	34,000	99			
Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία	Between Groups	,021	2	,011	,031	,970
	Within Groups	33,820	98	,345		
	Total	33,842	100			
Να επιδιώκει την κατανόηση του	Between Groups	,667	2	,334	,854	,429
	Within Groups	37,514	96	,391		

μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων	Total	38,182	98			
Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο	Between Groups	,387	2	,194	,621	,539
	Within Groups	30,524	98	,311		
περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες	Total	30,911	100			
Να επιλύει τις απορίες των εκπαιδευομένων	Between Groups	1,198	2	,599	1,527	,222
	Within Groups	38,445	98	,392		
	Total	39,644	100			
Να είναι επιεικής με εκείνους τους εκπαιδευόμενους που δεν μπορούν ανταποκριθούν λόγω έλλειψης διαθέσιμου χρόνου	Between Groups	,575	2	,288	,981	,379
	Within Groups	28,751	98	,293		
	Total	29,327	100			
Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του	Between Groups	,039	2	,020	,057	,944
	Within Groups	32,665	95	,344		
	Total	32,704	97			
Να εμπνέει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων	Between Groups	1,682	2	,841	2,023	,138
	Within Groups	40,318	97	,416		
	Total	42,000	99			
Να υποστηρίξει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους	Between Groups	1,297	2	,649	1,604	,206
	Within Groups	39,614	98	,404		
	Total	40,911	100			
Να συντονίζει την όλη μαθησιακή διαδικασία	Between Groups	1,068	2	,534	1,596	,208
	Within Groups	32,774	98	,334		

	Total	33,842	100			
Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών	Between Groups	,280	2	,140	,280	,756
	Within Groups	47,902	96	,499		
	Total	48,182	98			

null : null

Πίνακας 19: Έλεγχος Κανονικότητας για επαγγελματική κατάσταση

Hypothesis Test Summary				
	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of Οι μέθοδοι διδασκαλίας αναποκρίνονται στις προσδοκίες σας; is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,814	Retain the null hypothesis.
2	The distribution of Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, κοινωνισμός ιδεών, ομάδες εργασίας; is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,620	Retain the null hypothesis.
3	The distribution of Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών αναποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,276	Retain the null hypothesis.
4	The distribution of Το ωράριο του σχολείου αναποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,337	Retain the null hypothesis.
5	The distribution of Το περιεχόμενο των βιβλίων αναποκρίνεται στις ανάγκες σας; is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,535	Retain the null hypothesis.
6	The distribution of Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει; is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,472	Retain the null hypothesis.
7	The distribution of Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη; is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,328	Retain the null hypothesis.
8	The distribution of Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο; is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,619	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
9	The distribution of Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας; is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,363	Retain the null hypothesis.
10	The distribution of Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας; is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,710	Retain the null hypothesis.
11	The distribution of Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,453	Retain the null hypothesis.
12	The distribution of Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,353	Retain the null hypothesis.
13	The distribution of Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,165	Retain the null hypothesis.
14	The distribution of Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,503	Retain the null hypothesis.
15	The distribution of Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,173	Retain the null hypothesis.
16	The distribution of Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,925	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
17	The distribution of Να επιδιώκει την κατανόηση του μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,837	Retain the null hypothesis.
18	The distribution of Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,343	Retain the null hypothesis.
19	The distribution of Να επιλύει τις απορίες των εκπαιδευομένων is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,272	Retain the null hypothesis.
20	The distribution of Να είναι επιεικής με εκείνους τους εκπαιδευόμενους που δεν μπορούν να ανταποκριθούν λόγω έλλειψης διαθέσιμου χρόνου is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,287	Retain the null hypothesis.
21	The distribution of Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,659	Retain the null hypothesis.
22	The distribution of Να εμπυγχώνει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,169	Retain the null hypothesis.
23	The distribution of Να υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους is the same across categories of Αν ναι ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,129	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
24	The distribution of χ^2 συντονίζει τη διαδικασία μάθησης is the same across categories of Αν και ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,129	Retain the null hypothesis.
25	The distribution of Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών is the same across categories of Αν και ποιο το κύριο επάγγελμά σας;.	Independent-Samples Kruskal-Wallis Test	,223	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Πίνακας 20: ANOVA επαγγελματικής κατάστασης

ANOVA

			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Απόκτηση γνώσεων και εμπλουτισμός τρέχουσας	νέων	Between Groups	6,233	4	1,558	6,196	,007
	και	Within Groups	2,767	11	,252		
	της	Total	9,000	15			
Ενίσχυση αυτοπεποίθησης		Between Groups	3,871	4	,968	2,985	,068
		Within Groups	3,567	11	,324		
		Total	7,438	15			
Απόκτηση Σχολών ΟΑΕΔ	απολυτηρίου	Between Groups	2,333	4	,583	2,406	,112
	Μαθητείας	Within Groups	2,667	11	,242		
		Total	5,000	15			
Δημιουργική ελεύθερου χρόνου	αξιοποίηση	Between Groups	3,338	4	,834	2,239	,131
		Within Groups	4,100	11	,373		
		Total	7,438	15			
Βελτίωση σκέψης μέσα από τη μαθησιακή διαδικασία	του τρόπου	Between Groups	1,171	4	,293	,514	,727
	από την	Within Groups	6,267	11	,570		
		Total	7,438	15			

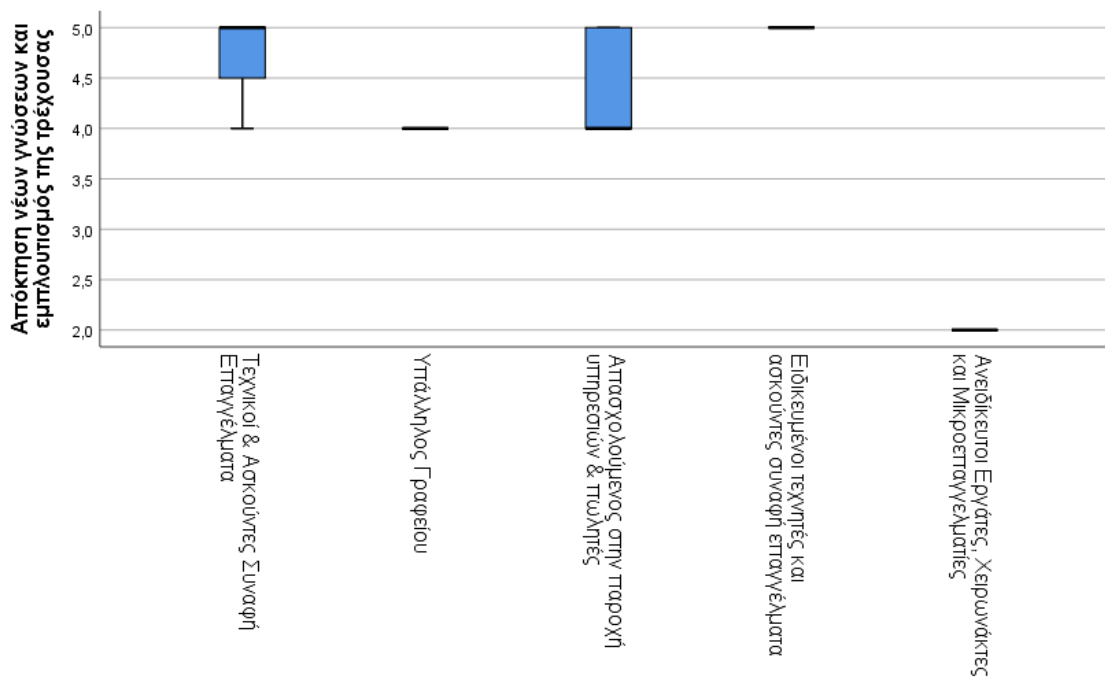
Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας	Between Groups	6,233	4	1,558	6,196	,007
	Within Groups	2,767	11	,252		
	Total	9,000	15			
Κοινωνική καταξίωση μέσω της απόκτησης του πτυχίου	Between Groups	4,233	4	1,058	1,720	,215
	Within Groups	6,767	11	,615		
	Total	11,000	15			
Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης	Between Groups	2,871	4	,718	1,558	,253
	Within Groups	5,067	11	,461		
	Total	7,938	15			
Αλλαγή εργασιακού αντικειμένου/εύρεση άλλης εργασίας	Between Groups	2,683	4	,671	,565	,693
	Within Groups	13,067	11	1,188		
	Total	15,750	15			
Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας	Between Groups	1,350	4	,338	,580	,683
	Within Groups	6,400	11	,582		
	Total	7,750	15			
Πίεση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές	Between Groups	5,900	4	1,475	1,341	,315
	Within Groups	12,100	11	1,100		
	Total	18,000	15			
Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας;	Between Groups	,183	4	,046	,322	,858
	Within Groups	1,567	11	,142		
	Total	1,750	15			
Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας;	Between Groups	,871	4	,218	,473	,755
	Within Groups	5,067	11	,461		
	Total	5,938	15			
Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Between Groups	1,171	4	,293	1,420	,291
	Within Groups	2,267	11	,206		
	Total	3,437	15			
	Between Groups	5,371	4	1,343	4,816	,017

Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Within Groups	3,067	11	,279		
	Total	8,438	15			
Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Between Groups	,871	4	,218	,671	,625
	Within Groups	3,567	11	,324		
	Total	4,438	15			
Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει;	Between Groups	1,171	4	,293	,755	,576
	Within Groups	4,267	11	,388		
	Total	5,437	15			
Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη;	Between Groups	1,538	4	,384	,961	,466
	Within Groups	4,400	11	,400		
	Total	5,938	15			
Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο;	Between Groups	,983	4	,246	,567	,692
	Within Groups	4,767	11	,433		
	Total	5,750	15			
Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας;	Between Groups	1,467	3	,489	1,260	,335
	Within Groups	4,267	11	,388		
	Total	5,733	14			
Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας;	Between Groups	,671	4	,168	,387	,814
	Within Groups	4,767	11	,433		
	Total	5,438	15			
Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη	Between Groups	,733	4	,183	,890	,502
	Within Groups	2,267	11	,206		
	Total	3,000	15			
Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας	Between Groups	1,771	4	,443	1,044	,428
	Within Groups	4,667	11	,424		
	Total	6,438	15			
Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα	Between Groups	1,733	4	,433	2,103	,149
	Within Groups	2,267	11	,206		
	Total	4,000	15			
Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση	Between Groups	1,511	4	,378	,895	,502
	Within Groups	4,222	10	,422		
	Total	5,733	14			

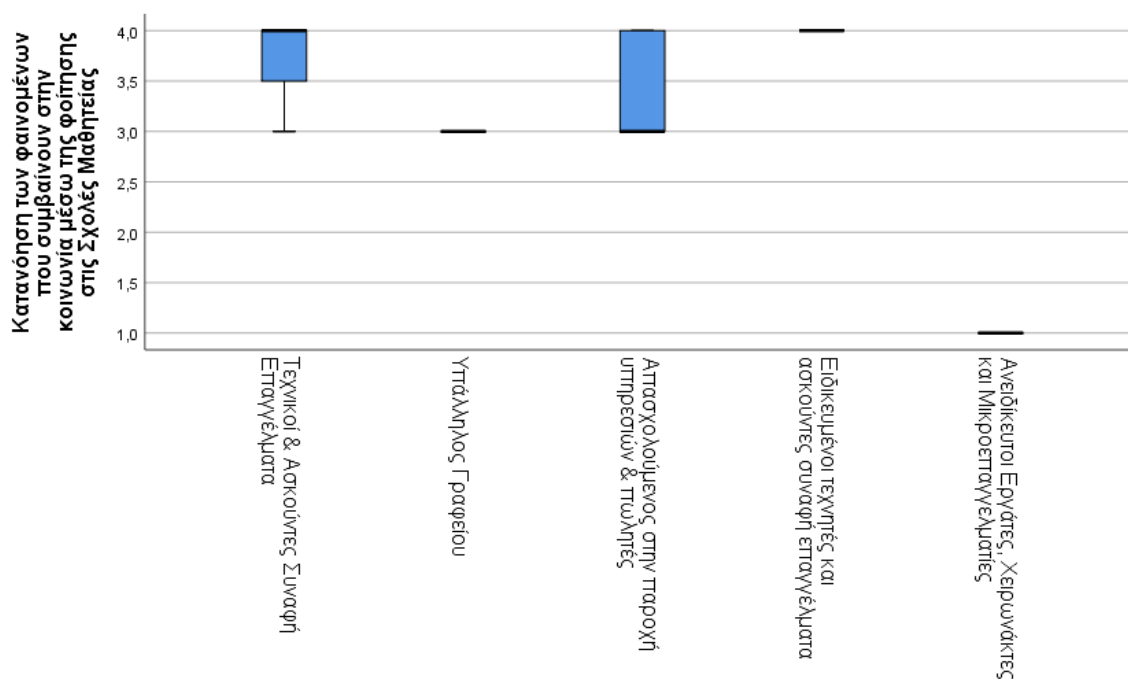
Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν	Between Groups	1,771	4	,443	1,826	,194
	Within Groups	2,667	11	,242		
	Total	4,438	15			
Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία	Between Groups	,233	4	,058	,135	,966
	Within Groups	4,767	11	,433		
	Total	5,000	15			
Να επιδιώκει την κατανόηση του μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων	Between Groups	,337	4	,084	,226	,918
	Within Groups	4,100	11	,373		
	Total	4,437	15			
Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες	Between Groups	,900	4	,225	1,179	,373
	Within Groups	2,100	11	,191		
	Total	3,000	15			
Να επιλύει τις απορίες των εκπαιδευομένων	Between Groups	,838	4	,209	1,439	,285
	Within Groups	1,600	11	,145		
	Total	2,438	15			
Να είναι επιεικής με εκείνους τους εκπαιδευόμενους που δεν μπορούν ανταποκριθούν λόγω έλλειψης διαθέσιμου χρόνου	Between Groups	2,000	4	,500	1,375	,305
	Within Groups	4,000	11	,364		
	Total	6,000	15			
Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του	Between Groups	,733	4	,183	,473	,755
	Within Groups	4,267	11	,388		
	Total	5,000	15			

Να εμπυχώνει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων	Between Groups	4,400	4	1,100	7,563	,004
	Within Groups	1,600	11	,145		
	Total	6,000	15			
Να υποστηρίξει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους	Between Groups	5,650	4	1,412	7,399	,004
	Within Groups	2,100	11	,191		
	Total	7,750	15			
Να συντονίσει την όλη μαθησιακή διαδικασία	Between Groups	5,650	4	1,412	7,399	,004
	Within Groups	2,100	11	,191		
	Total	7,750	15			
Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών	Between Groups	3,750	4	,938	5,156	,014
	Within Groups	2,000	11	,182		
	Total	5,750	15			

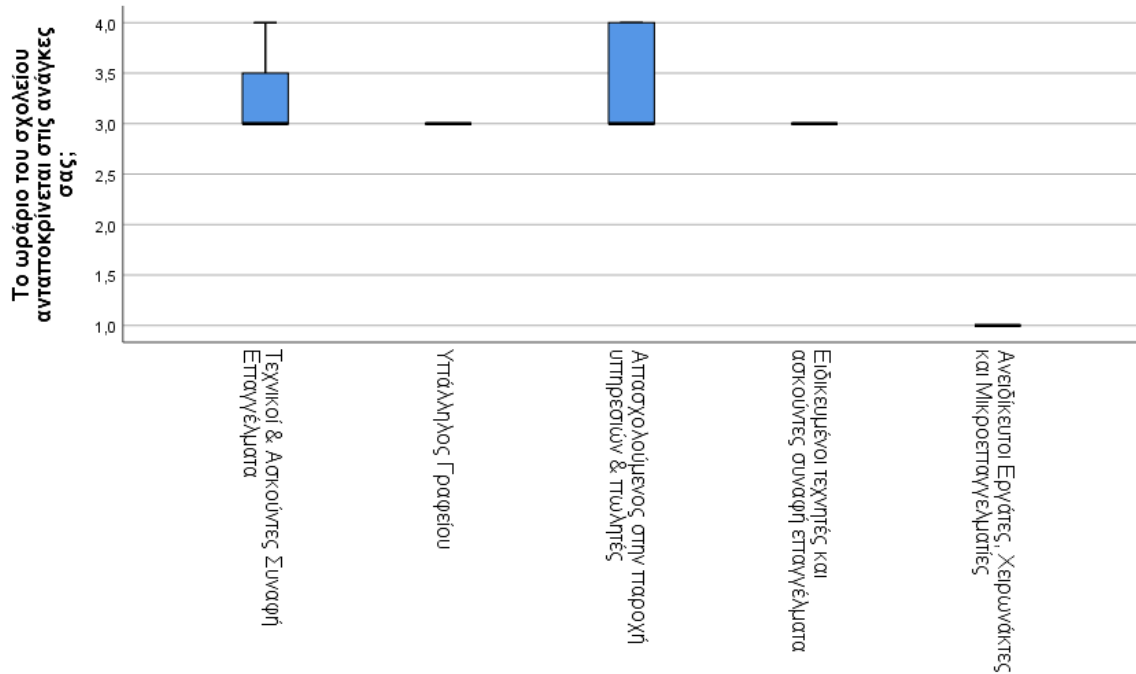
Διάγραμμα 1



Διάγραμμα 2



Διάγραμμα 3



Πίνακας 21

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμός της τρέχουσας	Between Groups	8,816	3	2,939	5,295	,002
	Within Groups	52,164	94	,555		
	Total	60,980	97			
Ενίσχυση αυτοπεποίθησης	Between Groups	7,733	3	2,578	3,990	,010
	Within Groups	60,726	94	,646		
	Total	68,459	97			
Απόκτηση απολυτηρίου Σχολών Μαθητείας ΟΑΕΔ	Between Groups	2,639	3	,880	1,754	,161
	Within Groups	46,640	93	,502		
	Total	49,278	96			
Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου	Between Groups	7,233	3	2,411	3,187	,027
	Within Groups	71,104	94	,756		
	Total	78,337	97			

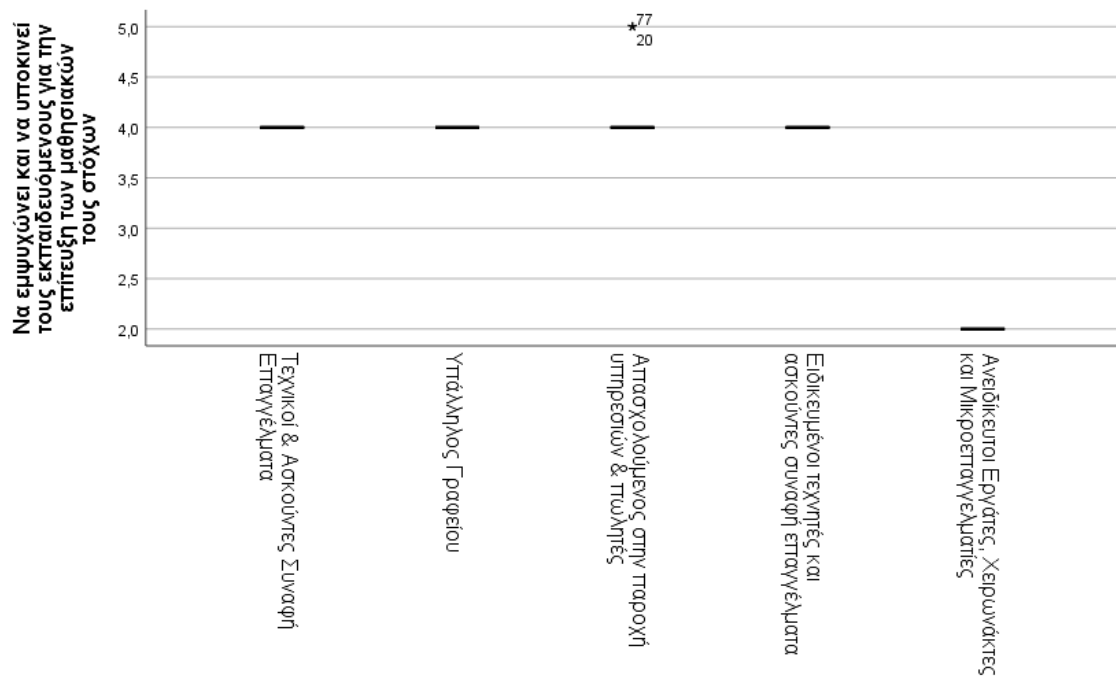
Βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από την μαθησιακή διαδικασία	Between Groups	7,135	3	2,378	3,099	,030
	Within Groups	72,131	94	,767		
	Total	79,265	97			
Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας	Between Groups	5,191	3	1,730	3,365	,022
	Within Groups	47,819	93	,514		
	Total	53,010	96			
Κοινωνική καταξίωση μέσω της απόκτησης του πτυχίου	Between Groups	4,897	3	1,632	2,533	,062
	Within Groups	60,583	94	,644		
	Total	65,480	97			
Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης	Between Groups	2,312	3	,771	,676	,569
	Within Groups	107,168	94	1,140		
	Total	109,480	97			
Αλλαγή εργασιακού αντικειμένου/εύρεση άλλης εργασίας	Between Groups	,107	3	,036	,038	,990
	Within Groups	87,893	94	,935		
	Total	88,000	97			
Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας	Between Groups	5,367	3	1,789	3,428	,020
	Within Groups	49,051	94	,522		
	Total	54,418	97			
Πίεση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές	Between Groups	6,823	3	2,274	1,599	,195
	Within Groups	133,667	94	1,422		
	Total	140,490	97			
Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας;	Between Groups	,182	3	,061	,209	,890
	Within Groups	27,369	94	,291		
	Total	27,551	97			
Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταιγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας;	Between Groups	,861	3	,287	,546	,652
	Within Groups	49,475	94	,526		
	Total	50,337	97			
Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Between Groups	,475	3	,158	,374	,772
	Within Groups	39,770	94	,423		
	Total	40,245	97			
	Between Groups	,572	3	,191	,358	,784

Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Within Groups	50,051	94	,532		
	Total	50,622	97			
Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας;	Between Groups	,246	3	,082	,181	,909
	Within Groups	42,125	93	,453		
	Total	42,371	96			
Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει;	Between Groups	,696	3	,232	,429	,733
	Within Groups	50,784	94	,540		
	Total	51,480	97			
Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη;	Between Groups	,973	3	,324	,672	,571
	Within Groups	45,364	94	,483		
	Total	46,337	97			
Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο;	Between Groups	,202	3	,067	,138	,937
	Within Groups	45,345	93	,488		
	Total	45,546	96			
Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας;	Between Groups	,539	3	,180	,372	,773
	Within Groups	44,419	92	,483		
	Total	44,958	95			
Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας;	Between Groups	,379	3	,126	,285	,836
	Within Groups	41,753	94	,444		
	Total	42,133	97			
Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη	Between Groups	,138	3	,046	,139	,936
	Within Groups	31,208	94	,332		
	Total	31,347	97			
Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας	Between Groups	,944	3	,315	,801	,496
	Within Groups	36,893	94	,392		
	Total	37,837	97			
Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα	Between Groups	1,094	3	,365	,930	,429
	Within Groups	36,865	94	,392		
	Total	37,959	97			
Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση	Between Groups	2,629	3	,876	2,110	,104
	Within Groups	38,628	93	,415		
	Total	41,258	96			
	Between Groups	,826	3	,275	,796	,499

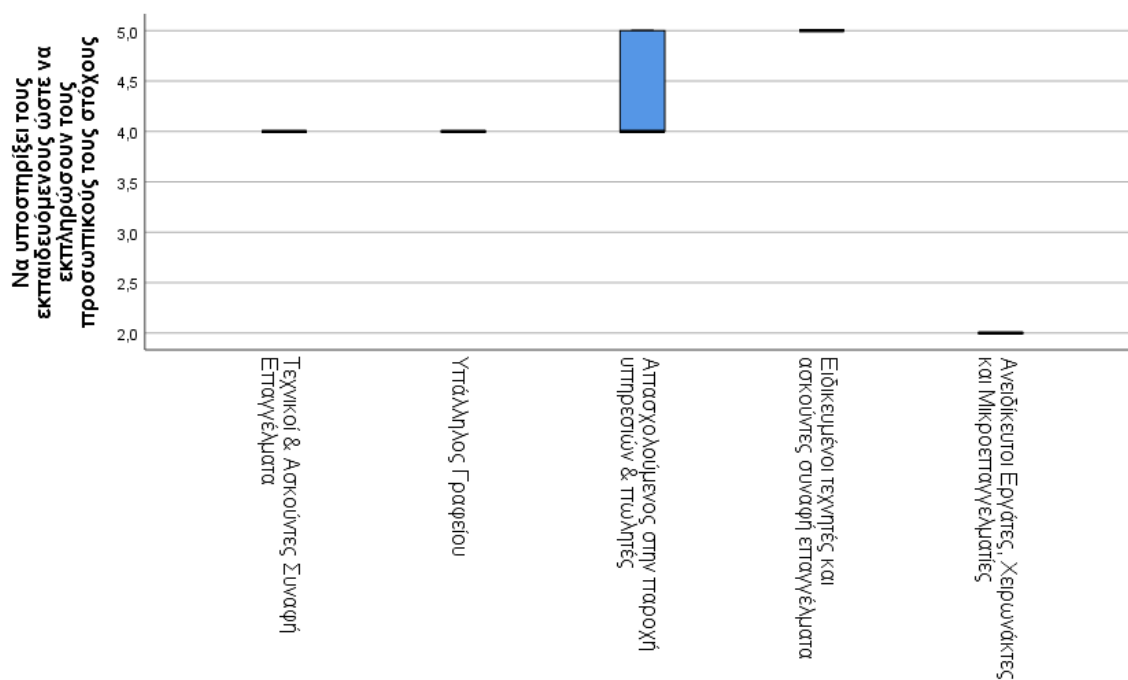
Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν	Within Groups	32,164	93	,346		
	Total	32,990	96			
Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία	Between Groups	2,263	3	,754	2,326	,080
	Within Groups	30,482	94	,324		
	Total	32,745	97			
Να επιδιώκει την κατανόηση του μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων	Between Groups	,821	3	,274	,675	,570
	Within Groups	37,335	92	,406		
	Total	38,156	95			
Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες	Between Groups	1,227	3	,409	1,385	,252
	Within Groups	27,763	94	,295		
	Total	28,990	97			
Να επιλύει τις απορίες των εκπαιδευομένων	Between Groups	,074	3	,025	,062	,980
	Within Groups	37,763	94	,402		
	Total	37,837	97			
Να είναι επιεικής με εκείνους τους εκπαιδευόμενους που δεν μπορούν ανταποκριθούν λόγω έλλειψης διαθέσιμου χρόνου	Between Groups	1,696	3	,565	1,926	,131
	Within Groups	27,580	94	,293		
	Total	29,276	97			
Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του	Between Groups	,290	3	,097	,272	,845
	Within Groups	32,341	91	,355		
	Total	32,632	94			
Να εμπνέει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων	Between Groups	1,407	3	,469	1,075	,364
	Within Groups	40,593	93	,436		
	Total	42,000	96			
Να υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους	Between Groups	1,102	3	,367	,867	,461
	Within Groups	39,806	94	,423		
	Total	40,908	97			
Να συντονίζει την όλη μαθησιακή διαδικασία	Between Groups	1,368	3	,456	1,320	,273
	Within Groups	32,469	94	,345		

Total	33,837	97			
Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών	Between Groups	,891	3	,297	,599
	Within Groups	45,598	92	,496	
Total	46,490	95			

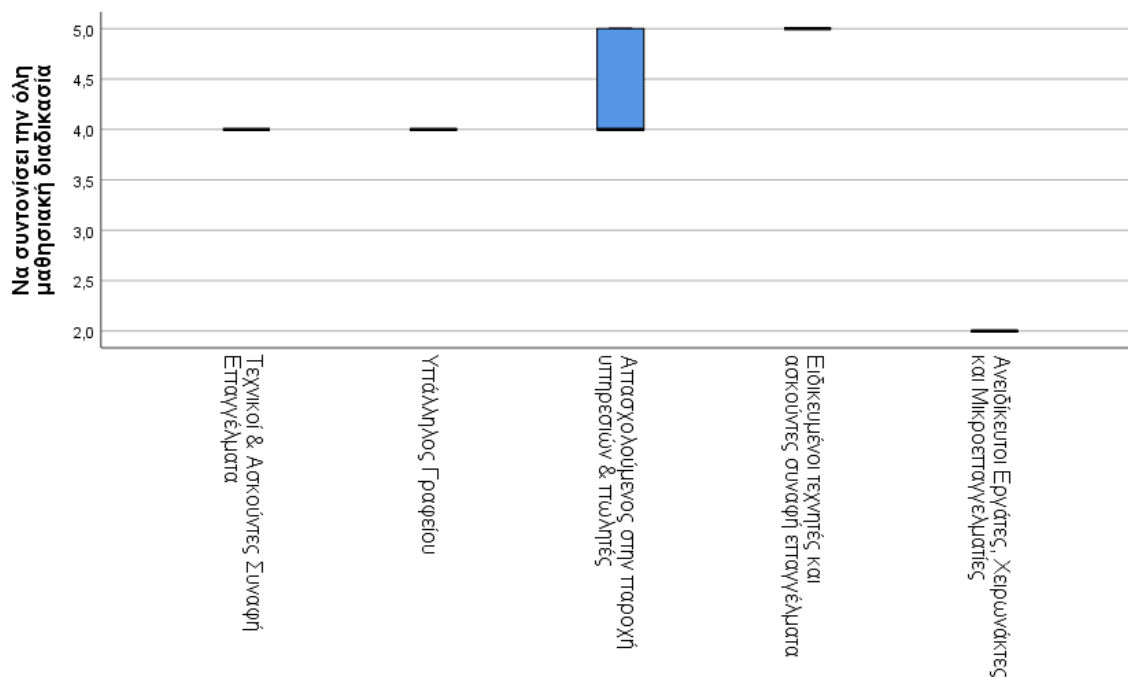
Διάγραμμα 4



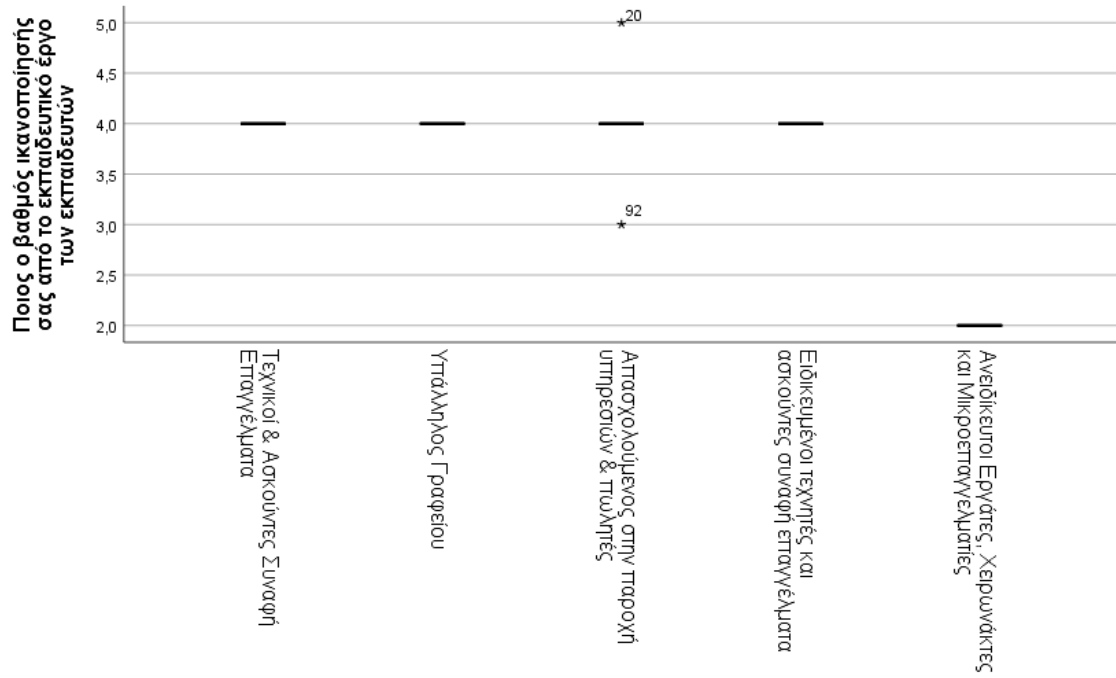
Διάγραμμα 5

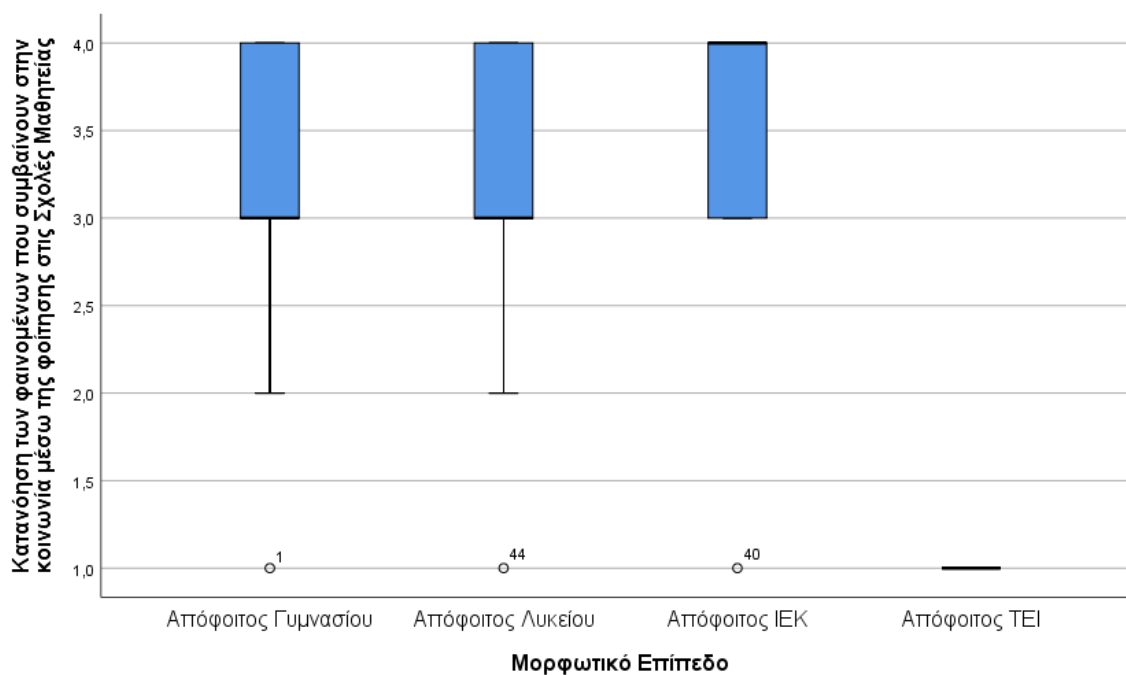
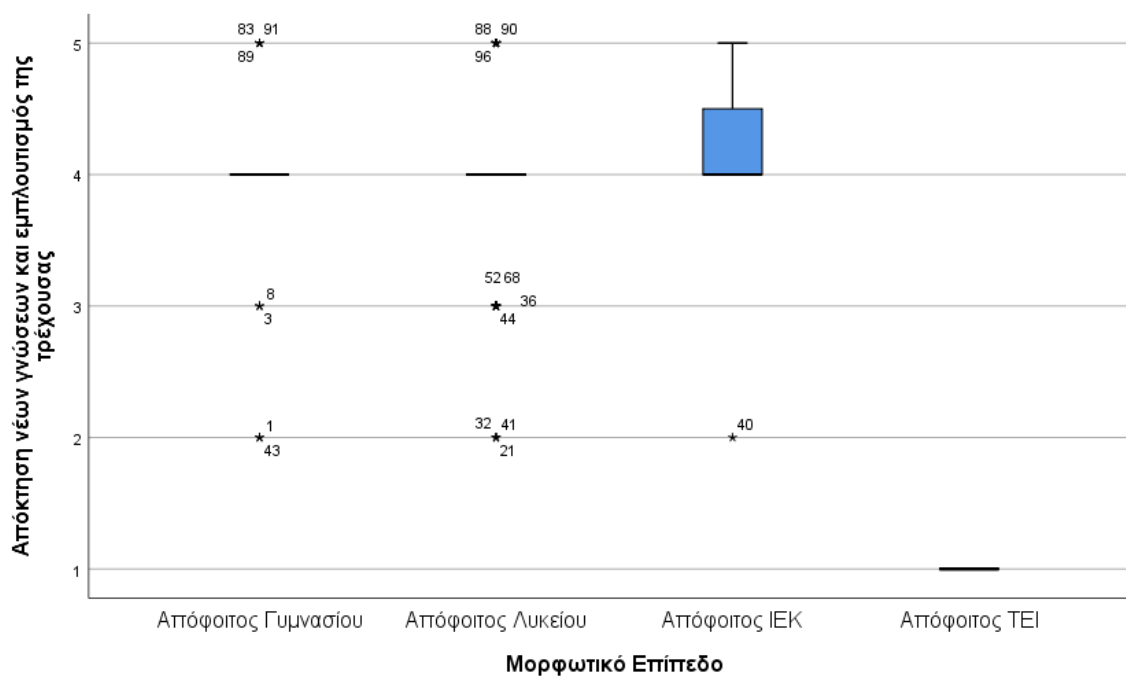


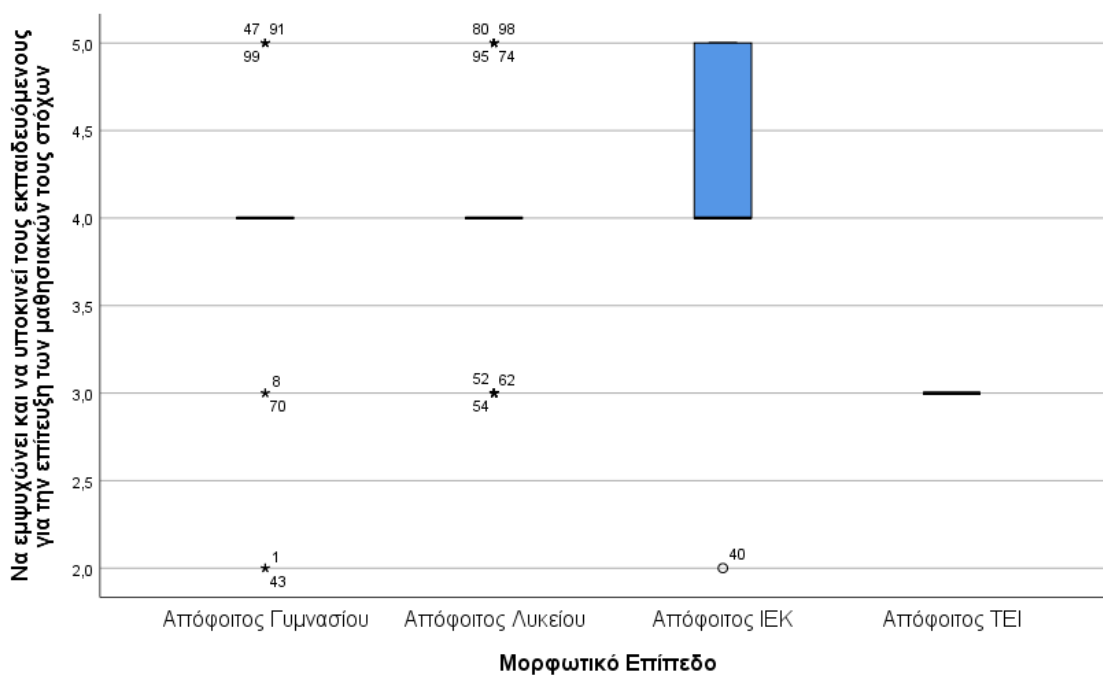
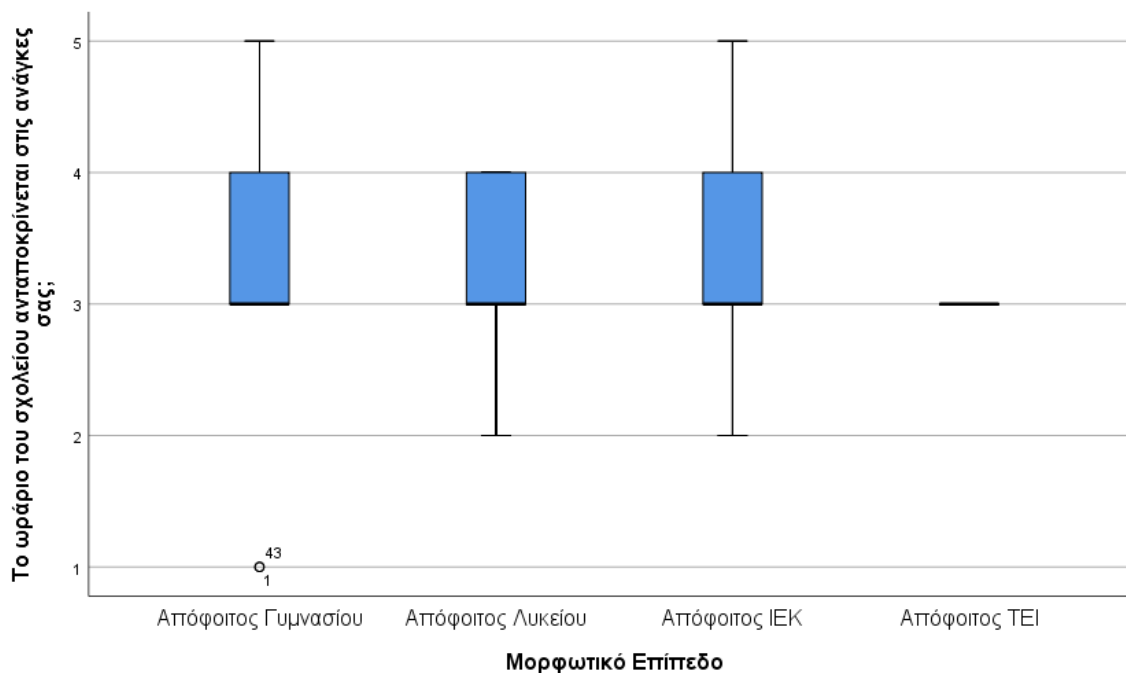
Διάγραμμα 6

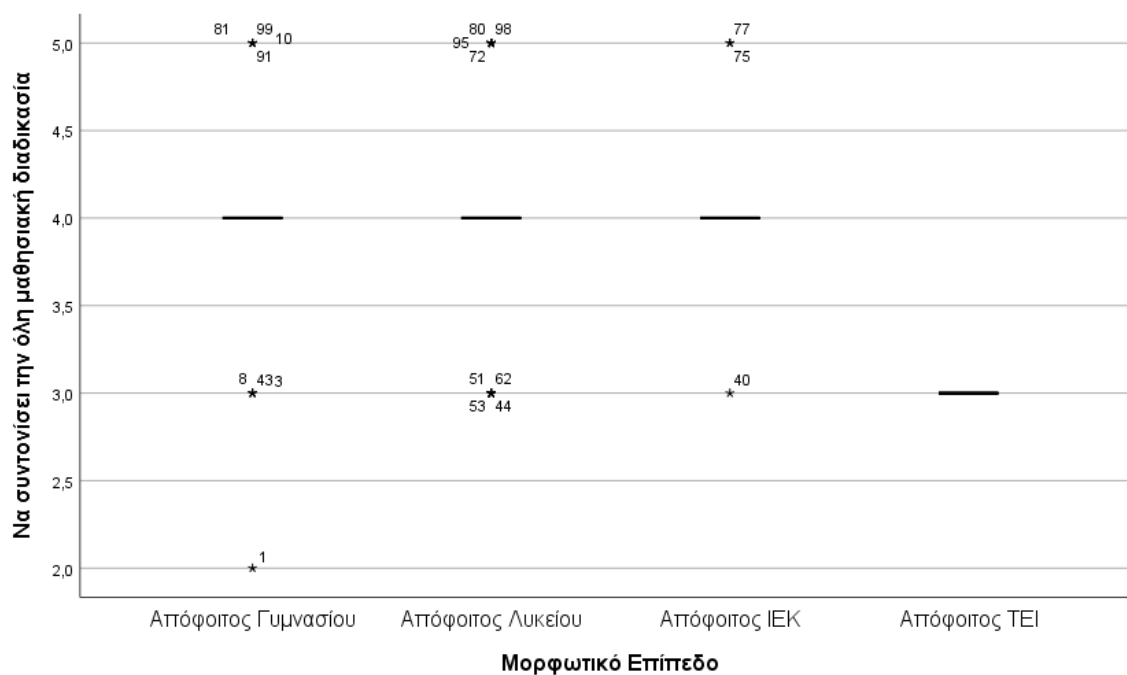
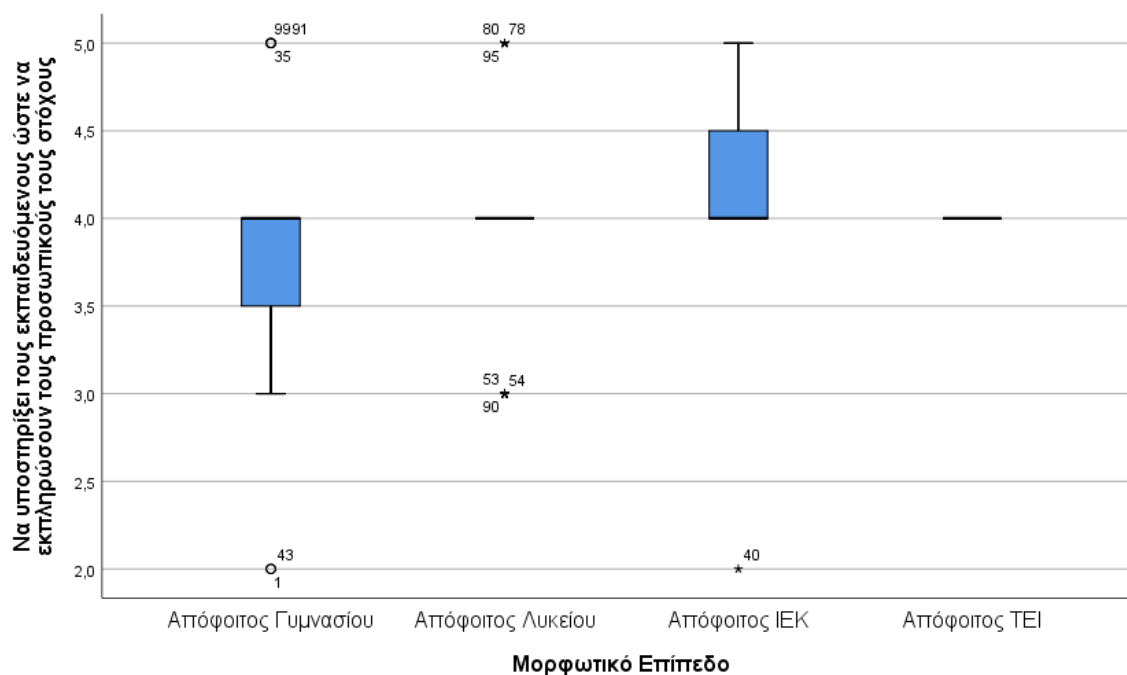


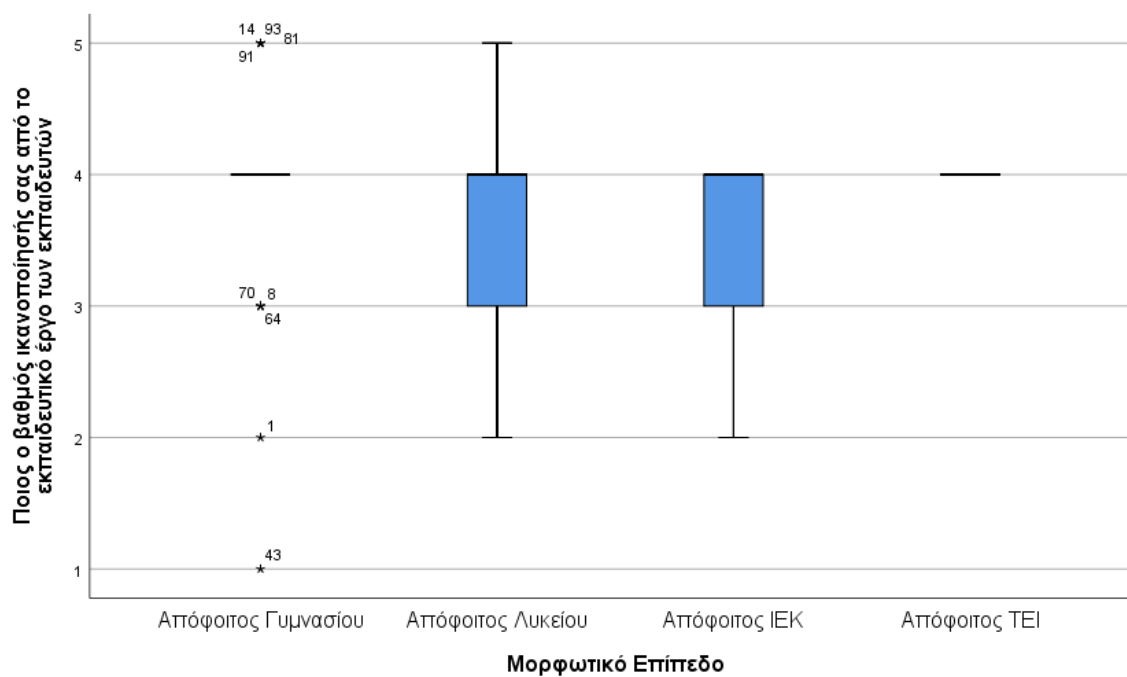
Διάγραμμα 7











null : null

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The categories of Απόκτηση νέων γνώσεων και εμπλουτισμός της τρέχουσας occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
2	The categories of Ενίσχυση αυτοπεποίθησης occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
3	The categories of Απόκτηση απολυτηρίου Σχολών Μαθητείας ΟΑΕΔ occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
4	The categories of Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
5	The categories of Βελτίωση του τρόπου σκέψης μέσα από την μαθησιακή διαδικασία occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
6	The categories of Κατανόηση των φαινομένων που συμβαίνουν στην κοινωνία μέσω της φοίτησης στις Σχολές Μαθητείας occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
7	The categories of Κοινωνική κατάρτιση μέσω της απόκτησης του πτυχίου occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
8	The categories of Βελτίωση της εργασιακής μου θέσης occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
9	The categories of Αλλαγή εργασιακού αντικειμένου/εύρεση άλλης εργασίας occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
10	The categories of Απόκτηση προσόντων για ευκολότερη εύρεση εργασίας occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
11	The categories of Πίσση από οικογενειακό/φιλικό περιβάλλον για σπουδές occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
12	The categories of Οι μέθοδοι διδασκαλίας ανταποκρίνονται στις προσδοκίες σας; occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
13	The categories of Γίνεται χρήση ενεργητικών τεχνικών διδασκαλίας όπως: Πρακτική άσκηση, Μελέτη περίπτωσης, Role play, καταιγισμός ιδεών, ομάδες εργασίας; occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
14	The categories of Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
15	The categories of Το ωράριο του σχολείου ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
16	The categories of Το περιεχόμενο των βιβλίων ανταποκρίνεται στις ανάγκες σας; occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
17	The categories of Αξιοποιούνται στο μάθημα οι γνώσεις και οι εμπειρίες που έχετε ήδη αποκτήσει; occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
18	The categories of Η σχολή ΕΠΑΣ στην οποία είστε μαθητής είναι εύκολα προσβάσιμη; occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
19	The categories of Οι κτηριακές υποδομές βρίσκονται σε λειτουργικό επίπεδο; occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
20	The categories of Πώς θα αξιολογούσατε το παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο στην σχολή σας; occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
21	The categories of Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την λειτουργία της σχολής σας; occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
22	The categories of προτείνετε τρόπους βελτίωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην σχολή μαθητείας που φοιτάτε occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
23	The categories of Να ενισχύει το φιλικό κλίμα στην τάξη occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
24	The categories of Να εμπνέει κλίμα ηρεμίας occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
25	The categories of Να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να θέτουν ερωτήματα occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
26	The categories of Να βοηθά τους εκπαιδευόμενους να ανακαλύπτουν μόνοι τους την γνώση occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
27	The categories of Να κατανοεί τα προβλήματα των εκπαιδευομένων και να τους βοηθά να τα ξεπεράσουν occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
28	The categories of Να αξιολογεί αντικειμενικά την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
29	The categories of Να επιδιώκει την κατανόηση του μαθήματος από το σύνολο των εκπαιδευομένων occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
30	The categories of Να παρέχει σε κάθε εκπαιδευόμενο περαιτέρω διευκρινήσεις, ώστε να αντιμετωπίζονται οι όποιες εκπαιδευτικές δυσκολίες occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
31	The categories of Να επιλύει τις απορίες των εκπαιδευομένων occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
32	The categories of Να είναι επιεικής με εκείνους τους εκπαιδευόμενους που δεν μπορούν ανταποκριθούν λόγω έλλειψης διαθέσιμου χρόνου occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
33	The categories of Να αξιοποιεί νέες τεχνολογίες στην διδασκαλία του occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
34	The categories of Να εμπυγχώνει και να υποκινεί τους εκπαιδευόμενους για την επίτευξη των μαθησιακών τους στόχων occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
35	The categories of Να υποστηρίζει τους εκπαιδευόμενους ώστε να εκπληρώσουν τους προσωπικούς τους στόχους occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
36	The categories of Να συντονίζει την όλη μαθησιακή διαδικασία occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
37	The categories of Ποιος ο βαθμός ικανοποίησής σας από το εκπαιδευτικό έργο των εκπαιδευτών occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
38	The categories of Δεν έχω το απαιτούμενο εκπαιδευτικό υπόβαθρο occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
39	The categories of Κόστος μετακίνησης από και προς την σχολή occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
40	The categories of Οι ώρες εκπαίδευσης δεν συνδυάζονται με τις ώρες εργασίας μου occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
41	The categories of Δεν υπάρχει στήριξη από τον εργοδότη μου occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
42	The categories of Προσωπικοί λόγοι occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
43	The categories of Λόγοι υγείας occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
44	The categories of Οικογενειακοί λόγοι occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.
45	The categories of Το πρόγραμμα σπουδών δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες μου occur with equal probabilities.	One-Sample Chi-Square Test	,000	Reject the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.